

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1899, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Marinförvaltningen.

1:o. I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof den 13 januari 1899 har Kongl. Maj:t uti punkten 1 under femte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja den i staten för marinförvaltningen uppförda anvisning till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden med 3,500 kronor till 8,500 kronor och följaktligen i riksstaten för år 1900 upptaga anslaget till marinförvaltningen, för närvarande 38,600 kronor, till ett med 3,500 kronor höjdt belopp, eller till 42,100 kronor.

Angående
höjning af
detta anslag.
[1.]

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1899 har föredragande departementschefen i detta ärende anfört följande (sid. 2—6).

I skrifvelse den 7 decemder 1897 hade marinförvaltningen rörande behofvet af ökadt anslag till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpen-

ningar och tillfälliga biträden, hvilket anslag i nu gällande stat för embetsverket vore upptaget till 5,000 kronor, anført hufvudsakligen följande.

Samtidigt med den utveckling, flottan under de sista tjugu åren erhållit, hade antalet och omfattningen af de ärenden, som kommit under marinförvaltningens handläggning, varit i nästan oafbrutet stigande. Under det att antalet inkomna ärenden år 1878, med hvilket års ingång marinförvaltningen efterträdte förvaltningen af sjöärendena, utgjort 2,395, hade de år 1896 inkomna ärendenas antal uppgått till 4,241. Denna tillväxt hade medfört en väsentlig ökning af marinförvaltningens arbete, hvilket ock visat sig, bland annat, derutinnan, att år 1878 afgjorts 2,390, men år 1896 ej mindre än 4,239 ärenden, samt att antalet koncept till utgående expeditioner, som år 1878 utgjort 1,301, år 1896 uppgått till 2,055, häruti ej inberäknade s. k. muterade koncept till utgående expeditioner, som numera till betydande antal årligen förekomme.

På embetsverkets militära och ingenjörafdelningar hade med anledning af det sålunda ökade arbetet personalen blifvit förstärkt genom officerare och ingenjörer, som blifvit till tjenstgöring i embetsverket kommenderade eller förordnade. Då deremot å embetsverkets civilafdelning och särskildt dess kansli, der behovet af förstärkta arbetskrafter i all synnerhet gjort sig gällande, den ordinarie personalen icke blifvit ökad, hade för göromålens behöriga gång extra ordinarie tjenstemän måst i allt större utsträckning tagas i anspråk, utan att detta oaktadt det i 1878 års stat för marinförvaltningen fastslagna belopp till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden, 5,000 kronor, undergått någon förhöjning.

Visserligen hade, på framställning af marinförvaltningen, under flera år till förstärkande af nyssnämnda anslag anvisats ett belopp af 500 kronor; men detta hade dock endast i ytterst ringa mån kunnat bidra till minskande af missförhållandet mellan det arbete, de extra ordinarie tjenstemännen utfört, och den ersättning för arbetet, embetsverket kunnat bereda dem.

Redan för flera år tillbaka hade det i följd af de ökade göromålen visat sig nödvändigt, att sekreteraren i embetsverket under större delen af den dagliga expeditionstiden hade amanuensbiträden till sitt förfogande. På grund häraf hade marinförvaltningen under de senare åren förordnat två amanuenser att tjenstgöra å kansliet. Dock hade i anseende till embetsverkets begränsade tillgångar ersättning åt amanuenserna icke kunnat utgå med högre belopp årligen än 480 kronor åt

den ene af dem och 420 kronor åt den andre. Denna ersättning kunde dock icke anses stå i rimligt förhållande till den tjänstgöring af tre timmar och ofta än mera dagligen, som embetsverket för närvarande fordrade af amanuenserna.

Å civilafdelningen vore anställd en amanuens med ett årligt arfvode af 900 kronor, hvilket, äfven detta, i förhållande till amanuensens arbete vore alldeles för ringa.

Såsom exempel på amanuensarfvodenas storlek i andra af de centrala embetsverken hade marinförvaltningen erinrat, att i kammarkollegium utginge två amanuensarfvoden å 1,500 kronor och sju å 1,200 kronor, i kammarrätten fyra arfvoden å 1,800 kronor och tretton å 1,200 kronor, i telegrafstyrelsen tre arfvoden å 1,600 kronor, två å 1,500 kronor, ett å 1,400 kronor, två å 1,200 kronor och två å 900 kronor; att i patent- och registreringsverket samtliga amanuenserna åtnjöte 1,200 kronor hvar årligen, äfvensom att i allmänhet uti de embetsverk, der, enligt hvad marinförvaltningen inhemtat, af amanuenserna fordrades motsvarande eller ock något mindre arbete än i marinförvaltningen, amanuensarfvodena utginge med belopp, ej understigande 1,200 kronor. Marinförvaltningen ansåge det därför billigt, att dess amanuenser komme i åtnjutande af arfvoden å ungefär sistnämnda belopp.

Af de i embetsverket tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän, hvilka icke vore amanuenser, hade flertalet tagits i anspråk för arbete i verket merendels flera timmar dagligen. Härför hade icke kunnat beredas dem annan ersättning än årlig gratifikation till belopp i allmänhet vexlande mellan 100 och 200 kronor, en obetydlig godtgörelse, särskildt då man toge hänsyn till de ringa utsigter till befordran, embetsverket erbjöde.

För att embetsverket måtte kunna räkna på att få behålla, förutom amanuenser, sådana extra ordinarie tjänstemän, som vore eller kunde blifva verket till gagn, vore det nödvändigt, att åt dem bereddes en mera afsevärd uppmuntran i form af icke allt för obetydliga flitpenningar.

Äfven renskrifningsarbetet inom verket hade ökats så betydligt, att det blifvit nödvändigt att hafva två fasta renskrifningsbiträden anställda, hvarförutom ändock tillfälliga renskrifningsbiträden måst anlitas. För täckande af den ökade renskrifningskostnaden, hvilken delvis föranledts af fartygsnybyggnader, hade, då anslaget till vikariatsersättningar, renskrifning m. m. varit dertill otillräckligt, måst tagas i anspråk medel från anslagen till berörda nybyggnader, en utväg, som dock endast undantagsvis och i nödfall borde få ifrågakomma. Fördenskull borde

det för renskrifningen afsedda anslag ökas så, att renskrifningskostnaden kunde helt och hållet deraf utgå.

På de sålunda åberopade grunder och då den ökade arbetsbördan icke berodde af tillfälliga omständigheter, utan fastmera, enligt hvad antagas kunde, komme att allt fortfarande växa, erfordrades oundgängligen en förhöjning af anvisningen till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden med belopp ej understigande 3,500 kronor.

Marinförvaltningen hade därför hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes dels anvisa för år 1898 ett belopp af 3,500 kronor till beredande af något förhöjd ersättning åt amanuenser, e. o. tjänstemän och vaktbetjening samt för bestridande af ökad renskrifningskostnad, dels ock föreslå Riksdagen att höja den nu i staten för marinförvaltningen uppförda anvisning till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden med 3,500 kronor till 8,500 kronor.

I sammanhang härmed hade marinförvaltningen gjort framställning om uppförande af ett arfvode å 1,500 kronor för en särskild advokatfiskal inom embetsverket.

Vid föredragning den 31 december 1897 af marinförvaltningens ifrågavarande, först den 18 i samma månad till sjöförsvarsdepartementet inkomna skrifvelse hade Kongl. Maj:t funnit den då gjorda framställningen icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Uti skrifvelse den 3 maj 1898 hade emellertid marinförvaltningen gjort förnyad framställning i ämnet och dervid anfört ytterligare följande.

Embetsverkets arbetsbörda hade allt fortfarande växt, ett förhållande, som tydligen framginge bland annat deraf, att antalet inkomna mål år 1897 utgjort 4,621 mot 4,241 år 1896 och att antalet afgjorda mål år 1897 uppgått till 4,603 mot 4,239 år 1896, äfvensom att antalet koncept till utgående expeditioner, hvilket år 1896 uppgått till 2,055, år 1897 utgjort 2,244, häruti ej inberäknadt det stora antalet muterade koncept till från embetsverket utgående skrivelser.

Det låge i öppen dag, att det vore synnerligen olämpligt, att arbetet i ett statens embetsverk skulle på grund af bristande medel vara ordnadt på sådant sätt, som hittills i marinförvaltningen måst vara fallet, och nära till hands låge det antagande, att, derest ändring härutinnan ej skedde, embetsverket komme att blifva strandsatt på erforderliga, dugande arbetskrafter och dess förmåga att i behörig ordning handlägga löpande ärenden äfventyras. I allt fall hade det icke synts vara riktigt att fordra ett ansträngande och magtpåliggande arbete

af personer, hvilka man icke kunde bereda en något så när skäligen ersättning för arbetet.

Med anledning af marinförvaltningens sålunda förnyade framställning, som jemväl afsett anvisande af medel för ändamålet för år 1899 samt uppförande af arvode för en advokatfiskal, hade Kongl. Maj:t den 1 juli 1898, jemte förklarande, att Kongl. Maj:t funne marinförvaltningens framställning om anställande af en advokatfiskal i embetsverket ej böra föranleda någon Kongl. Maj:ts åtgärd samt ej heller funne skäl att då ingå i pröfning af vare sig frågan om proposition till Riksdagen angående förhöjning i staten för marinförvaltningen eller frågan om anvisande för år 1899 af medel till ersättning åt amanuenser och e. o. tjenstemän m. m., för år 1898 af femte hufvudtitelns allmänna besparingar till embetsverkets förfogande ställt ett belopp af 3,500 kronor att jemte därför i stat anvisadt anslag användas till ersättning åt amanuenser och e. o. tjenstemän samt till bestridande af ökad renskrifningskostnad; och hade Kongl. Maj:t den 9 sistlidne december anvisat samma belopp för år 1899, att användas på liknande sätt.

Uti sin skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 hade marinförvaltningen, med åberopande af den i embetsverkets förberörda två skrivelser lemnade utredning, upprepat sin anhållan om propositions aflåtande till Riksdagen angående höjning af anslaget till vikariatsersättningar m. m.

Till de i marinförvaltningens anförda skrivelser åberopade sifferuppgifter kunde läggas, att under år 1898 antalet af till embetsverket inkomna mål utgjort 4,757 och antalet uppsatta koncept, s. k. muterade koncept oberäknade, 2,248. Uppgift angående antalet under sistnämnda år afgjorda mål hade ännu icke kunnat lemnas.

Af hvad sålunda i detta ärende förekommit syntes departementschefen framgå, att här föreläge ett verkligt och stadigvarande behof, hvilket icke lämpligen kunde vidare tillgodoses med tillfälliga anvisningar.

Under åberopande af den i statsrådsprotokollet till stöd för denna framställning förebragta utredning hemställer utskottet,

att Riksdagen må höja den i staten för marinförvaltningen uppförda anvisning till vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden med 3,500 kronor till 8,500 kronor och följaktligen i riksstaten för år 1900 upptaga anslaget till marin-

förvaltningen, för närvarande 38,600 kronor, till ett med 3,500 kronor höjdt belopp, eller till 42,100 kronor.

Aflöning för flottans corpser och stater.

Angående
höjning af
detta anslag.
[2—8.]

2:o. I statsverkspropositionen, punkterna 2—8 under femte hufvudtiteln, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen,

dels att medgifva, att till erhållande af det årliga tillägg till fasta lönen af 2,000 kronor, som Riksdagen beviljat att tilldelas endera af innehafvarne af chefsbefattningen i marinförvaltningen, chefsbefattningen vid flottans stab eller stationsbefälhafvarebefattningen i Karlskrona, derest han icke uppbure flaggmans lön, måtte kunna ifrågakomma äfven stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm, derest denne icke uppbure flaggmans lön, med iakttagande, att, om två af nämnda befattningshafvare icke uppbure dylik lön, tillägget skulle tilldelas den af dem, som vore i sin befattning äldst; samt att detta medgifvande måtte få gälla från och med 1899 års början;

dels att i riksstaten för år 1900 under femte hufvudtiteln uppföra såsom reservationsanslag ett belopp af 11,900 kronor till repetitionsöfningar för reservofficerare;

dels att medgifva, att reservofficer vid flottan, för hvilken insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt skett i enlighet med bestämmelserna i kongl. kungörelsen angående utbildande af reservbefäl för flottan den 13 juli 1887, måtte, derest han fullgjorde den tjenstgöringsskyldighet, som nu vore eller framdeles kunde för sådana reservofficerare varda stadgad, efter uppnådda femtiofem års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension lika stor med det belopp, hvarmed den lifränta, som på grund af den verkställda insättningen skulle honom tillkomma vid femtiofem års ålder, understege 300 kronor;

dels att medgifva sådan ändring i gällande stat för flottans civilstat, att kammarskrifvarnes lön, som enligt nu gällande bestämmelser efter 5 års tjenstgöring i samma grad ökades med 500 kronor, måtte efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring i denna grad ökas med ytterligare 500 kronor, samt att väbel, för hvilken lönen enligt nu gällande bestämmelser efter 5 års tjenstgöring i nämnda egenskap ökades med 200 kronor, måtte efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring såsom väbel kunna erhålla en ytterligare lönetillökning af 200 kronor;

dels att godkänna förändrad stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjöte bostad eller inqvarteringsbidrag i penningar, af den lydelse, bilagan A vid protokollet öfver sjöförsvars-ärenden den 13 januari 1899 utvisade;

dels att godkänna stat för flottans poliscorps af den lydelse, bilagan B vid samma protokoll utvisade, samt medgifva, *dels* att den redan anställda personalen vid varfspolisen i Karlskrona måtte vid öfverflyttning till den nya staten komma i åtnjutande af ålderstillägg, motsvarande nu innehafvande lönetillägg, *dels* att i öfrigt personalen vid varfspolisen i Karlskrona måtte vid öfverflyttningen till ordinarie stat få, i fråga om rätt till ålderstillägg, räkna sig till godo då innehafd tjänstetid vid corpsen, samt

dels att anslaget till aflöning för flottans corpser och stater måtte i riksstaten för år 1900 upptagas till ett med 57,000 kronor höjdt belopp eller till 1,786,052 kronor samt att hvad af anslaget till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län icke redan på grund af 1872 och 1876 årens riksdagsbeslut borde inräknas bland tillgångarna till aflöning för flottans corpser och stater måtte likasom föregående år användas för fyllande af behovet under denna anslagstitel år 1900.

Statsrådsprotokollet innehåller angående dessa framställningar följande (sid. 6—32).

Då Riksdagen år 1887 anvisade medel för ökande af antalet officerare vid flottan med, bland andra, en flaggman, hade i sammanhang härmed det ena af de lönetillägg å 2,000 kronor, som Riksdagen beviljat åt chefen för flottans stab och stationsbefälhafvaren i Karlskrona, blifvit indraget och beträffande det andra bestämdt, att det finge användas till lönefyllnad åt endera utaf innehafvarne af chefsbefattningen i marinförvaltningen, chefsbefattningen vid flottans stab eller stationsbefälhafvarebefattningen i Karlskrona, derest han icke uppbure flaggmans lön.

Jemte de nu nämnda befattningarna syntes departementschefen ännu en befattning vid flottan vara af den beskaffenhet, att dess innehafvare borde kunna komma i åtnjutande af denna lönefyllnad, derest han icke innehade flaggmans lön. Denna befattning vore stationsbefälhafvarens vid Stockholms station. Ifrågavarande befattning medförde nemligen en chefsställning och särskildt vid de icke sällan förekommande besöken af främmande nationers örlogsfartyg, en representations-

Disposition
af beviljad
lönefyllnad
för innehaf-
vare af vissa
befattningar.

skyldighet, som kräfde utgifter, hvilka icke utan upphoffande af enskilda medel kunde bestridas, om befattningens innehafvare endast uppbure kommandörslön.

Någon betänklighet mot den sålunda ifrågasatta anordningen borde, enligt departementschefens åsigt, så mycket mindre möta, som densamma ej skulle föranleda någon ökad utgift af statsmedel. Skulle det någon gång inträffa, att två bland innehafvarne af nu nämnda befattningar icke uppbure flaggmans lön, borde förhållandet så ordnas, att den af dessa båda, som vore i sin befattning äldre, finge uppbära lönefyllnaden.

Reservbefäl.

Enligt statsrådsprotokollet den 31 december 1886 hade chefen för sjöförsvarsdepartementet hemställt, det Kongl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att på ordinarie stat bevilja för utbildande och pensionering af reservbefäl 24,150 kronor, deraf för förstnämnda ändamål 17,750 kronor. De beräkningar angående kostnaden för reservbefälets utbildning, som af departementschefen lagts till grund för denna hemställan, hade utgått derifrån, att ifrågavarande utbildning skulle vinnas dels genom en ettårig aspirantkurs, dels genom två särskilda repetitionskurser, hvilka skulle af hvarje reservunderlöjtnant genomgå, den ena omkring 5 och den andra omkring 10 år efter aspirantkursens avslutande och hvardera omfatta en tid af två månader under vintern. Då det tillika förutsatts, att 10 reservofficerare skulle årligen utbildas, hade kostnadsberäkningen ställt sig på följande sätt:

för 10 reservofficerares <i>ettåriga utbildning</i>		
dagaflöning à 3 kr.	kr. 10,950: —	
beklädnad à 20 kr. i månaden	» 2,400: —	13,350: —

<i>för 2 repetitionskurser, tillhopa 120 dagar:</i>		
dagaflöning à 3 kr.	kr. 3,600: —	
beklädnad à 20 kr. i månaden	» 800: —	4,400: —

Summa kr. 17,750: —

förutom naturaunderhållskostnaden, beräknad för den ettåriga kursen	
till	kr. 1,934: 50
och för båda repetitionskurserna till	» 636: —

Summa kr. 2,570: 50,

hvilken senare summa likväl skulle i staten ingå i det till natura-
underhållet anvisade anslag.

Sedan Riksdagen bifallit den i enlighet med departementschefens hemställda aflåtna propositionen, utfärdades kongl. kungörelsen angående utbildande af reservbefäl för flottan den 13 juli 1887, hvilken ännu vore i hufvudsak gällande. Enligt § 10 i denna kungörelse erhöles reserv-officersaspirant under den tid, han för sin utbildning tjänstgjorde vid flottan, äfvensom reservunderlöjtnant under de tider, han genomginge föreskrifna repetitionskurser, följande förmåner:

dagafföring 3 kronor;

beklädnadshjelp 20 kronor i månaden;

naturaunderhåll eller ersättning derför i likhet med manskapet vid sjömanscorpsen.

Då reservofficer inkallades till annan tjänstgöring, erhöles han rese-kostnads- och traktamentsersättning, beräknad från hans hemort till den station, han tillhörde, samt afföring under tjänstgöringstiden lika med officer af motsvarande grad vid flottan.

Till 1897 års Riksdag hade Kongl. Maj:t aflåtit proposition om höjning af anslaget till pensionering af reservbefäl, dervid departementschefen framhållit, att den nuvarande anordningen, enligt hvilken repetitionskurserna vore förlagda till vintern och endast omfattade en tid af två månader hvardera, icke vore tillräcklig att bibringa reserv-officerarne den öfning, som för befäls utöfvande numera vore oundgängligen nödvändig, hvarför departementschefen ansett, att repetitionskurserna borde förläggas till sommaren och omfatta en tid af minst 2, högst 5 månader.

Den då gjorda propositionen hade icke blifvit af Riksdagen bifallen, hvaremot 1898 års Riksdag, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition om ändrade grunder för reservbefälets pensionering, medgifvit, att de reservofficerare, som hädanefter antoges vid flottan, måtte, derest de fullgjorde den tjänstgöringsskyldighet, som då vore eller framdeles kunde för sådana reservofficerare varda stadgad, efter uppnådda femtiofem års ålder åtnjuta en årlig pension till belopp af 300 kronor.

Då den skrifvelse, hvaruti detta Riksdagens beslut anmäldes, den 20 maj 1898 föredragits inför Kongl. Maj:t, hade Kongl. Maj:t anbefalt chefen för flottans stab att inkomma med förslag till ny kungörelse angående utbildande af reservbefäl för flottan; och hade chefen för flottans stab med skrifvelse den 31 augusti 1898 öfverlemnadt förslag i ämnet.

I denna skrifvelse hade chefen för flottans stab erinrat, hurusom behovet af en utsträckning af repetitionsöfningarnas omfång och längd redan flera gånger blifvit i generalrapporter från särskilda års kust-

eskadrar framhållet och att jemväl chefen för flottans stab vid flera tillfällen uttalat sig rörande tillvaron af detta behof. Dervid hade bland annat anförts, att i den mån ytterligare materiel för flottan anskaffades, ökades äfven vigten af att reservofficerarne såväl under aspirantkursen som under repetitionskurserna erhöles vederbörlig utbildning uti de tjenstebefattningar, som de vid mobilisering skulle bestrida; att visserligen några reservofficerare, på grund af frivillig öfverenskommelse och mot aflöning från öfningsanslaget i enlighet med bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 13 juli 1887, deltagit i de senare årens eskaderöfningar; men att, då det icke kunde med säkerhet påräknas, att sådana aftal alltid skulle kunna träffas, ändrade bestämmelser angående reservofficiärens tjenstgöringsskyldighet för uppnående af erforderlig utbildning syntes böra vidtagas.

Enligt det nu af chefen för flottans stab framlagda förslaget skulle hvardera repetitionsöfningen från nu föreskrifna längd af 2 månader vintertiden utsträckas till högst 6 månader utan angifvande af viss årtid. Vidare skulle enligt samma förslag repetitionsöfningarna bestå dels af repetitionskurs, dels af praktisk tjenstgöring i enlighet med af Kongl. Maj:t i kommandoväg utfärdade bestämmelser.

I sammanhang härmed hade chefen för flottans stab föreslagit, att reservofficiärs aflöningsförmåner under tjenstgöring skulle vara lika med officers af motsvarande grad vid stammen. Om nemligen — hade med afseende härå bemälda chef yttrat — repetitionsöfningarna komme att bestå af såväl repetitionskurs som derpå följande praktisk tjenstgöring, syntes det ej vara lämpligt, att, såsom för närvarande egde rum, reservofficer under den tid, han genomginge den föreskrifna repetitionskursen, uppbure aflöning i likhet med reservofficiärsaspirant, men deremot, då han inkallades till annan tjenstgöring, skulle åtnjuta samma förmåner som officer af motsvarande grad vid stammen; ty då under repetitionsöfningarna den praktiska tjenstgöringen omedelbart komme att ansluta sig till repetitionskursen, komme öfvergången från en aflöningsgrund till en annan att ske under pågående tjenstgöring, hvilket skulle medföra afsevärda olägenheter. Skilnaden i aflöning i ena eller andra fallet vore så obetydlig, att den ej syntes behöfva tagas i betraktande. Derjemte hade chefen för flottans stab föreslagit, att reservofficer skulle ega åtnjuta godtgörelse enligt resereglementet för resor i tjensten; hvar emot stabschefen ansett, att reservofficer icke borde åtnjuta dagtraktamente under uppehåll å den flottans station, dit han blifvit inkallad för genomgående af repetitionsöfningar.

Lika med chefen för flottans stab ansågo departementschefen, att den

utbildning, som jemlikt bestämmelserna i kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 bibringades flottans reservofficerare, numera, hvad repetitionskurserna beträffade, icke vore tillräcklig för att göra dessa reservofficerare skicklige att till gagn för vapnet bestrida de befattningar, som vid mobilisering vore för dem afsedda. Den väsentligaste bristen i hit hörande bestämmelser låge uppenbarligen deruti, att repetitionskurserna vore förlagda till vintern, i följd hvaraf i dessa kurser icke kunde ingå öfning i den viktiga tjensten ombord. Det syntes departementschefen därför nödvändigt, att denna inskränkning beträffande den tid af året, då repetitionsöfningarna skulle ega rum, borttoges och att jemväl åt öfningarna ansloges en något längre tid. Chefen för flottans stab hade, såsom nyss nämnts, föreslagit, att tidslängden skulle bestämmas till högst 6 månader.

Härvid finge dock icke förbises, att båda de föreslagna ändringarna i väsentlig mån ökade de förpligtelser, som ålades reservofficerarne. De fleste af desse vore anstälde såsom befäl å handelsfartyg, och det måste för dem blifva betydligt mera betungande att ställa sig till flottans förfogande under seglationstiden än under vintern, då seglationen vanligen upphört, likasom ock hvarje utsträckning af öfningstiden måste verka i samma riktning. Med hänsyn härtill och för att icke framkalla den faran, att icke tillräckligt antal lämpliga personer komme att söka inträde i flottan såsom reservbefäl, vågade departementschefen icke förorda chefens för flottans stab förslag oförändradt, så fördelaktigt det sammas antagande än skulle vara för reservbefälets utbildning. Han ansåge dock, att en stor förbättring i denna utbildning skulle vinnas, om repetitionsöfningarna komme att för hvarje reservunderlöjtnant omfatta en tid af sammanlagdt 6 månader, deraf 4 månader ombord. Öfningarna skulle då för hvarje reservunderlöjtnant antingen förläggas till två särskilda tidpunkter samt omfatta hvardera gången en tid af högst 3 månader, deraf 2 månader ombord, eller ock kunna fullgöras under ett år, då tjenstgöringstiden skulle blifva högst 6 månader, deraf 4 ombord. Den senare anordningen skulle antagligen vara, med hänsyn till reservunderlöjtnanternas civila yrke, för dem lämpligare och borde medföra i det närmaste samma gagn för deras sjömilitära utbildning. Kostnaderna för de årliga öfningarna skulle i båda fallen blifva desamma.

Då departementschefen sålunda hade för afsigt att föreslå en ökad tjenstgöringsskyldighet i fredstid för reservofficerare vid flottan, ansåge han sig jemväl böra i hufvudsak biträda hvad chefen för flottans stab föreslagit rörande deras aflöning under tjenstgöring, hvarigenom de

skulle blifva likställda med officerare i motsvarande grad vid flottans stam, d. v. s., så vidt repetitionsöfningarna anginge, underlöjtnanter vid flottan. För en tid af 3 månader, deraf 2 månader ombord, skulle aflöningsförmånerna för en reservunderlöjtnant utgöra:

lön för 3 månader à kronor 50: —	kronor 150: —
dagaflöning: 1 mån. i land à kr. 60: —	kr. 60: —
2 mån. ombord à » 90: —	» 180: —
	» 240: —
dietpenningar: 2 mån. ombord à kronor 90: —	» 180: —
inqvarteringsersättning: 1 mån. i land à kronor 25: —	» 25: —
Summa kronor 595: —	

Vare sig, att 20 reservunderlöjtnanter inkallades för tjenstgöring under 3 månader eller 10 för tjenstgöring under 6 månader, blefve årliga kostnaden densamma, eller 11,900 kronor, hvilken summa med 7,500 kronor öfverstege det belopp af 4,400 kronor, som nu vore för ifrågavarande ändamål anvisadt under anslaget till aflöning för flottans corpser och stater; hvaremot någon besparing skulle uppkomma derigenom, att naturaunderhåll eller ersättning därför icke skulle utgå under tjenstgöring i land.

Deremot ansåge departementschefen, att någon ersättning för reservunderlöjtnants resa till eller från station, der han hade att inställa sig för repetitionsöfningarnas fullgörande, icke borde ifrågakomma.

Då de personer, hvilka ingått såsom reservofficersaspiranter under nu gällande bestämmelser, icke utan eget frivilligt åtagande vore pligtige att underkasta sig den sålunda föreslagna, ökade tjenstgörings-skyldigheten, kunde det ej med visshet beräknas, huru många reservunderlöjtnanter, som under de närmaste åren skulle komma att delta i de utsträckta repetitionsöfningarna. Med afseende härå syntes det departementschefen vara lämpligast, att i riksstaten för år 1900 anslaget till aflöning för flottans corpser och stater minskades med det för reservofficerars repetitionskurser nu afsedda belopp, 4,400 kronor, och att i stället såsom ett särskildt anslag under femte hufvudtiteln med natur af reservationsanslag uppfördes ofvannämnda belopp 11,900 kronor till repetitionsöfningar för reservofficerare.

Det vore emellertid af största vikt, att så många som möjligt af redan utnämnda reservofficerare komme att delta i de utvidgade repetitionsöfningarna. Då detta endast kunde ske genom deras frivilliga åtagande, hvilket åter vore i viss mån beroende af de förmåner, som

kunde erbjudas dem såsom ersättning därför, syntes det departementschefen lämpligt, att sådana äldre reservofficerare bereddes möjlighet att komma i åtnjutande af samma förmåner i fråga om pensionering, hvilka jemlikt Riksdagens år 1898 gjorda medgifvande kunde tilläggas derefter antagna reservofficerare. Detta skulle kunna ske derigenom, att dem tillades fyllnad till 300 kronor i den lifränta, som på grund af verkställd insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt skulle tillkomma dem vid 55 års ålder, hvilken fyllnad skulle utgå såsom årlig pension till sådana reservofficerare efter uppnådda 55 års ålder. Beloppet af denna fyllnadspension borde kunna utan svårighet uträknas äfven i de fall, att vid insättningen i ränte- och kapitalförsäkringsanstalten förbehållits, att lifräntan i verkligheten skulle börja att utgå vid en lägre ålder, eller att insättningen skett för erhållande af ett kapital vid viss ålder.

Uti ansökning af den 26 och 29 november 1897 hade kammar-skrifvarne vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke löneförbättring skulle kunna sökandena beredas samt, för den händelse afseende fästes vid denna begäran, hos Riksdagen göra framställning om anvisande till lägsta gradens tjenstemän vid flottans civilstat af ytterligare ett ålderstillägg å 500 kronor, att utgå efter 10 års tjenstgöring.

Andra ålders-
tillägg för
kammar-skrif-
varne samt
väblarne vid
flottans
stationer.

Till stöd för denna framställning hade sökandena anført följande.

Enligt nu gällande, den 10 juli 1884 fastställda stat för flottans civilstat åtnjöte en kammar-skrifvare vid flottan följande aflöningsförmåner: lön 1,200 kronor, tjenstgöringspenningar 300 kronor och, efter 5 års tjenstgöring, ett ålderstillägg å 500 kronor, hvarigenom årsinkomsten för en sådan tjensteman kunde uppgå till 2,000 kronor — således det högsta lönebelopp, han hade att påräkna. Utan att till fullo känna de motiv, som vid uppgörandet af nämnda lönestat varit bestämmande och ledt derhän, att lägsta gradens tjensteman vid flottans civilstat medgifvits endast ett ålderstillägg å 500 kronor efter 5 års tjenstgöring, under det att andra tjenstemän vid samma stat tillerkänts två sådana tillägg, hvartdera å 500 kronor, att utgå efter respektive 5 och 10 års tjenstgöring, hade sökandena dock ansett sannolikt, att skälet härför varit utsigten för en kammar-skrifvare vid flottan att vinna befordran efter en tjenstetid af omkring 10 år, hvarigenom således ett andra ålderstillägg för honom vore alldeles obehöfligt. Möjligt hade varit, att vid tiden för löneregleringen ett dylikt antagande haft berättigande; för närvarande torde dock icke så vara fallet. För närvarande

uppginge medelåldern för samtliga kammarskrifvarne vid flottans båda stationer till 37 $\frac{1}{2}$ år, och före vunnen befordran hade hvar och en tjenstgjort såsom e. o. kammarskrifvare under en tid, som varierade mellan 6 och 14 år. Af dessa femton tjenstemän hade nu fyra hvardera en ordinarie tjenstetid af tio år och derutöfver, och från och med år 1898 vore af öfrige icke mindre än tio berättigade till ålderstillägg. Minst halfva antalet af dessa hade icke någon utsigt att nå befordran inom de närmaste tio åren, för så vidt befordringarne hädanefter komme att följa samma gång som under den senast förflutna tiden. Aflöningsförmånerna för tjenstemän vid andra statens verk och inrättningar, der kompetensvilkoren vore likartade, stälde sig äfven vid jemförelse betydligt gynnsammare.

För handen varande och, så vidt man nu kunde döma, blifvande förhållanden syntes därför tala för behovet af ett andra ålderstillägg. Under åberopande af det nu anförda samt enär förändrade förhållanden inträdt under loppet af de 23 år, som förflutit sedan nu gällande aflöningsstat för flottans civilstat uppgjordes — dervid särskildt lefnadskostnadernas stegring borde tagas i betraktande — och då flottans utveckling under senare åren medfört trängare tjenstgöring, hvarigenom möjligheten till extra förtjenster minskats, hade sökandena vågat göra nu förevarande framställning.

Efter härå erhållen remiss hade marinförvaltningen i ärendet inhemtat yttranden från stationsbefälhafvarne vid flottans stationer.

Stationsbefälhafvaren i Karlskrona hade öfverlemnadt och åberopat ett från räkenskapskontoret vid stationen infordradt yttrande, uti hvilket, med hänvisning till utarbetade uppgifter rörande de tjenester, till hvilka kammarskrifvare kunde befordras, kammarskrifvarnes vid stationen tjenstetid m. m., bland annat anförts, att, sedan under den tid, som närmast föregått 1874 års lönereglering för flottans civilstat, en del äldre extra ordinarie tjenstemän afgått för att söka sin utkomst på annat håll och endast ett fåtal unge män funnit för sig lämpligt att inträda vid denna stat, de å staten kvarstående derefter lyckats vid icke alltför långt framskriden ålder vinna befordran, men att, med den stadga, befordringarna inom civilstaten numera kunde anses hafva vunnit, det kunde tagas för gifvet, att endast undantagsvis befordran af kammarskrifvare komme att vinnas före tillryggalagd 10 års tjenstetid, hvadan behovet af ett andra ålderstillägg för kammarskrifvarne vore själfklart; och hade stationsbefälhafvaren för egen del anført, att han saknade anledning att icke förorda ifrågavarande hemställan.

Stationsbefälhafvaren i Stockholm hade jemväl öfverlemnadt yttrande

af räkenskapskontoret vid stationen, hvilket intet väsentligt haft att erinra mot de för den underdåniga ansökningen anförda skälen och i öfrigt påpekat, dels hurusom af flottans rulla framginge, att de 4 äldste kammarskrifvarnes lefnadsålder låge mellan 45 och 41 år och deras tjenstetid mellan 10 $\frac{1}{2}$ och nära 13 år, de två dernäst äldstes lefnadsålder mellan nära 47 och nära 45 samt deras tjenstetid mellan nära 9 och öfver 8 år, samt att den till lefnadsåren yngste kammarskrifvaren vore öfver 29 år gammal och den senast utnämnde 47 år, dels att samtliga kammarskrifvare vid flottan utom den sist utnämnde innehade den tjensteålder, som berättigade till det i stat medgifna ålderstillägg, hvaraf framginge, att omsättningen af civilstatens tjenstemän vore synnerligen trög och att sökandenas förhoppningar om befordran på ett för dem känbart sätt gått om intet, hvadan det vore billigt och önskvärdt, att något gjordes till förbättrande af deras ställning; och hade stationsbefälhafvaren, enär samtliga de af sökandena till stöd för deras framställning åberopade skälen talade för billigheten deraf och med hänsyn för öfrigt till den långa extra ordinarie tjenstetid, de fleste af dem före sin befordran till kammarskrifvare tillryggalagt, till de efter löne-regleringen fördyrade lefnadsförhållandena och till den trägnare tjenstgöring, flottans utveckling medfört, på det varmaste tillstyrkt, att vederbörligt afseende måtte fästas vid framställningen.

Marinförvaltningen, som den 28 december 1897 afgifvit eget utlåtande i ämnet, hade deruti anført följande.

Jemväl beträffande den från femte hufvudtiteln aflönade civila tjenstemannapersonalen syntes tiden vara inne att taga i öfvervägande möjligheten att förbättra deras ställning, hvilka för sitt arbete njöte den minsta lönen. Nu gällande stat för flottans civilstat grundade sig på 1874 års Riksdags beslut om löne-reglering för civilstaten. Sedan dess hade otvifvelaktigt de förhållanden, som borde komma i betraktande vid bedömandet af föreliggande fråga, förändrats. Marinförvaltningen hade därför ansett sig böra understödja kammarskrifvarnes berörda framställning. Hvilken ökad utgift, som skulle föranledas af det sökta andra ålderstilläggets beviljande, läte sig icke med bestämdhet beräkna. Hvad anginge Karlskrona station, till hvilken hörde 11 af kammarskrifvarnes hela antal, 15, syntes någon tillförlitlig ledning för omdömet härutinnan icke vara att hemta från de af dervarande räkenskapskontor i dess afgifna yttrande åberopade uppgifter, enär dessa dels vid beräkningen af kammarskrifvarnes utsigter till befordran tagit hänsyn allenast till pensionsåldern för innehafvarne af de tjenester, till hvilka befordring kunde ifrågakomma, dels med afseende å de tider,

då det sökta andra ålderstillägget skulle tillkomma kammarskrifvarne vid stationen, förutsatt, att ingen befordran alls inom kammarskrifvaregraden skulle ega rum. Marinförvaltningen hade ansett sig kunna antaga, att omkring en tredjedel af hela antalet kammarskrifvare komme att i regel innehafva den tjänsteålder, som skulle berättiga till andra ålderstillägget. Under sådan förutsättning skulle ett belopp af 2,500 kronor motsvara den ökade utgift från femte hufvudtitelns anslag till ålderstillägg, hvilken nu vore i fråga. På grund af det sålunda anförda hade marinförvaltningen hemställt, att Kongl. Maj:t tacktes hos Riksdagen föreslå sådan ändring af gällande stat för flottans civilstat, att kammarskrifvarnes lön, hvilken enligt nu gällande bestämmelse efter 5 års tjänstgöring i samma grad ökades med 500 kronor, måtte efter 10 års tjänstgöring i samma grad ökas med ytterligare 500 kronor.

Med hänsyn dertill, att detta ärende först helt nära början af 1898 års Riksdag i fullständigt skick inkommit, hade dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet ansett sig icke böra hemställa om aflåtande af proposition i ämnet.

I skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 hade marinförvaltningen, under återopande af den genom embetsverkets förutnämnda utlåtande af den 28 december 1897 förebragta utredning, förnyat sin deri gjorda hemställan.

De skäl, som i detta ärende blifvit anförda för bifall till den gjorda framställningen, syntes departementschefen böra föranleda dertill, att proposition i ämnet måtte aflåtas till Riksdagen. Om ifrågavarande tjänstemäns aflöningsförmåner sammanställdes med, exempelvis, de förmåner, som tillkomme kammarskrifvarne i tullverket, hvilkas befattningar väl kunde vara närmast jemförliga med kammarskrifvarnes vid flottan, så visade sig, att de sistnämnde vore betydligt ogynnsammare stälde. Af de i tullverkets aflöningsstat för år 1898 upptagne 66 kammarskrifvare åtnjöte 60 lön af 1,500 kronor, tjänstgöringspenningar till belopp af 500 kronor och två ålderstillägg å 500 kronor hvarterda samt uppnådde sålunda en slutaflöning af 3,000 kronor, under det att de återstående 6 med 1,500 kronors lön, 300 kronor i tjänstgöringspenningar och 2 ålderstillägg, hvarterda å 300 kronor, efter 10 års tjänst kunde komma i åtnjutande af 2,400 kronors aflöning.

I sammanhang härmed erinrade departementschefen, hurusom de vid flottans stationer anställde väblar — hvilka hade till åliggande, bland annat, att hos vederbörande befäl till laglig beifran anmäla, om någon till flottan hörande under tjänstgöring föröfvat brott eller beträddts

med försnillning eller annan olaglighet eller oordning af beskaffenhet att vid krigsrätt böra upptagas, att vara allmän åklagare i krigsrätt, då målsegaren ej sjelf åtalade målet samt saken ej vore af den vikt och beskaffenhet, att särskild aktor skulle förordnas, samt att tillse, det arresterade väl bevakades och tillbörligen behandlades, äfvensom öfver dem föra noggrann förteckning — åtnjöte enligt gällande stat en aflöning af 600 kronor såsom lön och 200 kronor såsom tjänstgöringspenningar, hvarjemte de efter fem års tjänstgöring kunde erhålla ett ålders-tillägg af 200 kronor.

Uti en till Kongl. Maj:t stäld skrift hade väbeln vid flottans station i Stockholm anhållit, det åtgärder måtte vidtagas till förbättrande af honom tillkommande löneförmåner, antingen på det sätt, att såväl lön som tjänstgöringspenningar blefve förhöjda, eller ock så, att ett andra ålderstillägg finge efter 10 års tjänst utgå, samt att denna förmån finge åtnjutas från början af år 1898. Till stöd för denna anhållan hade hufvudsakligen anförts, att, sedan från nyss omförmälda aflöningsförmåner af tillhopa 1,000 kronor afdragits afgifterna till flottans pensionskassa, 44 kronor om året, samt de till stat och kommun utgående skatter blifvit guldna, återstoden af aflöningen vore otillräcklig att försörja väbeln och hans familj; att jemlikt Kongl. Maj:ts förklaring den 23 september 1887 de vid flottans stationer anstälde väblar innehade lika värdighet med flaggunderofficerare vid flottan, under det att, hvad löne- och pensionsvilkoren beträffade, väbel, äfven med inräknande af ålderstillägg och tjänstgöringspenningar, icke åtnjöte samma förmåner, som tillkomme en till tjänstgöring icke inkallad underofficer af 2:a graden och ej uppbure ens hälften af det belopp, som tillkomme flaggunderofficer vid maskiniststaten, då denne icke vore sjökommenderad; att pension jemte fyllnadspension efter 30 års tjänst utginge för väbel med endast 600 kronor, då den för underofficer af 2:a graden med vederlikar å andra flottans stater belöpte sig till 864 kronor; samt att väbel vid uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänstår visserligen vore berättigad till förhöjd pension, men att denna med 200 kronor understeg det belopp, som tillkomme flaggunderofficer och deras öfriga vederlikar efter 55 lefnads- och 30 tjänstår.

Denna framställning jemte ett från auditören vid flottans station i Stockholm deröfver infordradt yttrande hade stationsbefälhafvaren med skrifvelse den 8 januari 1898 öfverlemnadt till chefen för sjöförsvarsdepartementet samt dervid, med instämmande i den af auditören uttalade åsigt, att väbelns löneförmåner, hvilka icke motsvarade det numera i betydlig grad ökade, magtpåliggande arbete, som med hans be-

fattning vore förenadt, måste anses vara för hans lefnadsförhållanden synnerligen otillräckliga, förordat såsom lämpligaste sättet för frågans lösning, att ett andra ålderstillägg blefve väbeln beredt.

Efter erhållen remiss hade marinförvaltningen i ärendet infordrat yttrande från stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona, hvilken i skrifvelse den 3 maj 1898, med öfverlemnande af ett utaf auditören vid stationen afgifvet yttrande, anført, att, då väbelns vid Karlskrona station aflöningsförmåner i och för sig måste betraktas såsom numera väl ringa i förhållande till den ökade mängden och vigten af de med hans befattning förenade göromål, och denne väbel med hänsyn till tjenstegöromålens omfång syntes befinna sig i sämre läge än väbeln vid Stockholms station, det icke vore obilligt, att bättre löneförmåner bereddades jemväl väbeln vid flottans station i Karlskrona, hvarjemte stationsbefälhafvaren, i öfverensstämmelse med hvad för väbeln vid Stockholms station föreslagits, förordat, att väbel vid flottan måtte förklaras berättigad att komma i åtnjutande af ett andra ålders-tillägg å 200 kronor.

Marinförvaltningen hade i utlåtande i detta ärende den 16 september 1898 på de af stationsbefälhafvarne anförda och åberopade skäl förklarat sig vilja hemställa om proposition till Riksdagen i syfte dels att bereda väbel vid flottan förbättrade löneförmåner på det sätt, stationsbefälhafvarne förordat, dels att rätten till den sålunda föreslagna löneförbättringen måtte få tillämpas från och med år 1899; och hade marinförvaltningen i skrifvelse samma dag angående utgifterna under riksstatsens femte hufvudtitel gjort hemställan i berörda syfte.

På grund af hvad sålunda förekommit rörande såväl kammarskrifvarnes som väblarnes vid flottans stationer aflöningsförhållanden hemstälde departementschefen, det Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning i berörda syften.

Inqvarterings-
bidrag.

Genom kongl. bref den 5 februari 1897, angående en del under-officerares å månadslönarestaten ansökan om befrielse från aflöningsafdrag för bostad i kronans hus, hade blifvit, bland annat, uppdraget åt marinförvaltningen att, vid afgifvande framdeles af förslag till ny stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjöte boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar, tillse, huruvida samtliga till tjenstgöring vid flottans stationer eller varf inkallade underofficerare kunde beredas inqvarteringsbidrag, då de icke åtnjöte fri bostad i kronans hus.

Uti sin skrifvelse den 10 september 1897 angående utgifterna

under riksstatens femte hufvudtitel år 1899 hade marinförvaltningen anmält, att embetsverket med anledning häraf infordrat yttrande och förslag i ämnet från stationsbefälhafvarne vid flottans stationer och att sådana yttranden och förslag jemväl inkommit, men att marinförvaltningen, med anledning af då föreliggande förslag till omorganisation af sjömanscorpsen och ökning af underofficerscorpsen m. m. och då det icke, innan frågorna härom blifvit afgjorda, kunde med säkerhet bedömas, hvilka ändringar, som borde vidtagas uti gällande, af Riksdagen fastställda stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjöte boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar, icke ansett sig då kunna framställa förslag i detta ämne.

Deremot hade marinförvaltningen numera, sedan 1898 års Riksdag beslutat förändrad organisation af sjömanscorpsen och i sammanhang dermed ökning af underofficerscorpsen m. m., ansett tidpunkten för en lösning af denna fråga vara inne och med skrifvelse den 16 sistlidne september öfverlemnadt förslag till ny inqvarteringsstat.

Den princip, som låge till grund för den i sammanhang med 1876 års lönereglering för flottans corpser och stater upprättade och allt hittills i hufvudsak oförändrade stat, hvarom nu vore fråga, vore, att alla de *ständiga* befattningarna i land skulle vara förenade med boställe eller ersättning derför i penningar. I enlighet med denna grundsats hade sedermera vid 1877 och 1885 årens riksdagar i staten upptagits nya befattningar, som ansetts böra till de ständiga hänföras. Vid 1877 års riksdag hade tillika medgifvits, att officer, som vore till tjenstgöring vid flottans militärdepot eller varf kommenderad och icke åtnjöte fri bostad i kronans hus eller enligt gällande stat vore berättigad till ersättning derför i penningar, finge, derest han icke å gammal lönestat qvarstode, uppbära inqvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af 300 kronor vid Karlskrona och 400 kronor vid Stockholms station. Denna förmån hade sedermera af 1883 års Riksdag utsträckts på det sätt, att officer, hvilken vore till tjenstgöring i flottans öfverstyrelse eller i sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition eller vid flottans station kommenderad och icke åtnjöte fri bostad i kronans hus eller enligt ofvanstående stat vore berättigad till ersättning derför i penningar, egde uppbära inqvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af 300 kronor vid Karlskrona och 400 kronor vid Stockholms station. Slutligen hade enligt 1897 års Riksdags beslut tillkommit fast inqvarteringsbidrag för chefen för sjökrigshögskolan och adjutanten hos denne chef.

Med tillämpning af den förut godkända principen, att alla af offi-

cerare bestridda befattningar, hvilka kunde anses såsom ständiga, borde i staten upptagas, hade marinförvaltningen i sitt nu framlagda förslag uppfört 3 nya inqvarteringsbidrag till officerare, tjänstgörande i marinförvaltningen, enligt hvars instruktion 5 officerare skulle vara anställda i embetsverket. I enlighet med sitt den 16 sistlidne september afgifna utlåtande öfver en af chefen för flottans stab gjord framställning rörande inqvarteringsbidrag till i staben tjänstgörande officerare hade marinförvaltningen i statförslaget uppfört inqvarteringsbidrag, förutom till chefen för staben, jemväl till 2 afdelningschefer med 1,000 kronor åt hvardera och till 8 i staben tjänstgörande officerare med samma belopp som till öfriga i flottans öfverstyrelse tjänstgörande officerare. Hvad anginge flottans stationer, hade marinförvaltningen i förslaget upptagit följande nya inqvarteringsbidrag med samma belopp, som för närvarande utginge till samma slags eller likställda befattningar, nemligen:

	vid Karls- krona station:	vid Stock- holms station:
till kadettofficer	—	1
» adjutant hos stationsbefälhafvaren	1	1
» kompanichefer vid sjömanscorpsen	5	3
» äldste officer vid artilleridepartementet	1	—
» biträdande officer vid artilleridepartementet för torped- materielen	1	1
» officer vid sjöinstrument- och sjökarteförrådet, i stället för i gällande stat upptagen äldste officer vid min- departementet, jemlikt nådiga brevet den 14 de- cember 1888	1	1
» informationsofficerare vid underbefäls- och minskolorna	2	1,

hvarjemte i sjelfva staten intagits de inqvarteringsbidrag, som af 1897 års Riksdag beviljats för chefen för sjökrigshögskolan och den hos bemälda chef anstälde adjutant med tillhopa 1,500 kronor.

Beträffande underofficerspersonalen hade marinförvaltningen haft att iakttaga det genom kongl. brevet den 5 februari 1897 embetsverket meddelade uppdrag att vid afgifvande af sådant förslag, som nu vore i fråga, tillse, huruvida samtliga till tjänstgöring vid flottans stationer eller varf inkallade underofficerare kunde beredas inqvarteringsbidrag, då de icke åtnjöte fri bostad i kronans hus. Denna föreskrift hade föranlett dertill, att i sjelfva staten blifvit utöfver nuvarande inqvarteringsbidrag uppförda vid Karlskrona station, på sätt stationsbefälhafvaren förordat, inqvarteringsbidrag till 6 informationsunderofficerare

samt vid Stockholms station till en underofficer, tjänstgörande hos kommandanten, en uppbördsman i kaserner m. m. och en informationsunderofficer samt att i öfrigt genom en vid staten fogad anmärkning 2:o tillagts till tjänstgöring inkallade underofficerare en förmån, motsvarande den, som enligt anmärkning 1:o tillkomme officerare.

För underofficerare hade marinförvaltningen såväl i sjelfva staten som i anmärkningen 2:o vid densamma upptagit inqvarteringsbidragets belopp till 100 kronor vid Karlskrona och 150 kronor vid Stockholms station. Mot detta belopp hade departementschefen, hvad underofficerarne af 2:a graden beträffade, icke något att erinra. För flaggunderofficerarne deremot syntes med hänsyn till de höjda löneförmåner för motsvarande underbefäl vid armén, som af chefen för landtförvarsdepartement föreslagits, och på det att icke flaggunderofficerarne måtte komma i sämre ställning än nämnda underbefäl vid armén, inqvarteringsbidraget böra sättas något högre, nemligen till 150 kronor vid Karlskrona och 200 kronor vid Stockholms station.

I en till chefen för sjöförvarsdepartementet stäld skrifvelse hade chefen för sjökrigshögskolan hemställt, att jemväl de officerare, hvilka kommenderats att genomgå kurs vid nämnda högskola, måtte komma i åtnjutande af inqvarteringsbidrag, och hade marinförvaltningen i häröfver afgifvet utlåtande af den 9 sistlidne december föreslagit, att åt anmärkning 1:o vid det af embetsverket förut afgifna förslaget till inqvarteringsstat måtte gifvas sådan affattning, att jemväl de till genomgående af kurs vid sjökrigshögskolan kommenderade officerare deri upptoges.

Den ökade årliga utgift, som skulle föranledas af det utaf marinförvaltningen med dess skrifvelse den 16 september 1898 öfverlemnade statförslagets godkännande, hade af marinförvaltningen beräknats till 18,000 kronor. Den af departementschefen ifrågasatta förändringen beträffande flaggunderofficerarne skulle medföra en ytterligare ökad utgift af i rundt tal 1,000 kronor. Utgiften för inqvarteringsbidrag åt officerare, som genomginge kurs vid sjökrigshögskolan, borde, med afseende dels derå, att kurserna för högskolan icke vore beräknade att omfatta längre tid än 7 månader af året, dels derå, att flertalet i dessa kurser deltagande officerare, om de ej dertill blifvit kommenderade, skulle på grund af andra kommenderingar varit under motsvarande tid berättigade till inqvarteringsbidrag, icke beräknas till högre belopp än 3,000 kronor årligen.

För egen del hade departementschefen icke, utöfver hvad ofvan angifvits, något att erinra mot marinförvaltningens förslag till stat med dervid fogade anmärkningar och ansåge det derjemte billigt, att de till

genomgående af kurs vid sjökrigshögskolan kommenderade officerare — hvilka genom sin kommendering till deltagande i denna för deras utbildning i sjöofficerens yrke synnerligen viktiga kurs ginge i mistning af tillfället att för den tid, kursen varade, erhålla sådan kommendering, som enligt nu gällande bestämmelser skulle medföra rätt till inqvarteringsbidrag — komme i åtnjutande af sådan förmån.

Polisbevak-
ningen vid
flottans
stationer.

Sedan medlemmar af varfspolisen vid flottans station i Karlskrona hos Kongl. Maj:t anhållit, det Kongl. Maj:t tacktes föranstalta derom, att sökandena placerades på sådan lönestat vid flottan, som enligt det för flottans pensionskassa gällande reglemente berättigade dem att blifva till delegare i denna kassa antagne, samt marinförvaltningen i häröfver den 10 april 1896 afgifvet utlåtande anført, att det syntes vara uppenbart, att förslag om pensionering af ifrågavarande corps icke kunde till Riksdagen framställas, innan lönestat för corpsen blifvit förelagd Riksdagen och vunnit dess godkännande, men att frågans dragande inför Riksdagen ej syntes böra afse något mindre än ett definitivt ordnande af polisbevakningen vid flottans varf ej blott vid Karlskrona, utan ock vid Stockholms station, hade Kongl. Maj:t den 1 maj 1896 uppdragit åt marinförvaltningen att verkställa utredning i fråga om lämpligaste sättet för ordnande af polisbevakningen vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm antingen genom denna bevaknings öfvertagande af nämnda städers polis eller ock genom anställande vid hvarje station af en särskild poliscorps äfvensom att till Kongl. Maj:t inkomma med det förslag i ämnet, hvartill omförmälda utredning kunde föranleda.

Till åtlydnad häraf hade marinförvaltningen anmodat stationsbefälhafvarne vid flottans stationer att inkomma med yttrande och förslag rörande ordnandet af denna angelägenhet, hvarefter till marinförvaltningen inkommit framställningar i ämnet från stationsbefälhafvaren i Karlskrona uti skrivelser den 5 december 1896 och den 9 augusti 1898 samt från stationsbefälhafvaren i Stockholm uti skrivelser den 7 november 1896, den 10 februari 1897 och den 22 april 1898; och hade marinförvaltningen, med öfverlemnande af berörda skrivelser jemte dervid fogade yttranden och andra handlingar, den 16 sistlidne september afgifvit eget utlåtande i ämnet.

Rörande tillkomsten af varfspolisen i Karlskrona och åtskilliga i sammanhang dermed stående förhållanden erinrade departementschefen om följande.

Sedan den genom kongl. bref den 30 oktober 1866 tillsatta komité

för ordnande af sjöförsvarets ekonomiska förvaltning föreslagit, att all bevakning vid varfven, såvidt den ej besörjdes af egentliga militärposter, skulle öfvertagas af en poliscorps vid hvardera stationen, hade Kongl. Maj:t för genomförande af anordning i sådant syfte vid 1871 års riksdag begärt en friare dispositionsrätt med afseende på besparingarna å vissa anslag; men denna framställning hade icke vunnit Riksdagens bifall. Sedermera hade den 24 maj 1872 utfärdats reglemente för styrelsen och förvaltningen vid flottans stationer, i hvilket stadgats, att bevakningen vid stationerna skulle förrättas af poliscorpsen i stationsorten; men sedan stadsfullmäktige i Karlskrona vägrat att ingå på derstädes, likasom i Stockholm, ifrågasatt öfverenskommelse, att stadens polis skulle förrätta bevakningen vid stationen, hade genom kongl. bref den 12 november 1872 anbefalts uppsättande af en särskild poliscorps för Karlskrona station, hvarjemte den för corpsens aflöning beräknade summa af 17,200 kronor blifvit för år 1873 anvisad att utgå af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll. Derefter hade i proposition till 1873 års Riksdag föreslagits, att för aflöning åt polisbevakningen vid Karlskrona station anslaget till flottans nybyggnad och underhåll måtte med 17,200 kronor förhöjas; men denna framställning hade icke af Riksdagen bifallits.

Uti statsverkspropositionen till 1877 års Riksdag hade föreslagits, att de af Kongl. Maj:t den 3 oktober 1876 i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut fastställda grunder för pensioneringen af flottans befäl och underbefäl med vederlikar måtte jemväl få tillämpas vid pensioneringen af personalen vid, bland andra corpser och stater, varfspolisen; men Riksdagen, som ej ansett lämpligt att ingå i pröfning af förslag till pensionering, grundande sig på lönestater, hvilka ej varit föremål för Riksdagens pröfning, hade ej heller bifallit denna framställning.

Den 23 november 1877 hade, efter varfschefernas hörande, förvaltningen af sjöärendena afgifvit förslag till aflöningsstater för polispersonalen vid flottans varf, hvilket förslag afsett dylik bevakning icke allenast vid Karlskrona, utan äfven vid Stockholms station. Vid föredragning häraf den 30 december 1878 hade emellertid dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet anført, att, i anledning af väckt fråga om åvägabringande af öfverensskommelse derom, att bevakningen vid sistnämnda station skulle öfvertagas af Stockholms poliscorps, öfverståthållarembetet förklarar sig icke kunna ingå på den af stationsbefälhafvaren gjorda framställning i ämnet, samt att frågan om upprättande af en särskild corps för Stockholms stations bevakning icke syntes böra, innan vidare utredning af ärendet vunnits, komma under pröfning; på

grund hvaraf departementschefen ansett sig icke kunna tillstyrka aflåtande af framställning i ämnet till Riksdagen.

Hos 1880 års Riksdag hade Kongl. Maj:t gjort framställning derom, att reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll, 1,078,000 kronor, måtte upptagas under följande titel: »flottans nybyggnad och underhåll, derunder för polisbevakning vid Karlskrona station 22,100 kronor, reservationsanslag 1,078,000 kronor»; men denna framställning hade icke vunnit Riksdagens bifall.

Det till aflöning af varfspolisen i Karlskrona, hvilken allt sedan sin tillkomst utgjorts af 1 poliskommissarie, 3 öfverkonstaplar och 18 poliskonstaplar jemte extra poliskonstaplar, för åren 1873, 1874 och 1875 anvisade medelsbeloppet 17,200 kronor hade genom kongl. brefvet den 17 december sistnämnda år höjts till 22,100 kronor, hvarvid det förblifvit, till dess på grund af det genom kongl. brefvet den 31 december 1891 medgifna lönetillägg åt polispersonalen efter viss tids tjänstgöring det från och med år 1892 blifvit successivt ytterligare höjdt, så att det för år 1899 utgjorde 25,500 kronor.

Uti sin förutnämnda skrifvelse till marinförvaltningen af den 5 december 1896 hade stationsbefälhafvaren i Karlskrona, med instämmande i ett af polismästaren i nämnda stad afgifvet yttrande i ämnet, såsom sin mening uttalat, att polisbevakningen vid stationen och varfvet i Karlskrona borde på angifna villkor öfvertagas af stadens polis. I anledning häraf hade marinförvaltningen den 18 i samma månad anmodat stationsbefälhafvaren att låta verkställa och till förvaltningen inkomma med utredning af frågan om polisbevakningens öfvertagande af Karlskrona stad samt att för sådant ändamål göra framställning hos staden, om och på hvilka villkor staden skulle vara villig åtaga sig bevakningen. Sedan denna fråga till följd deraf blifvit anmäld hos stadsfullmäktige i Karlskrona samt deras beredningsutskott i afgifvet yttrande tillstyrkt, att den ifrågakomma polisbevakningen måtte af staden öfvertagas enligt ett af utskottet uppgjortt förslag till hufvudgrunder för en öfverenskommelse, hade emellertid utskottets i ärendet gjorda hemställan blifvit vid stadsfullmäktiges sammanträde den 2 juli 1898 afslagen, i följd hvaraf stationsbefälhafvaren i skrifvelse den 9 sistlidne augusti anført, att något vidare i fråga om stadens öfvertagande af polisbevakningen icke syntes vara att åtgöra.

Vidkommande Stockholms station, der polisbevakningen ännu ombesörjdes af det militära manskapet, hade stationsbefälhafvaren med skrifvelse den 7 november 1896 öfverlemnadt, bland annat, ett af stationens varfschef afgifvet yttrande, hvaruti denne, under framhållande

att i och med båtsmanshållets slutliga vakanssättning behöfvat af en poliscorps för varfvets bevakning komme att göra sig känbart, framlagt ett förslag, enligt hvilket bevakningen af varfvet skulle anförtros åt en särskild, af hufvudstadens polisstyrelse oberoende poliscorps. För egen del hade stationsbefälhafvaren — med eriuran att fråga förut varit å bane om hela polisbevakningens vid stationen öfvertagande af hufvudstadens poliscorps, men att öfverståthållareembetet enligt dess skrifvelse till stationsbefälhafvaren den 8 oktober 1873 motsatt sig ett dylikt förslag — anført, att frågan om polisbevakningen vid Stockholms station synts böra ordnas efter olika grunder beträffande varfvets område och området utom varfvet samt att stationsbefälhafvaren, hvilken med afseende å de numera ändrade förhållandena ånyo gjort framställning till öfverståthållareembetet om stadens öfvertagande af bevakningen *utom* varfvet, tillstyrkt varfschefens förslag beträffande ordnandet af bevakningen å varfsområdet. Sedermera hade stationsbefälhafvaren med skrifvelse den 10 februari 1897 till marinförvaltningen öfverlemnadt det af öfverståthållareembetet på stationsbefälhafvarens nyssnämnda framställning aflåtna svar, deruti öfverståthållareembetet anført, bland annat, att öfvertagandet af polisbevakningen utom varfvet skulle öka kostnaderna för stadens polisverk med omkring 8,000 kronor årligen och att öfverståthållareembetet på i skrifvelsen angifna grunder ej funnit skäl att hos stadsfullmäktige begära anslag för ifrågavarande ändamål, i anledning af hvilket svar stationsbefälhafvaren, då frågan sålunda ej kunnat lösas på sätt han förut tänkt sig, ansett intet annat återstå än att antingen afstänga Skepps- och Kastellholmarnas områden såsom ett kasernområde eller också att inleda underhandling med Stockholms stad rörande de villkor, på hvilka staden kunde vara villig att öfvertaga ifrågavarande polisbevakning. Emellertid hade i sin skrifvelse den 22 april 1898 stationsbefälhafvaren, då till följd af den nu hastigt pågående vakanssättningen båtsmanshållet icke kunde för bevakningen påräknas längre än på sin höjd till 1899 års utgång, gjort förnyad framställning i ämnet och dervid öfverlemnadt två af varfschefen uppgjorda nya förslag rörande den för bevakningen vid stationen erforderliga personalen det ena förslaget afseende bevakningen endast af varfvet och det andra bevakningen af hela stationen — det sista förslaget uppgjort för den händelse bevakningen utom varfvet icke komme att öfvertagas af kommunen.

Marinförvaltningen hade i sitt den 16 sistlidne september afgifna utlåtande för egen del anført följande.

Först syntes böra framhållas, att, äfven om förslag, såsom i det

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft.

föregående meddelats, varit å bane att öfverlemna polisbevakningen vid Karlskrona stations varf åt allmänna polisen i Karlskrona stad, någon anmärkning dock icke gjorts eller varit att göra vare sig emot organisationen af den nuvarande, genom kongl. brefvet den 12 november 1872 tillkomna varfspoliscorpsen i Karlskrona eller mot det sätt, hvarpå denna corps motsvarat de på densamma ställda fordringarna. Till följd häraf och då Karlskrona stad ej velat öfvertaga polisbevakningen vid varfvet derstädes, syntes någon förändring ej vara att förorda beträffande organisationen af polisbevakningen å denna station.

Hvad åter beträffade Stockholms station, hade sådana förhållanden inträdt, som med nödvändighet påkallade ej blott en ändring af det sätt, hvarpå bevakningen vid stationen nu ombesörjdes, utan äfven att denna ändring komme till stånd inom den närmaste framtiden. Polisbevakningen derstädes utgjordes numera, under befäl af underofficerare, dels af militärt manskap, uttaget ur flottans till tjenstgöring uppfordrade båtsmanskompanier, dels ock af för ändamålet antagna daglönare å varfvet. Som redan sagts, hade dock den på senare tid raskt fortgående vakanssättningen inom båtsmanshållet stält i utsigt, att bevakningen, på sätt nu egde rum, icke kunde påräknas mer än på sin höjd till 1899 års utgång, och att för sådan tjenstgöring taga i anspråk manskap från den till andra tjensteuppdrag afsedda, stundom alltför fåtaliga sjömanscorpsen, syntes icke kunna ifrågasättas.

Den gamla frågan om polisbevakningens öfvertagande af Stockholms stad hade därför helt naturligt änyo blifvit tagen i öfvervägande.

Innan marinförvaltningen emellertid närmare inlåtit sig på spörsmålet, huruvida staden kunde ega någon skyldighet beträffande öfvertagandet af den polisbevakning vid flottans härvarande station, som hittills ombesörjts af flottan, hade marinförvaltningen erinrat derom, att denna bevakning omfattade ej blott varfvet och dess olika, inom inhägnader belägna delar, utan jemväl det ganska vidsträckta området utom varfvet, som på de kronan tillhöriga Skepps- och Kastellholmarne upplåtits för allmänheten.

De förhållanden, som rörde bevakningen *inom* varfvet, och de, som rörde bevakningen *utom* detsamma syntes vara helt olika och visade ovedersägligt på denna frågas delande i två frågor. Ej blott beträffande förutsättningarna för den ena och andra bevakningens ändamålsenliga utförande, utan jemväl i fråga om bedömandet af spörsmålet om den enes eller andres skyldighet att ombesörja och draga kostnaderna för

bevakningen vore det af vigt, att från frågan om bevakningen af flottans varf skilja frågan om bevakningen af flottans område utanför varfvet.

Hvad då först vidkomme polisbevakningen inom varfvet, borde det bemärkas, att — i olikhet med den vanliga polisbevakningen, som afsåge att förekomma och beifra handlingar, genom hvilka säkerheten till person eller egendom eller allmän ordning stördes — bevakningen af varfvet hufvudsakligen afsåge skydd för eldfara och skada å kronans egendom och dylikt. Gifvet syntes det ock därför vara, att den personal, som hade att utöfva bevakning inom varfvet, borde stå under omedelbar ledning af varfvets befäl och af detsamma mottaga de instruktioner, som för bevakningens rätta handhavande kunde erfordras, hvilket icke läte sig göra, derest hufvudstadens polis skulle omhänderhafva bevakningen och för densamma ansvara. Då dessutom de flesta förseelser, som förekomme inom varfvet, blefve föremål för behandling af krigsrätt, syntes olämpligheten af varfvets indragande under det allmänna polisområdet vara uppenbar. Härtill hade kommit att emellan flottans manskap och stadens polispersonal ett spändt förhållande med deraf sannolikt följande ledsamma förvecklingar kunde väntas uppstå af en dylik anordning. Då varfvet dessutom utgjorde ett för allmänheten afstängdt område, syntes för öfrigt oomtvistligt, att staden icke heller egde någon skyldighet att, derest sådant ifrågasattes, öfvertaga denna bevakning.

I fråga om bevakningen *utom* varfvet vore förhållandet deremot ett annat. Denna bevakning vore uteslutande en polistjenst i vanlig mening. Att flottans manskap icke kunde innehafva de förutsättningar, som erfordrades för en tillfyllestgörande sådan bevakning, vore uppenbart, helst då det saknade både den befogenhet och den auktoritet, som vore oundgängliga för att gent emot en stor allmänhet uppträda med tillbörligt eftertryck.

I de svar, som öfverståthållareembetet aflåtit på gjorda framställningar om stadens öfvertagande af åtminstone polisbevakningen utom varfvet, hade anförts, bland annat, att något tvingande behof af polisbevakning å holmarna ur det allmännas synpunkt icke förefunnes annat än vid vissa tillfällen. I detta afseende vore dock marinförvaltningen af en annan mening, i det att erfarenheten visat, att ständig bevakning vore väl behöflig, särskildt sommartiden, då en mängd menniskor såväl natt som dag trafikerade Skepps- och Kastellholmarna.

Dessutom hade öfverståthållareembetet åberopat ett yttrande af stadens ombudsman, enligt hvilket Skepps- och Kastellholmarna egentligen vore att betrakta såsom kronan enskildt tillhöriga tomter, med afseende

å hvilka kronan hade samma rättigheter och skyldigheter som enskilda tomtigare. Häraf skulle då följa, att kronan egde rätt att låta afstänga holmarna såsom ett särskildt kasernområde; men då dessa holmar visat sig vara bland Stockholmsbefolkningens favoritplatser och en eftersökt tilläggsplats för en mängd privata fartyg och båtar, syntes, såsom stationsbefälhafvaren ock anmärkt, en sådan åtgärd icke vara lämplig.

Att, så länge holmarna stode öppna för allmänheten — hvilket naturligen vore i stadens intresse och ej i flottans — staden hade samma skyldigheter i afseende på dessa holmar som beträffande andra offentliga platser, hade marinförvaltningen ansett vara otvifvelaktigt; och att kommunen äfven sjelf icke förnekat rättigheten af denna uppfattning, hade framgått af öfverståthållareembetets skrifvelse den 28 juni 1897, deruti såsom skäl för afböjandet af den gjorda framställningen endast, förutom hvad redan nämnts, åberopats, att genom öfvertagandet af polisbevakningen å Skepps- och Kastellholmarna grunderna för polisposteringen i hufvudstaden skulle rubbas, att ökade kostnader för polisväsendet skulle drabba kommunen, att ett för staden ofördelaktigt prejudikat i fråga om polisbevakningen i närheten af andra kasernområden skulle uppkomma samt att behovet af polisbevakning vore större å andra platser inom hufvudstaden, allt omständigheter som icke kunde inverka på bedömandet af frågan om stadens skyldighet i förevarande afseende. Härtill komme ock, att staden redan nu genom att deltaga i underhållet af Skeppsholmsbron äfvensom i utgifterna för belysningen å Skeppsholmen på visst sätt erkänt, att staden ur det allmännas synpunkt hade skyldigheter beträffande ifrågavarande platser.

I enlighet med den sålunda af marinförvaltningen uttalade uppfattningen hade embetsverket i skrifvelse den 17 maj 1898 anmodat stationsbefälhafvaren härstädes att meddela öfverståthållareembetet, det flottan efter viss dag år 1899, hvilken af stationsbefälhafvaren skulle uppgifvas, icke egde tillgång å manskap, som kunde afses för polisbevakningen utom varfvet å Skeppsholmen eller å Kastellholmen och att följaktligen all dylik bevakning å den för allmänheten upplåtna delen af dessa holmar komme att från flottans sida med sagde dag upphöra. Tidpunkten härför hade af stationsbefälhafvaren i skrifvelse till öfverståthållareembetet bestämts till den 1 april 1899.

Marinförvaltningen hade därför vid uppgörande af förslaget ansett sig hafva att taga hänsyn endast till hvad bevakningen af flottans varf kunde kräfva.

Enligt den genom kongl. brefvet den 10 december 1897 fastställda stat för varfspolisen i Karlskrona utgjordes personalen vid nämnda

corps af 1 kommissarie, 3 öfverkonstaplar och 18 poliskonstaplar, och upptoges denna personals aflöning till 1,600 kronor för kommissarien, 1,200 kronor för en hvar af öfverkonstaplarne och 800 kronor, deri inberäknats 132 kronor i beklädnadsersättning, för en hvar af konstaplarne, hvartill komme 1,500 kronor till extra konstaplar och 1,000 kronor i uppmuntringspenningar.

Af denna personal åtnjöte på grund af kongl. brefvet den 31 december 1891 följande personligt lönetillägg, motsvarande ålderstillägg, till nedannämnda belopp, nemligen:

kommissarien 2 lönetillägg å 200 kr.	kr.	400: —
3 öfverkonstaplar, hvardera 2 lönetillägg å 100 kr.	»	600: —
13 konstaplar, hvardera 2 lönetillägg å 100 kr.	»	2,600: —
2 konstaplar, hvardera 1 lönetillägg å 100 kr.	»	200: —
eller tillhopa		kr. 3,800: —

Då det syntes vara riktigt, att medlemmar af poliscorpsen liksom öfrige civile eller civilmilitäre tjenstemän komme i åtnjutande af ålderstillägg, hade marinförvaltningen ansett, att till personalen vid varfvens poliscorpsor borde utgå två ålderstillägg, hvartdera utgörande för en hvar af kommissarierna 200 kronor samt för en hvar af öfverkonstaplarne och konstaplarne 100 kronor, att utgå efter 5 och 10 års väl vitsordad tjenstgöring inom samma grad.

Mot nu gällande stat för varfspolisen i Karlskrona hade marinförvaltningen ej haft något att erinra.

Det af varfschefen i Stockholm senast uppgjorda förslaget angående varfspolis för härvarande station upptoge 1 öfverkonstapel med 1,600 kronors aflöning, 3 vaktkonstaplar, hvardera med 1,332 kronors aflöning, och 16 konstaplar, hvardera med 1,132 kronors aflöning, dervid stationsbefälhafvaren beträffande gradbenämningarna framställt ett särskildt förslag.

I likhet med stationsmyndigheterna och på de i det föregående utvecklade grunder hade marinförvaltningen ansett nödvändigt, att en särskild flottans poliscorps upprättades för bevakningen af härvarande varf, hvilken poliscorps, likasom varfspolisen i Karlskrona, borde vara civil men lyda under strafflagen för krigsmagten.

Vid bestämmandet af löneförhållandena och gradbenämningarna vid densamma hade det emellertid synts marinförvaltningen nödigt att åstadkomma likhet i detta afseende mellan båda stationerna. Marinförvaltningen hade därför härutinnan ansett en jemkning böra ega rum i det

af varfschefen härstädes afgifna förslaget samt att det i samma förslag upptagna antalet konstaplar lämpligen borde kunna nedsättas till 13, derest ett särskildt belopp afsåges för extra konstaplar. Dessutom syntes vid Stockholms station, likasom vid Karlskrona station, ett visst belopp böra vara att tillgå för beviljande af uppmuntringspenningar åt personalen.

Af varfschefen hade derjemte ifrågasatts, att den högsta polisbefattningen vid Stockholms station, för hvilken befattnings innehafvare varfschefen föreslagit benämningen öfverkonstapel, men marinförvaltningen benämningen kommissarie, skulle kunna ombesörjas af stationens väbel, i hvilket fall aflöningen för innehafvaren af nämnda polisbefattning skulle kunna nedsättas. Såväl ur sparsamhetssynpunkt som äfven på den grund att stationens väbel vore svagt aflönad och borde kunna ega tid att på behörigt sätt egna sig åt polisbefattningen, hade marinförvaltningen, i likhet med stationsbefälhafvaren ansett sig böra förorda en dylik anordning, som, derest den befunnos lämplig, sannolikt redan nu skulle kunna åstadkommas.

De åsikter, som sålunda af marinförvaltningen uttalats i fråga om anordnandet af polisbevakningen vid flottans varf, delade departementschefen fullständigt. Den erfarenhet, som vunnits under de 26 år, hvilka förflutit efter det varfspoliscorpsen i Karlskrona upprättades, hade ådagalagt, att en sådan corps icke kunde undvaras och att corpsen, sådan den år 1872 organiserades, på ett tillfredsställande sätt fyllt behovet. För corpsens personal måste det kännas hårdt, att den i följd af omständigheter, i hvilka den icke haft någon skuld, icke kunnat vinna samma tryggande ställning som öfriga corpser vid flottan.

Enligt den stat, som den 9 sistlidne december af Kongl. Maj:t faststälts för varfspolisen i Karlskrona att gälla från och med den 1 januari innevarande år, hade det från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll till varfspolisen utgående belopp, jemfördt med motsvarande, af marinförvaltningen angifna belopp för år 1898, minskats med 400 kronor i följd af afgang bland den till lönetillägg berättigade personalen och utgjorde följaktligen 25,500 kronor. Derest aflöning åt denna corps skulle komma att utgå från anslagen till aflöning för flottans corpser och stater samt till ålderstillägg, skulle således utgifterna från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll minskas med 25,500 kronor. Då emellertid sistnämnda anslag för närvarande vore så knappt, att årligen åtskilliga af stationsmyndigheterna såsom oundgängliga anmälda behof icke kunnat tillgodoses, ansåge sig de-

partementschefen icke kunna föreslå en motsvarande minskning af det-samma.

Hvad beträffade polisbevakningen vid Stockholms station syntes det departementschefen vara af vederbörande myndigheter till fullo ådaga-lagdt, att under nuvarande förhållanden, äfven frånsedt behovet af bevakning å Skeppsholmen utom varfsområdet och å Kastellholmen, bevakningen å varfvets skilda delar icke kunde bestridas af manskap från flottans militära personal, och icke heller syntes någon minskning i den af marinförvaltningen föreslagna polispersonalen kunna ifråga-sättas.

Sammanlagda kostnaden för den af marinförvaltningen föreslagna poliscorpsen skulle, på sätt embetsverkets förslag till stat för densamma närmare utvisade, uppgå till 40,200 kronor, ålderstillägg oberäknade.

Frågan om den föreslagna poliscorpsens pensionering, hvilken syntes böra ske genom flottans pensionskassa, hade departementschefen ansett böra till behandling företagas först efter det frågan om corpsens orga-nisation blifvit löst.

I skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 hade marinförvaltningen an-fört, att, om gällande stater med de af marinförvaltningen föreslagna ändringar beträffande inqvarteringsstaten och flottans poliscorps, hvilka betingade en ökad utgift af tillhoppa 58,200 kronor, toges till utgångs-punkt, för alla till anslagstiteln aflöning för flottans corps och stater hänförliga utgifter under år 1900 erfordrades tillkopa kr. 1,954,019: 70. Om från denna summa droges 1899

Anslags-
beloppen.

års anslag till aflöning för flot-			
tans corps och stater	kr. 1,729,052: —		
samma års anslag till ersättning			
för vakanta rusthållsnummer i			
Blekinge län och Södra Møre			
härad af Kalmar län	» 114,000: —		
samt tillgången i följd af vakanser			
m. m., beräknad till	» 52,767: 70	» 1,895,819: 70,	

så skulle enligt marinförvaltningens förslag erfordras

en ökning af kr. 58,200: — .

Enligt de förslag, departementschefen i det föregående framställt, skulle följande ökade utgifter från aflöningsanslaget påkallas, nemligen för tillämpande af ny stat för de militära befattningar vid flottan,

hvilkas innehafvare åtnjöte boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar	kr. 22,000: —
samt för aflönande af flottans poliscorps, då i betraktande toges, att vid Stockholms station poliskommissarie- och väbelsbefattningarna antagligen skulle blifva för- enade, hvarigenom en utgift från aflöningsanslaget af 800 kronor komme att besparas	» 39,400: —
eller tillhopa	kr. 61,400: —
hvaremot, derest departementschefens framställning om uppförande i riksstaten af ett särskildt anslag till re- petitionsöfningar för reservofficerare vunne bifall, ut- gifterna från aflöningsanslaget skulle minskas med ett belopp af	» 4,400: —
hvidan den erforderliga ökningen af sistnämnda anslag skulle blifva	kr. 57,000: —

Utskottets ut-
låtande.

Hvad först beträffar Kongl. Maj:ts framställning angående dispositionen af det årliga tillägget till fasta lönen af 2,000 kronor, som Riksdagen beviljat att under vissa förhållanden tilldelas endera af inne- hafvarne af vissa angifna befattningar under sjöförvarsdepartementet, har utskottet ej haft något att deremot erinra.

Kongl. Maj:ts förslag i fråga om reservbefälets aflönning och pen- sionering har utskottet jemväl på de i statsrådsprotokollet för det- samma anförda skäl funnit sig böra tillstyrka.

Vidkommande Kongl. Maj:ts framställning om ett nytt ålderstillägg till kammarskrifvare å flottans civilstat, har utskottet, — som inhemtat att ifrågavarande tjenstemän, utöfver dem enligt stat tillkommande fast lön med ett ålderstillägg, ej åtnjuta några som helst andra aflönings- eller naturaförmåner i annat fall, än då de beordras att tjenstgöra ombord å något flottans fartyg — funnit samma framställning be- hjertansvärd och tillstyrker därför Riksdagen att bifalla densamma.

Hvad deremot angår det föreslagna nya ålderstillägget till väblarne vid flottan, har utskottet ej funnit sig af de till stöd för denna fram- ställning förebragta skäl öfvertygad om nödvändigheten deraf. Dertill kommer, att väbelsbefattningen vid flottans station i Stockholm, vid bifall till hvad utskottet här nedan föreslår, kommer att förenas med anställning såsom poliskommissarie vid nämnda station, hvarmed ock följer ökad aflönning. Utskottet finner sig därför böra afstyrka Kongl. Maj:ts framställning härutinnan.

I fråga om inqvarteringsbidrag till innehafvare af militära beställningar vid flottan har utskottet icke haft annat att erinra, än att beträffande den föreslagna höjningen af dylikt bidrag till flaggunderofficerarne från 100 kronor vid Karlskrona och 150 kronor vid Stockholms station till resp. 150 kronor och 200 kronor — till stöd för hvilken framställning åberopats den af Kongl. Maj:t ifrågasatta förhöjningen af underofficerarnes vid armén aflöning — utskottet ansett pröfningen af denna fråga böra, med hänsyn till Riksdagens angående Kongl. Maj:ts sistberörda framställning fattade beslut, tills vidare anstå. Uti det såsom bilagan 1 vid detta utlåtande fogade förslaget till stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjuta boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar, har utskottet därför ur anmärkningen 2:o uteslutit bestämmelsen om dylikt högre inqvarteringsbidrag för flaggunderofficerare, och finner sig utskottet jemväl såsom en följd deraf kunna föreslå en nedsättning i den äskade anslagsförhöjningen, 22,000 kronor, med 1,000 kronor till 21,000 kronor.

Hvad slutligen angår framställningen om anslag till polisbevakningen vid flottans stationer, har utskottet med hänsyn till nödvändigheten deraf, att noggrann uppsigt hålles öfver flottans varf och verkstäder, särskildt med hänsyn till eldfara samt för kontrollen öfver gällande ordningsföreskrifters tillämpning, funnit behovet af dylik bevakning ådagalagdt. Utskottet har jemväl inhemtat, att de anordningar, som i sådant afseende varit sedan längre tid tillbaka vidtagna vid Karlskrona station, visat sig fullt ändamålsenliga. Då nu i och med båtsmanshållets slutliga vakanssättning polisbevakningen vid Stockholms station ej längre lär kunna såsom hittills bestridas af flottans manskap, har utskottet funnit särskilda mått och steg böra äfven der vidtagas för upprätthållandet af bevakningen. Utskottet, som alltså i hufvudsak tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts förslag om anställande af fast polisbevakning vid båda stationerna, har dock, med hänsyn till varfsområdenas jemförelsevis inskränkta omfång, icke funnit sig öfvertygadt om nödvändigheten af så stor polisstyrka, som föreslagits, utan håller före, att densamma skulle utan vidare olägenhet kunna inskränkas, hvad öfverkonstaplarnes antal beträffar till 2 vid Karlskrona och 1 vid Stockholms station samt beträffande poliskonstaplarnes antal till 15 vid Karlskrona och 10 vid Stockholms station. Särskildt anslag till extra konstaplar torde ej heller erfordras, om de till uppmuntringspenningar anvisade beloppen få användas äfven till aflönande af tillfälliga biträden, då sådana erfordras. I öfrigt har utskottet vid jemförelse af det återstående antalet polismän vid de båda stationerna trott sig finna, att

dessa uppmuntringspenningar kunna vid Stockholms station bestämmas till 800 kronor i stället för, enligt förslaget, 1.000 kronor. Hvad polis-kommissarierna angår har utskottet ansett sig böra föreslå, att vid Stockholms station poliskommissariatstjänsten skall förenas med väbelsbeställningen. En sådan anordning är redan af Kongl. Maj:t ifrågasatt och lärer sålunda finnas lämplig. Enär väbelsbeställningen är uppförd å flottans civilstat med fast lön 600 kronor, tjänstgöringspenningar 200 kronor samt ett ålderstillägg å 200 kronor, torde å staten för flottans polis-corps böra för poliskommissarien vid Stockholms station upptagas allenast ett arfvode å 800 kronor. Efter de af utskottet sålunda föreslagna ändringarne å staten kommer denna, såsom inhemtas af bil. 2, att sluta å ett belopp af 27,800 kronor, som alltså skulle behöfva af Riksdagen anvisas.

Derest hvad utskottet sålunda anser sig böra under denna punkt föreslå, vinner Riksdagens bifall, skulle anslaget till flottans corps och stater behöfva ökas med följande belopp, nemligen:
för tillämpande af ny stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjuta boställe eller inqvarteringsbidrag

i penningar	kronor 21,000: —
samt för aflönande af flottans polis-corps	» 27,800: —
eller tillsammans med	» 48,800: —
hvarifrån afgår, derest Kongl. Maj:ts förslag om re-servofficerarnes repetitionsöfningar bifalles,	» 4,400: —

hvadan den erforderliga ökningen af anslaget skulle

utgöra	» 44,400: —

Emot förslaget angående användningen af anslaget till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län har utskottet icke haft något att erinra.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må medgifva, att till erhållande af det årliga tillägg till fasta lönen af 2,000 kronor, som Riksdagen beviljat att tilldelas endera af innehafvarne af chefsbefattningen i marinförvaltningen, chefsbefattningen vid flottans stab eller stationsbefälhafvarebefattningen i Karlskrona, derest han icke uppbär flaggmans lön, må kunna ifrågakomma äfven stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm, derest denne icke uppbär flaggmans lön, med iaktta-

gande att, om två af nämnde befattningshafvare icke uppbära dylik lön, tillägget skall tilldelas den af dem, som är i sin befattning äldst; samt att detta medgifvande må få gälla från och med 1899 års början;

b) att Riksdagen må i riksstaten för år 1900 under femte hufvudtiteln uppföra såsom reservationsanslag ett belopp af 11,900 kronor till repetitionsöfningar för reservofficerare;

c) att Riksdagen må medgifva, att reservofficer vid flottan, för hvilken insättning i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt skett i enlighet med bestämmelserna i kongl. kungörelsen angående utbildande af reservbefäl för flottan den 13 juli 1887, må, derest han fullgör den tjenstgöringsskyldighet, som nu är eller framdeles kan för sådana reservofficerare varda stadgad, efter uppnådda femtiofem års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension, lika stor med det belopp, hvarmed den lifränta, som på grund af den verkställda insättningen skulle honom tillkomma vid femtiofem års ålder, understiger 300 kronor;

d) att Riksdagen må medgifva sådan ändring i gällande stat för flottans civilstat, att kammarskrifvarnes lön, som enligt nu gällande bestämmelser efter 5 års tjenstgöring i samma grad ökas med 500 kronor, må efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring i denna grad ökas med ytterligare 500 kronor;

e) att Riksdagen icke må bifalla Kongl. Majts framställning om ett andra ålderstillägg åt flottans väblar;

f) att Riksdagen må godkänna förändrad stat för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjuta bostad eller inqvarteringsbidrag i penningar, af den lydelse bilagan 1 vid detta utlåtande utvisar;

g) att Riksdagen må godkänna stat för flottans poliscorps af den lydelse, bilagan 2 vid detta utlåtande utvisar, samt medgifva dels att den redan anställda personalen vid varfspolisen i Karlskrona må vid öfverflyttning till den nya staten komma i åtnjutande af ålderstillägg, motsvarande nu innehafvande lönetillägg,

dels att i öfrigt personalen vid varfspolisen i Karlskrona må vid öfverflyttningen till ordinarie stat få, i fråga om rätt till ålderstillägg, räkna sig till godo då innehafd tjänstetid vid corpsen;

h) att, vid bifall till hvad utskottet under momenter b), f) och g) här ofvan föreslagit, Riksdagen må höja anslaget till aflöning för flottans corpser och stater, nu 1,729,052 kronor, med 44,400 kronor till 1,773,452 kronor; samt

i) att Riksdagen må medgifva att hvad af anslaget till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län icke redan på grund af 1872 och 1876 årens riksdagsbeslut bör inräknas bland tillgångarna till aflöning för flottans corpser och stater, må likasom föregående år användas för fyllande af behovet under denna anslagstitel år 1900.

Angående en
inom Andra
Kammaren
väckt motion.

3:o. Ut i en af herr *O. Erickson* i Bjersby inom Andra Kammar-
ren väckt motion (n:o 170) har föreslagits, att Riksdagen ville besluta,
att den nu till härens och flottans underofficerare och civilmilitära per-
soner af motsvarande rang författningsenligt utgående ersättningen för
naturaportion finge sammanslås med dagaflöningen till en aflöningsför-
mån, benämnd dagaflöning; samt att under förutsättning af bifall här-
till vederbörliga statsanslag måtte undergå den minskning eller ökning,
som af en sådan sammanslagning af aflöningsförmåner betingades.

Till stöd för denna framställning har motionären erinrat, hurusom
den år 1897 samlade Riksdagen medgifvit, att ersättning för natura-
portion, beräknad efter dittills gällande grunder, finge, då sådan ersätt-
ning författningsenligt ifrågakomme, till underofficerare och civilmilitära
personer af motsvarande rang från och med nämnda år utgå med 62 öre
för hvarje portion. Derigenom hade ifrågavarande ersättning, i stället
för att vara underkastad de årliga portionsprisens alltjemt återkom-
mande vexlingar blifvit fixerad till ett visst bestämdt belopp. Portions-
ersättningen hade derigenom fått alldeles enahanda karakter som dag-
aflöningen.

Genom den af Kongl. Maj:t uti årets statsverksproposition gjorda
framställningen om ökad dagaflöning till underofficerare med vederlikar
vid armén och flottan ifrågasattes en ändring uti flertalet för armén och

flottan gällande stater. Då, såsom nyss vore sagdt, ersättningen för naturaportion blifvit till visst bestämdt belopp fixerad och faktiskt ingenting annat vore än ett tillägg uti dagaflöningen, syntes en sammanslagning af dagaflöningen och ersättningen för naturaportionen för underofficerscorpsen vara egnad att befrämja reda uti aflöningsväsendet och föranleda förenkling uti räkenskaperna.

I anledning af denna motion har Riksdagen den 15 nästlidne mars vid behandlingen af riksstatens fjerde hufvudtitel beslutat att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte, så snart ske kunde, låta verkställa fullständig utredning, huruvida och på hvad sätt härens aflöningsystem i dess helhet må kunna förenklas, samt derefter, och om möjligt till nästa Riksdag inkomma med det förslag i ämnet, hvartill utredningen kunde befinnas föranleda.

Hvad beträffar aflöningsförhållandena vid Karlskrona artillericorps, hvilka äro byggda på hufvudsakligen enahanda grunder, som de, hvilka äro gällande för motsvarande truppslag vid hären, torde frågan om deras förenkling lämpligen böra göras beroende på den af Riksdagen sålunda äskade utredning angående härens aflöningsförhållanden, och någon särskild Riksdagens åtgärd i detta afseende torde alltså icke erfordras.

Hvad derefter angår aflöningssystemet vid flottan i öfrigt, har utskottet ansett, att detsamma, hvilket är vida enklare än arméns, knappast kan gifva utskottet anledning att förorda vidtagande af någon särskild åtgärd, helst utskottet ställer sig tveksamt gent emot den af motionären föreslagna åtgärden att förena underofficerarnes vid flottan dagaflöning och portionsersättning till en aflöningsform, enär nemligen dessa aflöningsförmåner icke utgå under samma villkor.

På de sålunda anförda skälen hemställer utskottet,

att herr Ericksons ofvan berörda motion, i hvad den afser förhållandena vid flottan, icke må till någon Riksdagens särskilda åtgärd föranleda.

Karlskrona artillericorps.

4:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, *dels* att medgifva, att ersättning för naturaportion, beräknad efter hittills gällande grunder,

Angående höjning af detta anslag.

[9, 10.]

måtte, der sådan ersättning författningsenligt ifrågakomme, till underofficerarne vid Karlskrona artillericorps från och med början af innevarande år och tills vidare utgå med 62 öre för hvarje portion; *dels* att medgifva, att vid Karlskrona artillericorps dagaflöningen under tjenstgöring måtte höjas för styckjunkare från 1 krona till 1 krona 50 öre och för sergeant från 1 krona till 1 krona 20 öre, samt månadsarfvodet för 1:e konstapel från 15 kronor till 18 kronor, för 2:e konstapel från 10 kronor till 13 kronor och för 1:a kl. artillerist från 5 kronor till 8 kronor, äfvensom att staten för Karlskrona artillericorps måtte i öfverensstämmelse härmed ändras; *dels* ock att i riksstaten för år 1900 höja reservationsanslaget till Karlskrona artillericorps, nu utgörande 293,795 kronor, med 6,200 kronor till 299,995 kronor.

Till statsrådsprotokollet (sid. 33) har föredragande departementschefen i dessa frågor anført följande.

Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hade 1898 års Riksdag medgifvit, att ersättning för naturaportion i land, beräknad efter hittills gällande grunder, finge, der sådan ersättning författningsenligt ifrågakomme, till underofficerare vid flottan från och med början af år 1898 och tills vidare utgå med 62 öre för hvarje portion.

Enär detta beslut icke ansetts omfatta jemväl underofficerarne vid Karlskrona artillericorps, hade chefen för corpsen i skrifvelse till marinförvaltningen hemställt om utverkande deraf, att framställning om enahanda förmån för artillericorpsens underofficerare från och med början af år 1899 måtte hos Riksdagen göras, hvarjemte corpschefen meddelat, att portionsersättningen till corpsens underofficerare för närvarande utgjorde 48 öre samt att å reservationsanslaget till corpsen funnes tillgång till bestridande af den ifrågasatta ökade utgiften; och hade marinförvaltningen i skrifvelse den 16 sistlidne september angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 gjort hemställan i ämnet.

Den sålunda föreslagna förändringen af ifrågavarande förmån synetes departementschefen vara af billighet påkallad, då den redan tillgodokommit underofficerarne såväl vid armén som vid flottan.

Såsom departementschefen vidare erinrade hade på hemställan af chefen för landtförsvarsdepartementet Kongl. Maj:t beslutit föreslå Riksdagen att medgifva, dels att dagaflöningen under tjenstgöring måtte förhöjas för, bland andra, styckjunkare och sergeanter vid armén, för de förre från 1 krona till 1 krona 50 öre och för de sistnämnde från

80 öre till 1 krona 20 öre, dels ock att månadsarfvodena måtte höjas för 1:e konstaplar från 15 kronor till 18 kronor, för 2:e konstaplar från 10 kronor till 13 kronor och för vice korpraler från 5 kronor till 8 kronor.

Underbefäl och manskap af motsvarande grader vid Karlskrona artillericorps åtnjöte enligt gällande stat för corpsen:

styckjunkare dagaflöning	1 krona
sergeant »	1 »
1:e konstapel månadsarfvode	15 kronor
2:e »	10 »
1:a kl. artillerist »	5 »

För att, derest den föreslagna höjningen af dagaflöning och månadsarfvode åt förutnämnda personal vid armén vunne bifall, sätta motsvarande personal vid Karlskrona artillericorps i samma ställning beträffande nu ifrågavarande aflöningsförmåner, hvilket vore af billighet påkalladt, erfordrades att vid Karlskrona artillericorps dagaflöningen höjdes för styckjunkare från 1 krona till 1 krona 50 öre samt för sergeant från 1 krona till 1 krona 20 öre och månadsarfvodet för 1:e konstapel från 15 kronor till 18 kronor, för 2:e konstapel från 10 kronor till 13 kronor samt för 1:a kl. artillerist från 5 kronor till 8 kronor.

En sådan höjning af dagaflöningar och månadsarfvoden skulle, enligt af marinförvaltningen verkställd beräkning, medföra en ökad årlig utgift från reservationsanslaget till Karlskrona artillericorps af i rundt tal 6,200 kronor.

Hvad först beträffar Kongl. Maj:ts framställning angående ersättning för naturaportion åt underofficerarne vid Karlskrona artillericorps, så synes det utskottet vara billigt, att den förmån, som i fråga om portionsersättningens beräknande medgifvits såväl arméns som flottans öfriga underofficerare, må komma jemväl underofficerarne vid denna corps till godo; och utskottet får derfor tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

Hvad derefter angår den ifrågasatta höjningen af dagaflöningen åt styckjunkare och sergeanter samt månadsarfvodena åt konstaplar och 1:a klass artillerister får utskottet erinra, att Riksdagen den 6 innevarande månad på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts under fjärde hufvudtiteln gjorda, af statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet åberopade framställningar angående förbättrande af underbe-

fälets vid hären aflöningsförmåner, att Riksdagen medgifvit, att under år 1900 finge utbetalas tillfälliga löneförbättringar till nedannämnde befattningsinnehafvare med följande belopp och under samma vilkor som aflöningen under de aflöningsstitlar, hvartill de skulle utgöra tillägg, nemligen, bland annat, *dels* till dagaflöningen under tjenstgöring för styckjunkare m. fl. 50 öre, samt för sergeanter m. fl. 40 öre *och dels* till månadsarfvodena för 1:e konstaplar m. fl. 3 kronor, för 2:e konstaplar m. fl. 3 kronor, samt för vicekorpraler m. fl. 3 kronor, äfvensom på extra stat för år 1900 beviljat det anslagsbelopp, som till dessa löneförbättringars bestridande befunnits erforderligt. Då utskottet anser, att de skäl, som föranledt detta Riksdagens beslut, i lika mån föreligga i afseende på den nu ifrågasatta lönetillökningen för underbefälet vid Karlskrona artillericorps, får utskottet, under hänvisning såväl beträffande de särskilda löneförbättringarnas belopp som angående det behöfliga extra anslaget storlek till den i statsrådsprotokollet lemnade utredning, hemställa,

a) att Riksdagen må medgifva, att ersättning för naturaportion, beräknad efter hittills gällande grunder, må, der sådan ersättning författningsenligt ifrågakommer, till underofficerarne vid Karlskrona artillericorps från och med början af innevarande år och tills vidare utgå med 62 öre för hvarje portion;

b) att Kongl. Maj:ts framställning om höjd dagaflöning och höjda månadsarfvoden åt underbefälet vid Karlskrona artillericorps må af Riksdagen på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att under år 1900 må till nedannämnda befattningsinnehafvare vid nämnda artillericorps utbetalas tillfälliga löneförbättringar med följande belopp och under samma vilkor, som aflöningen under de aflöningsstitlar, hvartill de, enligt hvad nedan sägs, skola utgöra tillägg, nemligen:

dels till dagaflöningen under tjenstgöring för styckjunkare 50 öre och för sergeanter 20 öre samt

dels till månadsarfvodena för 1:e konstaplar, 2:e konstaplar och 1:a klass artillerister 3 kronor;

c) att reservationsanslaget till Karlskrona artillericorps må uti riksstaten för år 1900 uppföras med oförändradt belopp, 293,795 kronor, samt

d) att Riksdagen må, vid bifall till hvad under moment b) här ofvan föreslagits, till *extra löneförbättring åt underbefäl vid Karlskrona artillericorps* enligt de uti berörda moment b) stadgade grunder å extra stat för år 1900 bevilja ett anslag af 6,200 kronor.

Ålderstillägg.

5:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1900 höja förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 32,000 kronor, med 6,300 kronor till 38,300 kronor.

Angående
höjning af
detta anslag.
[11.]

Angående denna framställning har departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 34) anført, att af hvad i det föregående hemstälts dels rörande ett andra ålderstillägg för kammarskrifvarne och väblarne vid flottans stationer, dels angående aflöningsstat för flottans poliscorps föranleddes en ökad utgift från förslagsanslaget till ålderstillägg; och hade ökningen beräknats för kammarskrifvarne till 2,500 kronor, för väblarne till 400 kronor och för poliscorpsen till 3,400 kronor, eller till sammanlagdt 6,300 kronor.

Utskottet, som ofvan under punkten 2:o tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts framställning om ytterligare ett ålderstillägg till kammarskrifvarne vid flottan, men deremot afstyrkt framställningen om nytt ålderstillägg till väblarne, samt i fråga om aflöningsstaten för flottans poliscorps föreslagit minskning af polispersonalens af Kongl. Maj:t ifrågasatta styrka, har med anledning häraf beräknat, att anslaget till ålderstillägg, hvilket är af förslagsanslags natur, icke torde behöfva höjas med mera än 5,000 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1900 höja förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 32,000 kronor, med 5,000 kronor till 37,000 kronor.

Flottans öfningar.

6:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1900 höja reservationsanslaget till flottans öfningar från 720,000 kronor till 870,000 kronor, eller med 150,000 kronor.

Angående
höjning af
detta anslag.
[12.]

Till statsrådsprotokollet (sid 35—41) har departementschefen i denna fråga erinrat, hurusom enligt det vid Kongl. Maj:ts till 1896 års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 13 januari nämnda år dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet anfört i fråga om behofvet af ökad anslag till flottans öfningar bland annat följande.

Erfarenheten från de då senast förflutna årens eskaderöfningar gäfvade vid handen, att det dåvarande anslaget till flottans öfningar icke kunde anses vara tillräckligt för vinnande af det dermed afsedda ändamål: att bibringa och underhålla fullt tillfredsställande kännedom om materielens handhavande på verksammaste sätt. Hufvudorsaken härtill vore uppenbarligen att söka i den genomgripande förändring, som sjelfva beskaffenheten af flottans öfningar undergått i sammanhang med omdaningen af stridsfartygen, hvilka numera, efter tacklingens borttagande, uteslutande rörde sig med ångkraftens tillhjälp. En fullständig insigt och färdighet i handhavandet af nutidens invecklade krigsmaskiner på sjöförsvarets område kunde icke vinnas utan samöfningar af större både långvarighet och omfattning, än forna enklare förhållanden kräfde.

Den år 1880 tillsatta sjöförsvarskomitén, som föreslagit öfningsanslagets höjande till 670,000 kronor och dervid framhållit den stora vigten af personalens tidsenliga utbildning, hade beräknat, att med ett anslag af 670,000 kronor följande antal öfningsdagar pr man borde erhållas, nemligen för officer af högre grad än kaptens 51, för kapten 46, för subalternofficer 146, för underofficer 59 och för stammanskap 112. Detta antal öfningsdagar hade emellertid de senare åren ej kunnat uppnås, under det att, såsom nämndt, fordringarna på personalens mångsidiga utbildning i betydlig mån stigit i följd af materielens alltmera komplicerade beskaffenhet.

Bland de förnödenheter, hvilkas förbrukning till följd af den förändring, öfningsmaterielen undergått, på senare tider i högst betydlig mån ökats och måste växa med antalet af de i öfningarna deltagande fartyg, borde i första rummet nämnas stenkol. Åtgången deraf betingades icke blott af fartygens förflyttande från en ort till en annan, utan särskildt äfven af nödvändigheten att genom gång i olika farleder samt under vexlande förhållanden bereda personalen en noggrann kännedom om våra skärgårdar och vana att der föra de fartyg, som i behofvets stund skulle i dessa skärgårdar uppträda. Kostnaden för stenkol hade under de senaste årens ingalunda långvariga eskaderöfningar upp-

gått till betydliga belopp och var under eskaderöfningarna år 1895 öfver 70,000 kronor.

Förutom den ökade åtgången af stenkol bidroge äfven, bland annat, de höga prisen på nutidens artilleriammunition, hvaraf ej obetydliga qvantiteter måste förbrukas, till att göra öfningsanslaget otillräckligt. Visserligen användes vid skjutöfningarna företrädesvis smärre pjäser och tubkanoner; men det vore nödvändigt att söka förskaffa personalen någon erfarenhet äfven i fråga om betjenandet af de stora kanonerna vid skarpskjutning. I huru hög grad kostnaderna för dessa skjutöfningar ökats, insåges lätt, då man tog i betraktande, att priset år 1880 utgjorde för en 12 cm. granat 10 kronor, för en 24 cm. granat 67 kronor samt för en gevärspatron 6 öre, under det att år 1895 en 12 cm. granat kostade 14 kronor 30 öre, en 24 cm. granat 100 kronor och en gevärspatron 12 öre. De projektiler, som under skjutöfningar förbrukades vid sjöbefästningarna vid Karlskrona, bekostades från öfningsanslaget, och denna utgift, som tydligen måst ökas efter tillkomsten af Karlskrona artillericorps, vore för öfningsanslaget ganska känbar. Den hade år 1894 utgjort 7,346 kronor, och kostnaden för projektiler vid öfningarna med flottans fartyg samt vid exercisskolorna samma år hade uppgått till 78,155 kronor.

Expeditionskostnaderna ökades äfven af det skäl, att de nya fartygstyperna kräfde större personal för maskinernas skötsel än de äldre typerna. Sålunda erfordrades af maskinpersonal å en 1:a kl. pansarbåt 56 maskinister och eldare, å en torpedkryssare 24 och å en torpedbåt 8. Härvid vore ytterligare att märka, att för maskinpersonalen alltid kräfdes högre aflöning än för öfrig med densamma likställd personal ombord.

De nu anförda omständigheter, som medförde ökade kostnader för flottans öfningar, hade förorsakat, att för vidmagthållande af personalens tjenstbarhet behöfliga expeditioner måst helt och hållet indragas eller förkortas. Under flera år hade befälhafvarne för öfningseskadern framhållit, att tiden för de så ytterst viktiga öfningarna i eskader varit så kort, att ett stort antal öfningar antingen alls icke kunnat företagas eller ock måst så afkortas, att de ingalunda medfört åsyftadt resultat, hvilket ju ej borde förvåna, då man för kostnadens skull ej kunde låta eskaderöfningarna utsträckas öfver 5 à 6 veckor. Och dessa öfningar, hvilka de senare åren blifvit utförda med så pass stor materiel, som hädanefter under vanliga förhållanden torde vara af behovet påkallad men ej på länge syntes behöfva ökas, vore dock nödvändiga för att erhålla en befälspersonal, som kände sin materiel och sitt blif-

vande stridsfält samt hade praktiskt studerat sätten för den förras användande.

Då sålunda den utveckling, vårt sjöförsvarsväsen undergått sedan anslaget för flottans öfningar bestämdes till dess dåvarande belopp af 670,000 kronor, å ena sidan med bjudande nödvändighet kräfde, att öfningarna utsträcktes utöfver hvad då egde rum, men å andra sidan också medfört sådan ökning af kostnaderna för desamma, att de måste i följd af anslaget otillräcklighet inskränkas eller åtminstone endast med svårighet kunde uppehållas i sin dåvarande utsträckning, hade departementschefen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att i riksstaten för år 1897 höja anslaget till flottans öfningar från 670,000 kronor till 825,000 kronor, eller med 155,000 kronor.

I häröfver afgifvet utlåtande hade statsutskottet anfört, att enär af den utaf departementschefen lemnade utredning framginge, att genom stegrade kostnader för stenkol, ammunition och andra förbrukningsartiklar ifrågavarande anslag icke vore tillräckligt att bereda flottans personal erforderlig öfning, utskottet ansett ökade medel härför böra anvisas. Härvid hade utskottet dock velat erinra, att, enligt den af Riksdagen år 1894 godkända förändrade stat för sjömanscorpsen, ett sammanlagdt belopp af 73,665 kronor beräknats att utgå i dagaflöning till sjös för 90 dagar, hvilken kostnad likväl jemlikt Kongl. Maj:ts beslut bestredes af anslaget till flottans öfningar och icke från aflöningsanslaget. Emellertid hade Riksdagen i skrifvelse den 11 april 1894 antydt en utväg, hvarigenom besparing å aflöningsanslaget kunde vinnas, i det Riksdagen uttalat önskvärdheten deraf, att ytterligare all skälig hänsyn måtte tagas till den manskapstillgång, som den till såväl öfnings- som tjenstetid numera utsträckta allmänna värnpligten tillförde flottan, och att därför, så snart ske kunde, antagningstiden för det på viss tid anställda manskapet vid denna corps måtte förkortas till hvad som funnes nödigt för bibringandet af erforderlig utbildning af detta manskap, och derigenom den aflöning, som skulle utgå under permitteringstiden, besparas. Genom vidtagande af berörda åtgärd skulle, enligt utskottets mening, en minskning i utgifterna å aflöningsanslaget uppstå, hvilken skulle göra det möjligt att från berörda anslag utgöra de hittills från öfningsanslaget bestridda kostnaderna för dagaflöningen till sjös. Härigenom skulle således å sistnämnda anslag kunna för utsträckning af flottans öfningar blifva tillgängligt ett motsvarande belopp af omkring 75,000 kronor och anslaget således ej behöfva höjas med 155,000 kronor, utan endast med 80,000 kronor, hvarför utskottet föreslagit, att anslaget måtte höjas med sistnämnda belopp, eller till 750,000 kronor.

12 reservanter inom utskottet hade emellertid ansett höjningen böra blifva endast 50,000 kronor; och detta hade också, efter gemensam votering, blifvit Riksdagens beslut, i följd hvaraf anslaget till flottans öfningar i riksstaten för år 1897 uppförts med ett belopp af 720,000 kronor, med hvilket belopp det sedermera också ingått i riksstaterna för åren 1898 och 1899.

Med den sålunda vidtagna höjningen kunde dock, enligt hvad departementschefen vidare anført, behovet af öfningarnas utsträckning ingalunda anses vara fylldt. Den medgåfve i sjelfva verket, i följd af de alltjemt stegrade omkostnaderna för öfningarna, knappast deras uppehållande i samma omfattning som före anslagets höjande.

Sålunda hade, enligt uppgift af chefen för marinförvaltningens artilleriafdelning, från anslaget till flottans öfningar såsom ersättning för konsumerade antändningsmedel, patroner och projektiler till materialförråden å stationerna influtit:

från 1 november 1894	31 oktober 1895	kr.	98,424: —
» » »	1895... »	»	1896 » 136,421: —
» » »	1896... »	»	1897 » 233,378: —

i hvilka summor icke inginge kostnaden för annat krut än sådant, som vore inneslutet i patronhylsor.

Denna snabba stegring berodde till stor del derpå, att skjutöfnin-garna under de senare åren i större omfattning egt rum å de nyare fartygen, i hvilkas bestyckning ett flertal snabbskjutande pjäser inginge. Så hade å 1895 års öfningseskadrar det snabbskjutande lätta artilleriet utgjorts af 18 st. 57 mm. kanoner, 4 st. 38 mm. kanoner och 43 st. 25 mm. kulsprutor. På 1897 års eskadrar, som likväl räknat 2 kanonbåtar och en 3:e kl. pansarbåt mindre än 1895 års, hade samma artilleri bestått af 28 st. 57 mm. kanoner, 6 st. 47 mm. kanoner och 30 st. 25 mm. kulsprutor. Således hade artilleriet vid 1897 års öfningar, i jämförelse med det år 1895 använda artilleriet, varit ökad med 10 st. 57 mm. kanoner, men minskadt med 13 st. 25 mm. kulsprutor, hvar-jemte 6 st. 47 mm. kanoner kommit i stället för 4 st. 38 mm. kanoner. Då nu 4 skott med 25 mm. kulspruta, hvilka vid skolskjutning svarade mot 1 skott med 57 mm. snabbskjutande kanon, kostade tillsammans 6 kronor, under det att 1 skott med 57 mm. kanon kostade 12 eller 10 kronor, allt eftersom granat af stål eller tackjern användes, så insåges lätt, i huru hög grad skjutöfnin-garna fördyrats genom införandet af de snabbskjutande kanonerna.

Äfven ammunitionen till den nya 12 cm. snabbskjutande kanonen vore väsentligt dyrare än till den äldre, ej snabbskjutande 12 cm. kanonen. Sålunda kostade ett skott med granat och stridsladdning, under förutsättning att en patronhylsa användes för tre skott, för 12 cm. snabbskjutande kanon af 1894 års modell 51 kronor, men för 12 cm. kanon af 1881 års modell endast 28 kronor. Om barlastad granat och exercisladdning användes, blefve under samma förutsättning kostnaden pr skott respektive omkring 28 och 22 kronor.

Kostnaden för den del af den å befästningarna vid Karlskrona förbrukade ammunition, som ersattes från öfningsanslaget, hade under öfningsåret 1894—1895 uppgått till omkring 9,500 kronor och för öfningsåret 1897—1898 beräknats till omkring 12,200 kronor.

Äfven kostnaden för stenkol hade under de senare åren ytterligare ökats. Denna kostnad hade under eskaderöfningarna år 1895 uppgått till öfver 70,000 kronor. Enligt uppgifter från flottans stationer hade motsvarande kostnad för år 1898 utgjort omkring 90,000 kronor.

Med afseende på nödvändigheten af att skjutöfningarna, särskildt med snabbskjutande kanoner, icke inskränktes, utan fastmera företoges i större omfattning, än hittills kunnat ega rum, erinrade departementschefen, att under det nyligen avslutade kriget mellan Amerikas förenta stater och Spanien de spanska sjöstridskrafternas totala förintelse till väsentlig del hade sin grund deri, att de spanska fartygens besättningar, enligt hvad sedermera blifvit upplyst, ej hade beredts tillräckligt tillfälle att deltaga i skjutöfningar och i följd deraf voro de amerikanska matroserna vida underlägsna i skjutskicklighet. Med införandet af snabbeldspjeser af äfven gröfre kaliber hade skjutskickligheten fått en ännu större betydelse än förut, då nemligen den skickligare skytten härigenom bereddes tillfälle att i högre grad än förr göra sin öfverlägsenhet gällande.

Tillgodogörandet af den skjuthastighet, som de moderna pjesernas konstruktion medgäfvit, kräfde hos skytten en snabbhet i uppfattningen af målets läge med flere omständigheter och en färdighet i vapnets skyndsamma inrigtande och serverande, som endast kunde vinnas genom trägna rigtöfningar i förening med ofta återkommande skjutöfningar. Hvarje sekund, som vid skjutvapnets betjenande förlorades, beredde motståndaren en fördel, och den, som från stridens första början erhölet en, äfven ringa, öfverlägsenhet i eldverkan, hade alla utsigter att allt mera öka denna öfverlägsenhet och afgå med segern.

En annan omständighet, som inverkade på öfningarnas beskaffenhet, vore den, att, då numera sjöbeväringen till ganska stor procent

inginge i fartygens besättningslistor för att vid mobilisering fylla desamma, stammanskapet måste afses uteslutande till förhandsposter ombord. I följd af detta förhållande vore det oundgängligen nödigt, att hvarje man af stammen bibringades den största möjliga yrkesskicklighet. Härigenom ökades de årliga kostnaderna för personalens systematiska utbildning, då nemligen dels större kostnad måste nedläggas på hvarje särskild individs utbildning, dels ett större antal manskap årligen måste utbildas till förhandsmän.

Vidare borde framhållas, att, om flottan skulle kunna fylla sin uppgift såsom landets första försvarslinie, det vore nödvändigt, att hon redan under de första mobiliseringsdagarna vore i stånd att upptaga strid. Med afseende härpå måste flottans såväl personal som materiel hållas i största möjliga stridsberedskap, hvarför mobiliseringsöfningar tid efter annan måste företagas. Härtill lemnade det nuvarande öfningsanslaget icke tillgång.

Erfarenheten hade ådagalagt, att den för torpedvapnets skötande afsedda personal icke kunde nöjaktigt utbildas utan anordnande af en torpedskola. Likaledes vore det högeligen önskvärdt, att en sjelfgående torped tid efter annan måtte kunna sprängas för erhållande af visshet, att hithörande materiel funktionerade på ett tillfredsställande sätt.

De nu åberopade skäl syntes departementschefen nödvändiggjöra en icke alltför obetydlig höjning af det nuvarande anslaget till flottans öfningar. Det sätt att minska utgifterna från detta anslag, som af statsutskottet vid 1896 års riksdag antydts, syntes numera icke kunna utan motsvarande höjning af anslaget till aflöning för flottans corpser och stater ifrågakomma, sedan 1898 års Riksdag godkänt en organisation af sjömanscorpen, som, enligt hvad den vid Kongl. Maj:ts proposition i ämnet fogade kostnadsberäkning utvisade, förutsatte ökad utgift från aflöningsanslaget utan att dervid beräknats någon minskning af den från öfningsanslaget utgående utgiften för sjöaflöning.

Utskottet, som medgifver giltigheten af de skäl, som förebragts för höjning af anslaget till flottans öfningar, har emellertid dervid funnit sig böra jemväl taga i beaktande, att sistlidet års Riksdag, med föranledande af Kongl. Maj:ts då gjorda framställning om ett extra anslag å 36,000 kronor till ersättning af förbrukadt kanonkrut, framhållit önskvärdheten af att sådana kostnader framdeles måtte gäldas från anslaget till flottans öfningar, men att Kongl. Maj:t likväl, i punkten 20 under denna hufvudtitel, enär till följd af öfningsanslagets otillräcklighet några åtgärder icke kunnat

vidtagas för uppnående af det af Riksdagen antydda önskemålet, funnit sig nödsakad att äfven af innevarande års Riksdag för samma ändamål begära ett extra anslag af icke mindre än 45,800 kronor. Då utskottet anser det angeläget, att, i öfverensstämmelse med den af Riksdagen år 1898 uttalade åsigt, utgifter för sistberörda ändamål måtte, liksom fallet lärer vara med alla öfriga utgifter för flottans öfningar, bestridas från nu ifrågavarande anslag, för hvilket ändamål en ökning af samma anslag framträder såsom ännu mer behöflig, håller utskottet före, att den å anslaget till flottans öfningar ifrågasatta förhöjningen bör af Riksdagen bifallas, dock under den förutsättning, att från detta anslag komma att bestridas ej mindre kostnaderna för det kanonkrut, till hvars ersättande Kongl. Maj:t nu äskat medel, än äfven framdeles de utgifter för dylikt ändamål, som kunna ifrågakomma.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1900 höja anslaget till flottans öfningar, nu 720,000 kronor, med 150,000 kronor till 870,000 kronor.

Sjökarteverket.

Angående höjning af detta anslag.
[13.]

7:o. I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t under punkten 13 i förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1900 uppföra reservationsanslaget till sjökarteverket till ett med 10,000 kronor förhöjdt belopp, eller till 70,000 kronor.

Härom har departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 41) anført följande.

Alltsedan år 1870 hade reservationsanslaget till sjökarteverket utgått med ett belopp af 60,000 kronor, hvilket jemte den behållna inkomsten af försålda sjökort användts till bestridande af verkets utgifter.

I proposition till 1892 års Riksdag hade Kongl. Maj:t föreslagit nämnda anslags höjande till 70,000 kronor; och hade dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet i det yttrande till statsrådsprotokollet, hvarmed han motiverat sin hemställan om aflåtande af proposition i berörda syfte, anført bland annat, att under de tre då senast förflutna åren, i följd af stigande pris på stenkol, proviant med flere förnöden-

heter äfvensom förhöjda aflöningar, brister å anslaget uppstått, hvilka brister visserligen kunnat täckas af reservationer å föregående års anslag, men likväl ådagalade anslagets otillräcklighet under dåvarande förhållanden och derest mätningarne skulle fortgå i samma omfattning som förut. Derjemte hade departementschefen framhållit, hurusom det vore nödvändigt att så skyndsamt som möjligt bedrifva och afsluta sjömätningsarbetena i Bottniska viken samt att i allmänhet detta kartverks arbeten bedrefves i den utsträckning, som dess fartygsmateriel tilläte, helst de äldre sjökorten öfver större delen af Bottniska kusten icke på långt när vore så tillförlitliga, som sjöfartens trygghet kräfde.

I häröfver afgifvet utlåtande hade emellertid statsutskottet anmärkt, att, enligt senaste kapitalkonto till rikshufvudboken, vid början af år 1891 å anslaget funnits en från föregående år reserverad behållning af 6,729 kronor 1 öre; och hade utskottet, med afseende härå hemställt, att, med afslag å den gjorda framställningen, anslaget till sjökarteverket måtte i 1893 års riksstat uppföras med oförändradt belopp af 60,000 kronor, hvilket ock blifvit Riksdagens beslut.

Anslagets otillräcklighet hade emellertid under de nu senast förflutna åren allt märkbarare framträdt och syntes närmast vara föranledd af hufvudsakligen samma omständigheter som år 1892 åberopats, eller höjda pris på stenkol och öfriga förnödenheter. Visserligen hade besparingar alltjemt blifvit öfverförda från ett år till ett annat; men detta hade haft sin grund deri, att medel måst afses för vissa större, icke årligen återkommande utgifter, såsom för anskaffande af dyrbarare ny materiel, vidlyftigare underhållsarbeten och dylikt, hvarför inskränkingar måst göras med afseende på sjelfva expeditionerna för att åstadkomma dessa för bestridande af oundgängliga, stundom icke på förhand beräkneliga utgifter nödiga besparingar. Härtill komme, att under de båda senaste åren mätningarne kunnat i önskvärd omfattning bedrifvas endast derigenom, att enligt kongl. bref den 25 september 1896 från handels- och sjöfartsfonden anvisats ett belopp af 25,000 kronor för påskyndande af uppmätning och kartläggning af farlederna till hamnarne å norrländska kusten. Detta belopp, hvars anvisande närmast föranledts af anmälan om att grundstötningarnas antal inom nämnda farvatten på ett oroväckande sätt tilltagit, hade numera blifvit för dermed afsedt ändamål användt, ehuru ändamålet ingalunda kunnat tillfullo vinnas. För sjömätningarnas uppehållande under innevarande år hade i den af Kongl. Maj:t för samma år fastställda stat för sjökarteverket måst till betäckande af kostnaderna för sjelfva sjömätningsexpeditionerna beräknas, utöfver hvad som kunnat utgå af årsanslaget,

ett belopp af 6,000 kronor att utgå af de vid 1898 års slut å anslaget befintliga besparingar. Dessa besparingar, hvilka af chefen för sjökarteverket beräknats till omkring 13,000 kronor, skulle således vid utgången af år 1899 antagligen hafva nedgått till ett belopp, som, med hänsyn till förutnämnda utgifter för nyanskaffning och underhåll af materiel m. m., icke syntes böra ytterligare minskas. Vid sådant förhållande och då bidrag för ändamålet från handels- och sjöfartsfonden icke vidare ansåges vara att påräkna, vore uppenbart, att mätningarna redan under år 1900 icke skulle kunna fortsättas i samma omfattning som förut, än mindre påskyndas.

Påskyndandet af mätningarna, särskildt vid den norrländska kusten, syntes emellertid departementschefen, med afseende å den ökade sjöfarten till hamnarne vid nämnda kust, vara synnerligen angeläget och derjemte af stor vigt för flottan.

Af hvad sålunda i detta ärende förekommit har utskottet funnit behöfligheten af någon ökning i anslaget till sjökarteverket vara ådaga-lagd, men då den verksamhet, som af sjökarteverket utöfvas, är af högst väsentlig betydelse för handel och sjöfart, synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke denna verksamhet lämpligen må kunna på ett kraftigare och mer stadigvarande sätt än hittills understödjas af medel, som kunna af Kongl. Maj:t disponeras för nämnda näringars befordrande, t. ex. från handels- och sjöfartsfonden. Utskottet har under sådana förhållanden ansett, att nu ifrågavarande anslag icke behöfver ökas med så stort belopp, som af Kongl. Maj:t föreslagits, utan hemställer,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1900 uppföra reservationsanslaget till sjökarteverket till ett med 5,000 kronor förhöjdt belopp, eller till 65,000 kronor.

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

Angående
lots- och fyr-
inrättningen
med lifrädd-
ningsanstal-
terna.

[14.]

8:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag måtte upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln fyr- och båkmedel beräknats, eller 1,500,000 kronor, och följaktligen, med inberäkning af deri ingående friheter och ersättningar 409 kronor, utföras med 1,500,409 kronor, eller 100,000 kronor mera än i riksstaten för

innevarande år; hvarvid Kongl. Maj:t tillika förutsatt, att de å inkomstiteln fyr- och båkmedel uppkommande öfverskott fortfarande måtte såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

Under erinran, att Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning öfverensstämmer med de grunder, som i afseende å förevarande anslag blifvit vid föregående riksdagar godkända, hemställer utskottet,

att, under förutsättning att inkomstiteln fyr- och båkmedel blifver af Riksdagen beräknad till 1,500,000 kronor, Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

9:o. Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å femte hufvudtiteln uppförda, har icke föreslagits någon annan ändring, än att för jemnande af hufvudtitelns slutsumma förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., nu utgörande 46,944 kronor, måtte höjas med 75 kronor till 47,019 kronor.

Angående
öfriga ordi-
narie anslag.
[15.]

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, hvilka här ofvan icke blifvit särskildt omförmälda, må i 1900 års riksstat upptagas till oförändrade belopp, dock att anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få till beloppet jemkas i den mån, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt.

Extra anslag.

Nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

Angående anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.
[16.]

10:o. Kongl. Maj:t har under denna hufvudtitel i punkten 16 föreslagit Riksdagen att till anskaffning af ny krigsfartygsmateriel dels af det utaf 1898 års Riksdag beviljade anslaget till anskaffning af krigsfartygsmateriel anvisa för år 1900 återstående 2,447,000 kronor, dels ock ytterligare för år 1900 bevilja 1,053,000 kronor eller tillhoppa 3,500,000 kronor.

I sammanhang med denna Kongl. Maj:ts framställning har utskottet förehått till behandling nedannämnda inom Riksdagen i förevarande ämne väckta motioner.

Angående en inom Första Kammaren väckt motion.

I motionen n:o 19 inom Första Kammaren har herr *Rob. Almström* m. fl. föreslagit, bland annat, att Riksdagen måtte till fortsatt anskaffning af krigsfartygsmateriel

a) dels af det utaf 1898 års Riksdag för ändamålet beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1900 återstående 2,447,000 kronor, dels ock ytterligare på extra stat för år 1900 anslå 1,053,000 kronor, samt

b) bevilja ett belopp af 13,200,000 kronor och deraf på extra stat för år 1900 anvisa 5,376,500 kronor.

Angående en inom Andra Kammaren väckt motion.

Inom Andra Kammaren har herr *T. Lundblad* i motionen n:o 204 föreslagit, bland annat, att medel måtte af Riksdagen anslås till bygande af minst 2 pansarfartyg af 1:a klassen samt att sålunda, utöfver hvad af Kongl. Maj:t blifvit äskadt för fartygsbyggnad, nemligen återstoden af 1898 års anslag 2,447,000 kronor och nytt anslag på extra stat af 1,053,000 kronor, Riksdagen måtte för anskaffande af ny fartygsmateriel bevilja ett belopp af, i rundt tal, förslagsvis 8 millioner kronor eller det belopp, som för anskaffande af berörda antal af tvenne pansarfartyg erfordrades, att utgå under två år, och af hvilket anslag halfva beloppet skulle utgå under år 1900; hvarjemte motionären öfverlemnade åt statsutskottet att närmare bestämma siffrorna för dessa anslag, hvilka af honom blott kunnat approximativt föreslås.

Beträffande Kongl. Maj:ts ofvanberörda framställning innehåller statsrådsprotokollet följande.

Marinförvaltningen hade i skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 anført följande i fråga om behovet af ny krigsfartygsmateriel.

Enligt den i 1880—82 års parlamentariska sjöförsvarskomités betänkande, Bil. A. tabell 7, framställda plan öfver den flytande materielens successiva förnyelse med ett årligt e. o. anslag af 2,000,000 kr., hvaraf 100,000 kronor skulle afses för minmateriel och diverse ändamål, och i enlighet med 1880 års certkomités prisuppgifter, skulle år 1893 hafva funnits

	Under byggnad.	Färdiga.
1:a kl. pansarbåtar	0,5	5,2
2:a » torpedbåtar	1,0	14,0
Enligt samma plan borde år 1899 finnas		
1:a kl. pansarbåtar	0,7	8,4
2:a » torpedbåtar	—	20,0

Från och med år 1884 till och med år 1893 hade likväl anslagen för ifrågavarande ändamål blifvit, på sätt en marinförvaltningens skrifvelse bifogad uppgift närmare utvisade, så inskränkta, att de under denna tioårsperiod uppgått till sammanlagdt endast 11,209,834 kronor. Derför hade äfven vid 1893 års slut funnits endast

	Under byggnad.	Färdiga.
1:a kl. pansarbåtar	—	3
» » torpedbåtar	2	4
2:a » »	—	7

1892 års komité för afgifvande af förslag angående förändringar i afseende på sjökrigsmaterielen m. m., hvilken komité i hufvudsak vidhållit de af förutnämnda komité förordade fartygscerter och antal af hvarje cert, hade föreslagit, att hemställan till Riksdagen skulle göras om ett årligt ordinarie nybyggnadsanslag af 2,800,000 kronor, för hvilket under åren 1894—1899 skulle kunna byggas

1:a kl. pansarbåtar	3,6
torpedkryssare (avisofartyg)	2,0
1:a kl. torpedbåtar	8,0
2:a » »	3,0

men tillika anført, att, oaktadt flottan genom ett sådant anslag utan tvifvel skulle kunna vinna en nöjaktig utveckling efter förloppet af

20 år, det likväl skulle vara förenadt med alltför stor våda, om en så lång tidrymd finge förflyta, innan landets kustförsvar uppnådde en ståndpunkt, som kunde anses betryggande. Såväl med anledning deraf som med hänsyn till flottans dåvarande fullständiga oförmåga att fylla någon enda af de ansvarsfulla uppgifter, hvilka i händelse af krig å de vatten, som omgäfvade våra kuster, måste uppställas för sjövapnet, hade komitén ansett det nödvändigt att genast tillgripa en kraftig åtgärd för att inom en kortare tid bereda åtminstone möjlighet för flottan att trygga landets neutralitet, hvilken berodde mera af sjövapnet än af någon annan gren af försvarsverket. I sådant hänseende hade komitén föreslagit att utöfver den sjökrigsmateriel, som skulle åstadkommas med det föreslagna ordinarie nybyggnadsanslaget minst tre 1:a kl. pansarbåtar, sex 1:a kl. torpedbåtar och två avisofartyg jemte minmateriel måtte under de tre närmaste åren anskaffas genom härför erforderligt extra anslag på en gång.

Något förhöjdt ordinarie nybyggnadsanslag hade emellertid icke erhållits, utan hade för åren 1894—1899 å extra stat anvisats medel uppgående till sammanlagdt 18,510,000 kronor. Med dessa anslag hade den flytande materielen af de certer, hvarom här vore fråga, beräknats komma att vid 1899 års slut vara uppbbringad till

	Under byggnad.	Färdiga.
1:a kl. pansarbåtar.....	0,5	6,0
torpedkryssare	—	5,0
1:a kl. torpedbåtar.....	2,0	13,0
2:a »	2,0	9,0

hvilket antal likväl beträffande pansarbåtarna betydligt understeg det, som enligt 1880—82 års komités plan borde finnas vid nyss angifna tidpunkt.

Enligt samma plan borde af 1:a kl. pansarbåtar finnas

	Under byggnad.	Färdiga.
år 1900.....	0,6	9,0
» 1901.....	0,5	9,5

Altså kräfdes, utöfver de 1:a kl. pansarbåtar, som med de hittills beviljade medlen kunde anskaffas, ytterligare tre sådana pansarbåtar för att flottan skulle vid slutet af år 1901 vara i besittning af det antal dylika fartyg, som merberörda parlamentariska komité ansett böra nämnda år finnas.

Då marinförvaltningen nu ginge att angifva medelsbehovet under år 1900 för anskaffning af fartygsmateriel, hade, på grund af hvad nu

blifvit anförddt, embetsverket icke ansett sig kunna beräkna detta behof lägre än till hvad som erfordrades för anskaffning under åren 1900 och 1901 af tre 1:a kl. pansarbåtar.

I fråga om beloppet af kostnaden härför hade marinförvaltningen icke kunnat utgå från de beträffande fartygsbyggnader hittills följda beräkningar. Såväl prisen å materialier som arbetslönerna hade under de senaste åren väsentligen ökats, hvarför fartygsanskaffningarne hädanefter måste kräfvä högre anslagsbelopp än hittills.

Af 1898 års Riksdag hade för krigsfartygsmateriel beviljats ett anslag af 4,947,000 kronor, deraf för år 1899 anvisats 2,500,000 kronor, hvadan till anvisande för år 1900 återstode ett belopp af 2,447,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, hade marinförvaltningen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen dels, utöfver hvad af det år 1898 beviljade anslaget återstode till anvisande för år 1900, äska ett extra ordinarie anslag för anskaffning af krigsfartygsmateriel å 13,200,000 kronor att utgå under två år, dels ock föreslå, att för år 1900 måtte anvisas ej mindre af det vid 1898 års Riksdag för nu ifrågavarande ändamål beviljade anslaget

återstående.....	kronor 2,447,000: —
än äfven af det äskade nya anslaget	» 5,376,500: —
hvarigenom för år 1900 skulle komma att anvisas	
tillhopa	kronor 7,823,500: —

Departementschefen anförde för egen del, att, churu det ur mer än en synpunkt vore önskvärdt att, såsom marinförvaltningen framhållit, kunna under de närmaste åren påskynda byggandet af ny krigsfartygsmateriel för flottan för att, åtminstone hvad 1:a kl. pansarbåtar beträffar, kunna vid slutet af år 1901 komma i jemnhöjd med det af förutnämnda komitéer uppgjorda byggnadsprogram, ansåge han dock — af skäl, för hvilka under nästföljande punkt skulle redogöras — att en nödig befunnen omändring af flottans tre äldsta 1:a kl. pansarbåtar, Svea, Göta och Thule, vore af den stora betydelse, att detta arbete ej borde undanskjutas; och då härtill åtginge ej obetydliga belopp, funne han, med fästadt afseende på nödvändigheten att tillgodose äfven andra statsbehof, nybyggnadsverksamheten för år 1900 böra inskränkas till hvad som varit afsedt att åstadkommas med det anslag, som af 1898 års Riksdag beviljats till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

För den summa, som af 1898 års Riksdag beviljats till krigsfartygsmateriel, skulle, enligt den beräkning, som framlagts i en vid statsutskottets utlåtande i ämnet fogad reservation, hvilken legat till grund för Riksdagens beslut, kunna, sedan vissa andra behof, hvilka icke vore att hänföra till nyanskaffning, blifvit tillgodosedda, nybyggas en 1:a kl. pansarbåt samt två 1:a kl. och två 2:a kl. torpedbåtar. Till denna nyanskaffning hade af det för år 1899 anvisade beloppet kunnat användas 2,130,000 kronor, hvilket belopp återstått, sedan nyssberörda, till nyanskaffning icke hänförliga behof blifvit fyllda.

Hvad beträffade den beräknade kostnaden för den nya 1:sta kl. pansarbåten, ville departementschefen erinra derom, att, sedan ritningarna till densamma faststälts, Kongl. Maj:t den 20 maj 1898 medgifvit den ändring i nämnda ritningar, att, med uteslutande af den deri upptagna stäftuben för utskjutning af torpeder, i stället finge upptagas två sidotuber, hvilket föranledde en icke obetydligt ökad kostnad. Då derjemte priset på bepansringsmateriel, bestyckning och ammunition betydligt stigit, sedan kostnadsberäkningarna för ifrågavarande fartyg uppgjorts, kunde tydligen kostnaden för fartygets färdigställande ej begränsas till hvad ursprungligen därför beräknats, utan måste väsentligt ökas.

Äfven i fråga om såväl 1:a som 2:a kl. torpedbåtar vore det nödigt att beräkna en något ökad anskaffningskostnad.

Det syntes vidare departementschefen vara riktigast att vid äskande af anslag till ny fartygsmateriel samtidigt, så långt sådant vore möjligt, anmäla alla de anslagsbehof, som af den föreslagna nyanskaffningen blefve en följd. Hit hörde kostnaden för den oundgängliga 2:a utredningen af torpeder och artilleriammunition. Genom denna kostnads inberäkning i nybyggnadskostnaden undvekes att, sedan en gång medel till fartygens byggande beviljats, nödgas ytterligare äska särskildt anslag för komplettering af deras utredning.

Med hänsyn till nu angifna förhållanden hade marinförvaltningen beräknat kostnaderna för fullbordandet af den under byggnad varande 1:a kl. pansarbåten (den 7:e i ordningen) och nybyggandet af två 1:a kl. och två 2:a kl. torpedbåtar sålunda:

<i>en 1:a kl. båt:</i>	
ursprungligen beräknad kostnad	kronor 3,825,424: —
ökad kostnad:	
för 2 sidotuber i st. f. en stäftub ... 151,000: —	
Transport 151,000: —	kronor 3,825,424: —

Transport	151,000: —	kronor 3,825,424: —
för bepansringsmateriel enligt afgifna anbud	291,000: —	
» bestyckning enligt afgifna anbud	15,800: —	
» ammunition till följd af höjda priser å röksvagt krut m. m.	90,000: —	» 547,800: —
		kronor 4,373,224: —
en andra utredning af torpeder och artilleriam- munition		» 374,000: —
		Summa kronor 4,747,224: —

en 1:a kl. torpedbåt:

fartyget med allt tillbehör utom nedan- stående	188,000: —	
artilleri- och torpedmateriel	23,000: —	
2 utredningar torpeder och artilleri- ammunition å 26,000 kr. hvardera	52,000: —	» 263,000: —
<i>en 1:a kl. torpedbåt:</i>		» 263,000: —

en 2:a kl. torpedbåt:

fartyget med allt tillbehör utom nedan- stående	110,000: —	
artilleri- och torpedmateriel	17,000: —	
2 utredningar torpeder och artilleri- ammunition å 24,000 kr. hvardera	48,000: —	» 175,000: —
<i>en 2:a kl. torpedbåt:</i>		» 175,000: —
		Summa kronor 5,623,224: —

Till täckande af denna kostnad vore af det för
år 1899 anvisade anslag att påräkna ett be-
lopp af » 2,130,000: —
hvidan för ifrågavarande anskaffning skulle er-
fordras ytterligare kronor 3,493,224: —
hvilket belopp lämpligen syntes böra afrundas till 3,500,000 kronor.

Herr *Almström* m. fl. har uti sin ofvan omförmälda motion i korthet
redogjort för hvad statsrådsprotokollet innehåller beträffande nyanskaff-

ning af stridsfartygsmateriel och dervid särskildt framhållit, att marinförvaltningen, för att snarast möjligt bringa fartygsantalet i öfverensstämmelse med den af 1880—1882 årens sjöförsvarskomité uppgjorda och af 1892 års s. k. certkomité modifierade plan, ansett, att under åren 1900—1901 borde anskaffas tre 1:a klass pansarbåtar, samt därför hemställt, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, förutom anvisandet af återstoden, 2,447,000 kronor, af redan beviljadt anslag, jemväl bevilja ett nytt extra anslag å 13,200,000 kronor samt deraf för år 1900 anvisa 5,376,500 kronor, men att Kongl. Maj:t icke biträdt nämnda förslag, utan inskränkt sig till att begära anslag för fullbordande af den krigsfartygsmateriel, hvartill af 1898 års Riksdag medel beviljades, dock med tillägg, utöfver det återstående oanvisade beloppet, af 1,053,000 kronor på grund af prisstegring å materialier och anskaffning af en andra utredning af torpeder och artilleriammunition m. m.

Motionärerna hafva derefter anført, att, fastän de vore fullt öfvertygade, att de tre äldsta 1:a kl. pansarbåtar, äfven i det skick, hvori de nu befunne sig, kunde vara vårt försvar till verkligt gagn, de såsom varma försvarsvänner visserligen gerna såge, att de förbättringar å dessamma måtte vidtagas, som erfarenheten från de senaste sjökrigen visat vara nödiga. Men de kunde för sin del icke biträda sådana åtgärder derutinnan, som skulle ställa sig hindrande i vägen för flottans fortsatta förnyelse enligt den hittills gifna planen eller som under någon tid skulle minska det nuvarande antalet af dess alltför fåtaliga pansarfartyg. Såsom marinförvaltningen framhållit, egde nemligen vår flotta på långt när icke den styrka, densamma, enligt berörda plan, nu borde hafva. Icke mindre än tre 1:a kl. pansarbåtar, utöfver dem vi egde, borde nu vara anskaffade eller åtminstone påbörjade. Motionärerna biträdde därför obetingadt marinförvaltningens ofvanberörda förslag om flottans fortsatta förnyelse, så mycket hellre, som statens närvarande finansiella ställning främjade dess genomförande.

Herr *Lundblad* har uti sin ofvanberörda motion anført, att det ganska allmänt väckt en till förvåning gränsande uppmärksamhet, att, ehuru den nu befintliga tillgången å 1:a klassens pansarbåtar, 6 stycken, betydligt understege hvad enligt 1880—82 årens sjöförsvarskomités moderata förslag borde år 1900 finnas, nemligen 9 stycken dylika fartyg, Kongl. Maj:t likväl icke af denna Riksdag äskat något anslag till sistnämnda plans fullföljande vidare, än att den under byggnad varande 7:de pansarbåten skulle med dertill beräknad kostnad fullbordas.

Skälet dertill syntes vara den tyvärr nödigblifna ombyggnaden af de 3:ne äldsta pansarbåtarna, hvar till anslag af 4,920,000 kronor ansetts erforderliga.

Men marinförvaltningen, från hvilken detta förslag ursprungligen hade utgått, hade likväl ansett behofvet af ny krigsfartygsmateriel icke kunna beräknas lägre än till hvad som erfordrades för anskaffning under åren 1900 och 1901 af tre 1:a klassens pansarbåtar.

Af 1898 års riksdag hade, enligt hvad marinförvaltningen erinrat, för krigsfartygsmateriel beviljats ett anslag af 4,947,000 kronor, deraf till anvisande för år 1900 återstode ett belopp af 2,447,000 kronor, och hade nu förvaltningen hemställt, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen, dels utöfver hvad af det år 1898 beviljade anslaget återstode, äska ett extra ordinarie anslag för anskaffning af fartygsmateriel å 13,200,000 kronor, att utgå under 2 år, dels ock föreslå, att för år 1900 måtte anvisas ej mindre af det vid 1898 års riksdag för nu ifrågavarande ändamål beviljade anslaget återstående kr. 2,447,000: —, än äfven af det äskade nya anslaget » 5,376,500: —, hvarigenom för år 1900 skulle komma att anvisas tillhopa kr. 7,823,500: —.

Då denna summa ingalunda kunde anses öfverstiga ett folks tillgångar, hvars statskassa numera kunde uppvisa ansenliga årliga öfverskott, för närvarande i budgeten upptagna till 21,316,000 kronor, och då antalet af 9 pansarbåtar ingalunda kunde anses vara mer än tillräcklig styrka, utan snarare för liten till skydd af våra vidsträckta kuster, hemstälde motionären, att medel måtte af Riksdagen anslås till byggande af minst två pansarfartyg af 1:sta klassen eller, utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit, i rundt tal 8,000,000 kronor att utgå under två år.

Beträffande det anslag, som af Kongl. Maj:t äskats till fullbordande af den krigsfartygsmateriel, hvars anskaffning af 1898 års Riksdag bifölls, innehålla de i ämnet väckta motionerna icke någon skiljaktig mening. Under återopande af den i statsrådsprotokollet lemnade beräkningen af detsammans storlek, anser sig ock utskottet böra tillstyrka Riksdagen att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, lärande — vid det förhållande att i beräkningen ingår jemväl kostnaden för en *andra* utredning af torpeder och artilleriammunition — detta bifall få anses innebära gillande af den af departementschefen uttalade meningen, att vid äskande af anslag till ny fartygsmateriel, deri, så långt sådant är möjligt, bör inbegripas alla de anslagsbehof, som af den föreslagna nyanskaffningen blifva en följd, hvarigenom skulle undvikas att, sedan en

Utskottets ut-
låtande.

gång medel till fartygens byggande beviljats, ytterligare anslag måste äskas för komplettering af deras utredning.

Hvad derefter vidkommer de uti ofvannämnda båda motioner framställda förslag i afseende på ytterligare anslag till krigsfartygsnybyggnad, anser utskottet, i öfverensstämmelse med Riksdagens senast år 1898 uttalade åsigt, krigsfartygsmaterielens tillökning och förnyelse bäst befordras genom ett till sitt belopp någorlunda lika stort anslag för hvarje år, och då utskottet håller före, att det af Kongl. Maj:t nu äskade nybyggnadsanslaget torde vara väl lämpadt efter de närvarande förhållandena, finner utskottet sig icke böra förorda dess öfverskridande och afstyrker alltså bifall till hvad uti motionerna derutöfver föreslagits.

Utskottet får därför hemställa,

a) att Riksdagen må, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag och ofvanberörda motioner, till fullbordande af den i statsrådsprotokollet för sjöförsvarsärenden den 13 januari 1899 omförmälda nya krigsfartygsmateriel anvisa på extra stat för år 1900 dels af det utaf 1898 års Riksdag för ändamålet beviljade anslaget återstående 2,447,000 kronor, dels ock ytterligare 1,053,000 kronor, eller tillhopa 3,500,000 kronor;

b) att hvad uti herr Almströms med flere och Lundblads motioner föreslagits i afseende å större anslag till ny krigsfartygsmateriel, än hvad utskottet under mom. a) härofvan tillstyrkt, icke må af Riksdagen bifallas.

Försättande i fullt tidsenligt skick af 1:a kl. pansarbåtarna Svea, Göta och Thule.

Angående
anslag till för-
sättande i fullt
tidsenligt
skick af 1:a
kl. pansar-
båtarna Svea,
Göta och
Thule.

11:o. Kongl. Maj:t har i statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln uti punkten 17 föreslagit Riksdagen att till försättande i fullt tidsenligt skick af 1:a kl. pansarbåtarna Svea, Göta och Thule bevilja ett anslag af 4,920,000 kronor och deraf på extra stat för år 1900 anvisa 2,500,000 kronor.

Uti förenämnda inom Första Kammaren väckta motion (n:o 19) har herr *Rob. Alnström* m. fl. föreslagit, bland annat, att Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen till försättande i fullt tidsenligt skick af 1:a kl. pansarbåtarna *Svea*, *Göta* och *Thule* beviljade ett anslag af 4,920,000 kronor och deraf på extra stat för år 1900 anvisade 1,640,000 kronor.

Angående en
inom Första
Kammaren
väckt motion.

Inom Andra Kammaren har herr *T. Lundblad* i sin ofvannämnda motion n:o 204 föreslagit, bland annat, att för närvarande anslag måtte lemnas till ombyggnad af endast ett af ofvannämnda 1:sta klass pansarfartyg.

Angående en
inom Andra
Kammaren
väckt motion.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen till stöd för framställningen i fråga anfört följande.

Utvecklingen af sjökrigsmaterielen under de senaste åren hade inom nästan alla mariner företrädesvis kännetecknats dels deraf, att snabbskjutande kanoner af medelkaliber — 12 till 15 cm. — blifvit införda, hvarigenom skjuthastigheten blifvit 5 à 6 gånger större än den, som med äldre pjäser af denna storlek kunnat åstadkommas, dels deraf att sprängverkan hos de explosiva projektilerna blifvit genom införande af mera brisanta sprängladdningar betydligt kraftigare, på samma gång som projektilernas förmåga att antända brännbara ämnen ombord ökats, dels ock af höjandet af bepansringsmaterielens fysiska egenskaper, hvarigenom pansarets tjocklek kunnat minskas, utan att det skydd, som pansaret erbjöde, förringats.

De förändringar i sjökrigsmaterielen, som häraf betingats, hade äfven, i den mån det då varit möjligt, beaktats af den för afgifvande af förslag till vissa förändringar i afseende på sjökrigsmaterielen m. m. tillsatta komité, såsom framginge af dess den 30 november 1892 afgifna betänkande, hvaruti vissa förbättringar föreslagits i den plan för anskaffning af ny fartygsmateriel, hvilken framlagts af den år 1880 tillsatta komité för afgifvande af förslag till sjöförsvarets ordnande.

Dessa af 1892 års certkomité föreslagna förbättringar äfvensom andra på senare tider nyttiga befunna anordningar hade tillämpats å svenska flottans efter år 1892 konstruerade 1:a kl. pansarbåtar *Oden*, *Thor* och *Njord* samt den under byggnad varande pansarbåten *Dristigheten*, hvaremot nu antydda förbättrade anordningar naturligtvis icke kunnat tillämpas på de före sistnämnda år byggda 1:a kl. pansarbåtarna *Svea*, *Göta* och *Thule*.

Inom fackmanskretsar hade man hittills, äfven med erkännande att de nyare fartygen vore starkare än de äldre, dock alltjemt tillmätt dessa

senare ett betydande stridsvärde, ända till dess erfarenheten från kriget mellan Japan och Kina och i synnerhet från kriget mellan Amerikas förenta stater och Spanien gifvit vid handen, att stridsfartyg, i hvilkas konstruktion trä till stor utsträckning inginge och hvilkas sekundära bestyckning — 12 till 15 cm. kanoner — ej vore snabbskjutande och i möjligaste mån pansarskyddad, icke i en strid mot fullt tidsenliga fartyg hade den utsigt till framgång, som deras egenskaper i öfrigt borde kunna bereda dem.

Den spanska eskader, som den 1 maj 1898 snabbt förintats vid Manila utan att ens hafva kunnat tillskynda motståndaren någon nämnvärd skada, hade bestått af fartyg, af hvilka de flesta varit sjösatta samma år som pansarbåten Svea eller senare. Sådana fartyg hade hittills ej ansetts egentligen föråldrade; men under strid med fartyg, byggda efter fullt moderna principer, framträdde dock hos sådana något äldre typer en del olägenheter, som praktiskt ådagalade skilnaden i stridsvärde mellan de äldre och de nyare fartygen.

I utländska mariner hade man äfven offrat ej obetydliga summor på modernisering af jernförelsevis nya fartyg. Så hade i Frankrike icke mindre än 15 pansarfartyg, alla nyare än pansarbåten Svea, undergått betydande förändringar; och i England hade till dylikt ändamål för åren 1895—99 anslagits summor, tillhopa motsvarande 66 millioner kronor. I Tyskland underkastades samtliga pansarfartyg af den jernförelsevis nya »Sachsen»-typen genomgående modernisering, och det äldre pansarfartyget »König Wilhelm» hade undergått två särskilda genomgripande förändringar. Liknande åtgärder hade i större eller mindre utsträckning vidtagits i så godt som alla andra mariner; och anmärkningsvärdt vore, att denna modernisering omfattat i första rummet jernförelsevis nya fartyg, hvarigenom dessas stridsvärde kunnat uppbringas fullt till jemnhöjd med stridsvärdet hos de allra nyaste fartygen inom samma klass.

Sedan med fästadt afseende å dessa förhållanden gifvits i uppdrag åt tre officerare vid flottan, nemligen varfschefen vid flottans station i Karlskrona, chefen för artilleridepartementet derstädes och en å marinförvaltningens artilleriafdelning tjenstgörande officer, samt två ingenjörer, nemligen öfverdirektören och chefen för mariningeniörstaten äfvensom chefen för ingenjördepartementet vid flottans varf i Karlskrona, att sammanträda och öfverlägga om hvilka åtgärder som borde vidtagas för att, särskildt med hänsyn till erfarenheterna från senaste årens krig, försätta pansarbåtarna Svea, Göta och Thule i möjligast tidsenliga skick, äfvensom föreslå användandet af den materiel, som

kunde blifva föreslagen att utrangeras, hade dessa personer den 17 sistlidne december afgifvit yttrande, hvilket, med uteslutande af ingressen, vore af följande lydelse:

»För fullgörandet af detta vårt uppdrag hafva vi först sökt utreda, i hvad mån och i hvilka delar de tre ifrågavarande pansarbåtarne ej kunna anses vara tidsenliga.

Erfarenheterna från senaste årens sjökrig, för så vidt de beröra fartygen och deras stridsmedel, kunna sammanfattas i följande punkter:

1:a) Det snabbskjutande artilleriet af medelkaliber har i eldstriden, om det är skyddadt af pansar, afgörande betydelse.

2:a) De lättare snabbskjutande pjäserna hafva afsevärd verkan mot opansrade delar och mindre väl skyddade kanonbetjeningar.

3:e) Det grofva artilleriet har en relativt ringa träffprocent.

4:e) Användandet af trä i inredningen har visat sig vid beskjutning lätt orsaka eldsvåda.

5:e) Torpeder i oskyddade öfvervattens-tuber utgöra en fara för eget fartyg.

6:e) Eldsläckningsmaterielen måste under strid hållas effektiv.

En granskning af förhållandena ombord å pansarbåtarne Svea, Göta och Thule, särskildt med hänsyn till dessa punkter, gifver vid handen beträffande först *det snabbskjutande artilleriet af medelkaliber*:

att pansarbåtarne Göta och Thule alldeles sakna sådant artilleri, enär dessa pansarbåtars 15 cm. kanoner ej äro snabbskjutande,

att pansarbåten Svea visserligen är försedd med 4 st. 12 cm. snabbskjutande kanoner, men att dessa, såväl som pansarbåtarne Thules och Götas 15 cm. kanoner, äro mycket svagt skyddade, samt

att de för ernående af hastig eldgifning så viktiga anordningarne för langning äro till större delen mycket otillfredsställande.

Beträffande *det lätta snabbskjutande artilleriet*, så utgöres detta på samtliga de tre fartygen af ett allt för ringa antal (5 à 6) 57 mm. kanoner, af hvilka icke någon kan afgifva eld i rigtningen rätt föröfver, hvarjemte om deras ammunitionstillförsel gäller hvad ofvan sagts beträffande langningsanordningarne för kanonerna af medelkaliber.

Visserligen kan till denna del af bestyckningen jemväl räknas ett antal kulsprutor, men numera kunna dessa pjäser endast tillnötas ett obetydligt stridsvärde, i synnerhet som de flestas placering i lågt liggande tamburer redan vid måttlig sjö omöjliggör deras användande.

Den af Kongl. Maj:t den 16 september 1892 i nåder tillsatta komitén för utredande af åtskilliga frågor rörande sjökrigsmateriel m. m. har påvisat olägenheterna af att hafva *det grofva artilleriet* så uppställt

som å våra tre äldre pansarbåtar. Med instämmande häri torde dessutom böra framhållas, att det pansarskydd, som med hänsyn till fartygens *deplacement* kan afses för artilleriet på dessa fartyg, är synnerligen oproportionerligt fördeladt, i det att det nästan helt och hållet blifvit förlagdt till de grofva kanonerna på de medelsvåras bekostnad.

Detta förhållande, som vid den tidpunkt, då denna fartygstyp konstruerades, fann sitt berättigande i den då gängse åsigten, att det grofva artilleriet var det viktigaste, framstår nu, sedan senare tiders krigshändelser bevisat den för artilleriets verkan öfvervägande betydelsen af snabbskjutande kanoner af medelkaliber, såsom en allvarsam olägenhet.

Den punkt, i hvilken erfarenheterna från såväl kinesisk-japanska som spansk-amerikanska krigen tala det tydligaste språket, är otvifvelaktigt den, som rör *förekomsten af trä i inredningen*, och här framträder kanske tydligast de tre ifrågavarande pansarbåtarnes otidsenlighet, i det att trä ymnigt ingår i deras såväl inredning som däck.

Då i de nyssnämnda krigen ett stort antal fartyg blefvo antända af granater, framgår tydligen den stora risk, för hvilken våra tre äldre pansarbåtar skulle utsättas i en allvarsam artilleristrid.

Vidkommande *faran af torpeder i oskyddade öfvervattenstuber*, torde denna sedan länge varit erkänd, och dylika tuber, hvilka förekomma å pansarbåtarne Göta och Thule, tvenne å hvardera, hafva icke å senare bygda pansarbåtar blifvit anbragta.

Den lätthet, hvarmed granatelden visat sig förorsaka eldsvådor, ställer stora fordringar på *anordningarna för eldsläckning* och bestyrker nödvändigheten af att dessa i möjligaste mån äro skyddade mot beskjutning samt klara till ögonblickligt användande; intetdera kan sägas vara fallet med den eldsläckningsmateriel, som finnes å de ifrågavarande pansarbåtarne.

Af det sagda framgår, att det hufvudsakligen är artilleriet och dess skydd samt inredningen på de tre pansarbåtarne, som tarfva genomgripande förändringar, men äfven i en del andra än här ofvan berörda afseenden torde sjökrigsmaterielens utveckling fordra förbättringar, och anför vi här nedan under särskilda punkter de förslag vi funnit oss böra framställa vidkommande på olika områden behöfliga åtgärder för fartygens försättande i fullt tidsenligt skick.

Artilleriet och dess skydd.

Då, med bibehållande i hufvudsak af de nuvarande bestycknings- och bepansringsanordningarne, pansarbåtarnes deplacement och stabilitet icke medgifva de medelsvåra kanonernas förseende med verksamt pansarskydd och, beträffande pansarbåtarne Göta och Thule, ej heller de nuvarande kanonernas utbytande mot snabbskjutande af samma kaliber, hvilka väga omkring 4 tonn mera, så framträder, såsom oeftergiftigt villkor för att kunna erhålla *ett kraftigt och tillräckligt skyddadt snabbskjutande artilleri af medelkaliber*, nödvändigheten af att på något i fartygets öfre del beläget område åstadkomma en större vigtbesparing.

En dylik kan ernås endast genom reduktion af det grofva artilleriet och dess tunga pansarskydd, en åtgärd, som äfven synes oss berättigad, då vi anse, att den snabbskjutande medelkalibern i alla afseenden först måste tillgodoses.

Borttagas de båda 25 cm. kanonerna med sina fasta och rörliga torn, så uppkommer en besparing i vikt af omkring 530 tonn, tillräcklig att utbyta den nuvarande bestyckningen mot 1 st. 21 cm. kanon, 7 st. 15 cm. snabbskjutande kanoner, samtliga skyddade af balancerade slutna torn, samt 11 st. 57 mm. kanoner.

Mot en sådan bestyckning skulle den invändningen kunna göras, att *en* grof kanon är för litet för att, med sådana pjasers af erfarenheten styrkta mindre goda träffprocent, under strid hinna göra någon verkan, en invändning, som torde böra bemötas, dels med att denna pjäs i viss mån blifver snabbskjutande, dels med att ringa sannolikhet finnes för att dessa fartyg i strid skola komma att uppträda ensamma.

Äfven om skäl kunna framdragas, som tala för uppställandet af två 21 cm. kanoner, hvarvid 15 cm. kanonernas antal finge inskränkas, så låter sig detta dock icke göra, emedan fartygens konstruktion icke medgifver uppställandet, med skyddad langning, af en så grof pjäs akterut, och att i gemensamt torn förut anbringa tvenne dylika kanoner anse vi ej böra ifrågakomma, med hänsyn till de olägenheter, som äro förbundna med en sådan anordning.

Att å andra sidan *endast* uppställa 15 cm. kanoner har tagits under öfvervägande, men då flere än 8 större pjäser ej kunna erhålla lämpliga platser, hafva vi ansett oss böra föreslå, att en af dessa erhöles gröfre kaliber, hvarigenom tillföres fartygets bestyckning en pjäs, som är verksam på längre afstånd och mot starkare pansar än 15 cm. kanonen.

Den ifrågasatta nya bestyckningen är i enlighet med bifogade 6 st. ritningar så placerad, att 21 cm. kanonen och 4 st. 15 cm. kanoner medgifva eld rätt föröfver och 5 st. 15 cm. kanoner rätt akteröfver. 21 cm. kanonens torn och öfriga anordningar äro alldeles lika med de för pansarbåten Dristigheten bestämda.

På pansarbåtarne Göta och Thule kommer förkanten af det fasta tornet att hvila på främre ändan af citadellet, men å pansarbåten Svea måste, för ernående af tillräckligt förmoment, 21 cm. kanonen flyttas så långt föröfver, att dess fasta torn kommer för om citadellet och således måste neddragas till pansardäck.

15 cm. kanonerna skola, såsom ofvan blifvit sagdt, skyddas af balancerade pansartorn, och ammunitionstillförseln tryggas genom fasta sådana.

57 mm. kanonerna, för hvilka vi ej ansett oss kunna föreslå annat skydd än möjligen vanliga tunna skyddsskärmar, äro föreslagna att placeras å öfverbyggnad och bryggor; deras antal har blifvit begränsadt af antalet lämpliga uppställningsplatser.

Ammunitionstillförseln är så ordnad, att 21 cm. kanonen förses direkt från den för denna kanon uteslutande afsedda durk.

Den akte och de båda främre 15 cm. kanonerna förses likaledes direkt från de under dem belägna durkarne. Öfriga 15 cm. kanoner erhålla sin ammunition från främre 15 cm. durkarne genom bordvarts under pansardäck gående langningstrummor, en för hvarje kanon, hvarjemte langningsrum för beredskapsammunition äro anordnade under hvar och en af de 4 akte bredsidekanonerna vid ändpunkterna af der utmynnande langningstrummor.

57 mm. kanonernas ammunition tillföres dem genom särskilda lätt pansarskyddade trummor, som från 15 cm. durkarne leda till öfverbyggnaden.

Genom en ombestyckning i enlighet med hvad ofvan föreslagits blifva dessa fartyg försedda med ett kraftigt artilleri, förutom lättare pjäser, bestående af en grof kanon och 7 st. snabbskjutande af medelkaliber, samtliga försedda med tillräckligt skydd såväl för pjäs och betjening som för ammunitionstillförseln, hvarjemte de kunnat beredas synnerligen goda skjutvinklar.

Torpedbestyckning.

Denna är för närvarande olika å de tre pansarbåtarne, i det att Göta har både öfvervattens-sidotuber och stäftub, Thule endast det

förra slaget och Svea endast stäftub. Vid öfverläggningarne har den åsigt gjort sig gällande att de först nämnda fartygens båda öfvervattens-tuber borde borttagas, enär skyddad plats icke kan dem beredas. Härvid har dock tagits under öfvervägande, huruvida de ej borde ersättas af fasta undervattens-sidotuber, åtminstone på Thule, som eljest, då rammen hindrar stäftubs anbringande, skulle komma att blifva alldeles utan torpedbestyckning, men då detta fartyg i sin ram kan anses ega någon ersättning för de andras torpeder och anskaffandet af dylika tuber är förenadt med betydande kostnader, hafva vi ej ansett oss böra föreslå anbringandet af sådana.

Master.

Såsom af ritningarne framgår, hafva vi föreslagit den nuvarande militärmastens ersättande af tvenne lättare, obestyckade master, den aktre af trä med rå, den främre af jern, äfvenledes försedd med rå, samt med en lätt utkiksmärs.

Då den nuvarande mastens stora tyngd icke finner något berättigande i den klena bestyckning den uppbär, hafva vi, vid det förhållande, att lättare pjäser af samma kaliber, som öfriga i den föreslagna bestyckningen ingående, i alla händelser ej kunna i masten uppställas, ej tvekat i valet mellan märsbestycknings uteslutande och införandet af en mindre pjäs, hvars effekt och eldverkan ej motsvarar de uppoffringar, som måste göras för dess uppställning.

Yttre belysning.

De ifrågavarande pansarbåtarna förfoga öfver följande antal strålkastare:

Svea	2	st.	60	cm.	(Mangins)	på	ställningar	för	och	akter.
Göta	4	»	60	»	(Schuckerts)	i	tamburer.			
Thule	4	»	60	»	»	»	»			

Då olägenheterna af att hafva strålkastare uppställda i tamburer, såsom å de båda sistnämnda fartygen, äro större än fördelarne af att hafva dem lågt placerade, hafva vi föreslagit deras uppställande på öfverbyggnaden å platser, som ritningarne utvisa.

För att förstärka den yttre belysningen anse vi att på dessa fartyg 2 st. 60 cm. strålkastare böra utbytas mot 2 st. 90 cm., hvilkas lyskraft är afsevärdt större.

Beträffande pansarbåten Svea, som endast har 2:ne strålkastare af föråldrad typ, föreslås att 2 st. af de från nyssnämnda fartyg öfverblifna 60 cm. strålkastarne jemte 2 st. 90 cm. jemväl å denna pansarbåt uppställas i öfverensstämmelse med hvad för de båda öfriga blifvit föreslaget.

Däck och inredning.

Det nuvarande trädäcket hafva vi föreslagit att utbytas mot ett på undersidan isoleradt däck af jern hvarjemte all träinredning är afsedd att rifvas och ersättas af jern.

I sammanhang härmed hafva en del af ritningarne framgående förändringar i inredningen blifvit vidtagna, och då, med anledning af de föreslagna ändringarne, besättningslistan behöfver ökas, för Göta och Thule med tre underofficerskorpraler, art. staten, och fyra artillerimatroser samt för Svea med tre underofficerskorpraler, art. staten, och 2 signalmatroser, har för denna ökning plats blifvit beredd.

Slaggångarne öfver trossdäck äro borttagna, likaså tamburerna för kulsprutor och strålkastare, så att fartygssidan blifver jemn. För beredande af bättre luftvexling anbringas sidoventiler.

Skydd för en högste befälhafvare.

Å pansarbåten Göta, som är afsedd att vara chefsfartyg, har anordnats en skyddad plats för en högste befälhafvare, i det att ofvanpå styrtornet placerats ett 75 mm. tjockt pansartorn, försedt med sigtgluggar. I detta torn, som motsvarar styrhusen å de andra pansarbåtarne, finnes jemväl ratt och maskintelegraf.

Eldsläckningsanordningar.

Dessa ordnas så, att i möjligaste mån skyddade rörledningar dragas till lämpliga platser, der brandposter anbringas. Vatten tillföres genom en för ändamålet särskildt afsedd pump.

Kommunikationscentrum.

Utan att föreslå några särskilda anordningar för öfverförande af order och meddelanden, hafva vi dock afsett lämpligt belägen plats för förmedlandet af sådana, för den händelse en dylik framdeles skulle anses vara behöflig.

Båtar.

Antalet båtar är föreslaget att bibehållas, och framgår af ritningarne de för dessa, såväl under stridsberedskap som fredliga förhållanden, afsedda platser.

Kolförråd.

Å hvardera af pansarbåtarne Svea och Thule har detta kunnat ökas med omkring 50 tonn, som inrymts i en till nuvarande vattenrummet förlagd kolbox. Å den förstnämnda har den såsom olämplig ausedda korkfyllningen borttagits, och den härigenom uppkomna viktbesparingen användts till nyssnämnda ökning.

Äfven å pansarbåten Göta har på samma ställe en kolbox tillkommit, men då detta fartyg är afsedt att föra en högste befälhafvare med stab, har inredningen så inkräktat på de öfre kolboxarne, att ingen ökning af kolförrådet kunnat åstadkommas.

Slingerkölar.

Då jemförande försök nästkommande år torde komma att utföras, sedan pansarbåten Thor blifvit med slingerkölar försedd, hafva vi ej velat föreslå anbringandet af sådana, utan torde resultatet af dessa försök böra afvaktas, innan denna fråga afgöres. I bil. 2 är emellertid härför erforderlig kostnad angifven.

Vi anse oss dock böra påpeka, att för närvarande ingen, och, sedan den nu under byggnad varande dockan blifvit färdig, endast en af dockorna i Karlskrona kan emottaga pansarbåtar af 1:a kl., försedda med dylika kölar.

Kostnaden för de af oss här föreslagna förändringarne utgör:

	Svea kr.	Göta kr.	Thule kr.
För anskaffning af bestyckning och ammunition m. m. (bil. 1)	587,500	597,500	597,500
För fartygens förändring (bil. 2)	1,072,689	1,079,567	1,025,859
Summa	1,660,189	1,677,067	1,623,359

eller tillsammans: 4,960,615 kr., hvilken summa bör minskas med det belopp, som kan erhållas såsom ersättning för på annat håll använd materiel.

Vidkommande användandet af den materiel, som, sedan nu föreslagna förändringar blifvit genomförda, skulle komma att från fartygen utrangeras, få vi vördsamt föreslå:

att pansarbåten Sveas 12 cm. ss kanoner samt de fyra ej i anspråk tagna strålkastarne måtte användas vid eventuel ombyggnad af 2:a kl. pansarbåtar;

att följande pjäser, nemligen:

- 6 st. 25 cm. kanoner m/85 och m/89 med lavettage, hydrauliska pressar och pumpar samt rörliga torn,
 - 8 » 15 » kanoner m/89 med lavettage och skyddsskärmar,
 - 12 » 25 mm. fyrp. kulspr. m/77 med lavettage samt
 - 6 » 25 » tvåp. » m/84 med lavettage
- öfverlemnas till fasta försvaret;

att i de fasta tornen ingående plåtarna afses att efter lämplig bearbetning användas såsom bepansringsmateriel vid nybyggnad af pansarbåtar, samt

att användbara delar af pansarbåtarna Götas och Thules öfvervattenstuber användas vid framtida nybyggnader.»

Genom skrifvelse den 24 sistlidne december hade departementschefen anmodat marinförvaltningen att inkomma med utlåtande öfver berörda förslag och dervid särskildt afgifva yttrande rörande de besparingar, som kunde åvägabringas dels genom bibehållande å hvartdera fartyget af en 25 cm. kanon i det torn, som enligt förslaget afsetts att bestyckas med en 21 cm. kanon, dels genom användande af tre 25 cm. kanoner för ett föreslaget batteri vid Karlskrona, dels genom användande för andra behof af den i öfrigt till utrangering föreslagna materielen, dels ock genom nedsättning af det utaf marinförvaltningen i skrifvelse den 16 sistlidne september begärda anslag till torpeder och

en andra utredning af artilleriammunition för under byggnad eller ombestyckning varande fartyg med värdet af nu till utrangering föreslagna torpeder och artilleriammunition.

Med anledning häraf hade marinförvaltningen i skrifvelse den 5 januari 1899 anfört följande.

Ifrågavarande förslag grundade sig på de erfarenheter, som hemtats från de senare årens sjökrig, och ville marinförvaltningen för sin del instämma uti de i förslaget uttalade åsikter angående dessa erfarenheter, dock med den modifikation, att embetsverket, beträffande fartygens grofva artilleri, ansåge erfarenheten från krigen endast hafva ådagalagt, att detta artilleri hade en mindre träffprocent än det sekundära och lätta artilleriet.

Hvad det afgifna förslaget innehölle beträffande de delar, i hvilka pansarbåtarna Svea, Göta och Thule ej vore tidsenliga, vore endast väl kända sakförhållanden och ansåges deremot ingen invändning kunna göras.

Hvad anginge de åtgärder, som föreslagits för de tre pansarbåtarnes försättning i tidsenligt skick, ansåge embetsverket, att derigenom hufvudsakligen följande afsevärda fördelar komme att vinnas:

1) pansarbåtarna erhöles ett fullt tidsenligt artilleri af medelkaliber, som äfven med afseende på antalet pjäser måste, i betraktande af fartygens ringa tonntal, anses vara fullt jemförligt med hvad andra mariner kunde framvisa;

2) det nuvarande lätta snabbskjutande artilleriet blefve ökad till ett antal pjäser, som äfvenledes med hänsyn till fartygens storlek vore fullt tillfredsställande;

3) ammunitionstillförseln, som synnerligen på pansarbåtarna Göta och Thule numera icke motsvarade tidens fordringar på en snabb langning, ordnades på ett sätt, som möjliggjorde snabb eldgifning;

4) det sekundära artilleriet och äfven ammunitionstillförseln, hvilka båda nu vore nästan oskyddade, erhöles ett pansarskydd, hvilket, om det än icke motsvarade det, som andra mariner på sina till tonntalet betydligt öfverlägsna pansrade fartyg kunde använda, dock syntes vara det bästa man kunde erhålla på nu ifrågavarande fartyg och väsentligen förökade deras stridsvärde;

5) dessas stridsvärde förhöjdes för öfrigt väsentligt genom minskad eldfara i följd af tränredningens utbytande mot inredning af jeru.

Då de nu angifna fördelarna ej kunde i lika hög grad vinnas genom andra ombestyckningsåtgärder, såsom t. ex. de äldre 15 cm. kanonernas förändring till snabbskjutande, och då Sveas fyra 12 cm. snabb-

skjutande kanoner kunde, såsom framdeles skulle visas, ersätta andra pjäser af detta slag, hvilka vore för flottan erforderliga, hade marinförvaltningen tillstyrkt de i förslaget angifna åtgärderna för de tre pansarbåtarnas försättande i tidsenligt skick med den förändring likväl, att i stället för den föreslagna 21 cm. kanonen i torn förut en af de nu uppställda 25 cm. kanonerna borde bibehållas och förändras så, att i densamma kunde lämpligen användas röksvagt krut och genom anbringandet af ny mekanism och nytt lavettage göras i viss mån snabbskjutande.

Häriigenom åstadkommes en besparing, som för de tre pansarbåtarna uppginge till 148,270 kronor, hvarjemte en sådan förändrad 25 cm. kanon ökade fartygens stridsvärde derigenom, att 25 cm. kanonernas ballistiska effekt vore betydligt öfverlägsen 21 cm. kanonernas, under det att antalet meterton lefvande kraft pr minut borde blifva något större, än då en 21 cm. kanon inginge i bestyckningen.

Det för 25 cm. kanonerna afsedda tornet måste visserligen härigenom erhålla en något minskad pansartjocklek, utan att marinförvaltningen, som vid denna frågas öfvervägande jemväl tagit hänsyn dels till vigten af att så långt som möjligt kunna använda den äldre materielen, dels till utsigten att härigenom något förkorta den säkert ganska dryga tid, som syntes komma att erfordras för ifrågavarande pansarbåtars förändring, likväl under nu anförda förhållanden ansåge någon afsevärd olägenhet häraf uppstå.

Beträffande de i förslaget angifna kostnaderna för nämnda förändring ville marinförvaltningen endast påpeka, att deruti ej inginge mera än en utredning af artilleriammunition och att embetsverket för sin del ansåge det nödvändigt att äfven för ombestyckade fartyg beräkna en andra utredning. Häriigenom komme de i förslaget beräknade förändringskostnaderna att höjas med 616,140 kronor, om den ena 25 cm. kanonen bibehölles, och med 668,400 kronor, om en 21 cm. kanon i stället skulle ingå i bestyckningen.

Vidkommande användandet af den materiel, som skulle komma att borttagas från de tre pansarbåtarna, hade marinförvaltningen anført följande.

Sedan chefen för fortifikationen, på marinförvaltningens begäran om upplysningar i ämnet, meddelat, att tre 25 cm. kanoner af flottans i bruk varande modeller kunde för en kostnad, som med 13,500 kronor öfverstege den för uppställning af lika många 24 cm. kanoner beräknade uppställningskostnaden, uppställas uti förslaget batteri vid Karlskrona, ville marinförvaltningen föreslå, att tre af ifrågavarande

pansarbåtars sex 25 cm. kanoner på så sätt komme till användning, ehuru 25 cm. kanonens ballistiska effekt vore något underlägsen den effekt, som borde kunna erhållas med de 24 cm. kanonerna, som ursprungligen afsetts för nyss antydda batteri; och hade marinförvaltningen vid beräkningen af den besparing, som härigenom uppstode och i det följande angåfves, iakttagit hvad bemälde chef i sin berörda skrifvelse anført beträffande de med sådant utbyte förenade bestyckningskostnaderna.

Af pansarbåten Sveas fyra 12 cm. snabbskjutande kanoner borde tre lämpligen kunna ersätta de tre 12 cm. snabbskjutande kanonerna i reserv, hvilka vore afsedda att anskaffas med en del af de 65,000 kronor, sistlidit års Riksdag beviljat till kanoner i reserv, och den fjärde kanonen, dock försedd med annan skyddsskärm, tagas i anspråk vid fortsatt ombestyckning af 3:e kl. pansarbåtar.

Den redan befintliga ena ammunitionsutredningen för ifrågavarande fyra 12 cm. snabbskjutande kanoner kunde användas att betäcka en del af den ammunition, som behöfdes för redan till ombestyckning bestämde pansarbåtar af sistnämnda slag.

För den händelse flera 2:a kl. pansarbåtar, hvaraf endast en, nemligen John Ericsson, fått sina föråldrade 24 cm. kanoner af 1869 års modell utbytta mot 15 cm. kanoner, komme att ombestyckas, ansåge marinförvaltningen, att sex af de åtta 15 cm. kanonerna af 1889 års modell, som nu föreslagits att borttagas från 1:a kl. pansarbåtar, borde, med mindre förändring för ökandet af deras skjuthastighet och användbarhet för röksvagt krut, kunna användas.

Af de två återstående 15 cm. kanonerna vore den ena behöflig för skjutbanan. Förhållandet vore nemligen, att, då nya 15 cm. snabbskjutande kanoner anskaffades dels för pansarbåten »Dristigheten», dels ock inom kort för fästningen Kungsholmen och framdeles för de nu till ombestyckning föreslagna tre pansarbåtarna, det blefve oundgängligen nödvändigt att i och för profskjutning af krut till sistnämnda kanoner å Karlskrona skjutbana ega tillgång till en 15 cm. kanon med samma konstruktion af loppet som den, hvilken vore tillämpad i 15 cm. snabbskjutande kanon af 1898 års modell; och genom insättande af ett nytt kärnrör samt påsättande af ännu ett band å långa fältet kunde en af 15 cm. kanonerna af 1889 års modell dertill användas med bibehållande af nuvarande lavettage, hvarigenom man för mindre kostnad än annars kunde tillgodose nu nämnda behof.

Att i enlighet med det öfverlemnade förslaget uppställa de för 1:a kl. pansarbåtar obehöfliga 15 cm. kanonerna af 1889 års modell å fäst-

ningen Kungsholmen, för hvilken såväl marinförvaltningen som komiterade för afgifvande af förslag angående landets fasta försvar föreslagit 15 cm. snabbskjutande kanoner och hvartill medel blifvit beviljade, ansåge marinförvaltningen ej lämpligt.

Tolf af de aderton 25 mm. kulsprutor, som blefve obehöfliga för pansarbåtarna, kunde uppställas å fästningarna Kungsholmen och Vestra Hästholmen, hvilka enligt komiterades förslag vore afsedda att erhålla, Kungsholmen tio och Vestra Hästholmen två 25 mm. kulsprutor.

Den 15 cm. kanon och de sex 25 mm. kulsprutor, som ej i det föregående föreslagits till användning, ansåge marinförvaltningen böra utgöra reserv för å fartygen uppställda dylika pjäser.

De för pansarbåten Göta obehöfliga tre 38 cm. torpeder kunde täcka en del af det behof af torpeder i reserv, för hvilket medel blifvit begärda i skrifvelse den 16 sistlidne september, och hvad anginge de 45 cm. torpeder, som tillhörde utredningen för pansarbåten Thule, borde de utgöra reserv för dylika torpeder, tillhörande utredningen för pansarbåtarna Oden, Thor och Niord.

De besparingar, som skulle kunna åvägabringas, om marinförvaltningens nu uttalade åsikter tillämpades vid pansarbåtarnas ändring, hade embetsverket beräknat på följande sätt:

- 1:o) om den ena 25 cm. kanonen bibehölles i pansarbåtarnas bestyckning, minskades ombestyckningskostnaden för dessa tre fartyg med tillsammans kr. 148,270: —
- 2:o) för den händelse det i marinförvaltningens skrifvelse den 16 september 1898 begärda anslag till artilleriammunition och torpeder beviljades, kunde ombestyckningskostnaden ytterligare minskas med dels » 116,800: —
hvilka ej behöfde tagas i anspråk för ammunition till ombestyckade fartyg,
- 3:o) dels ock » 19,730: —
motsvarande värdet af i pansarbåten Götas utredning ingående tre 38 cm. torpeder;
- 4:o) genom att använda tre af Sveas fyra 12 cm. snabbskjutande kanoner såsom kanoner i reserv kunde af det för anskaffning af sådana kanoner beviljade belopp, 65,000 kronor, en summa af » 57,000: —
användas för nu ifrågasatt förändring af 1:a kl.
pansarbåtar och

Transport kr. 341,800: —

Transport kr. 341,800: —

- 5:o) genom användning af de tre för pansarbåtarna obehöfliga 25 cm. kanonerna för det föreslagna batteriet vid Karlskrona kunde af derför beräknade medel frigöras en summa af » 138,300: —
- 6:o) om tolf 25 mm. kulsprutor, obehöfliga för pansarbåtarna, finge tagas i anspråk för sjöbefästningarna, kunde likaledes af för sådana pjäser beräknad anskaffningskostnad frigöras en summa af » 48,000: —
- 7:o) vidare uppstode en minskning uti den i förslaget beräknade ändringskostnaden af » 60,000: —
derigenom, att de för 25 cm. kanonerna afsedda torn komme att erhålla en något minskad pansartjocklek;
- 8:o) slutligen ansåge marinförvaltningen, att man genom användning af den utrangerade tornmaterielen för anskaffning af nya torn borde erhålla en besparing af » 105,000: —
hvidan totalsumman af här beräknade besparingar skulle utgöra kr. 693,100: —
hvilket belopp likväl, i händelse två ammunitionsutredningar beräknades för nu till ombestyrkning föreslagna 1:a kl. pansarbåtar, borde minskas med » 616,140: —

Såväl af de för frågans utredande särskildt utsedda personernas yttrande som ock af marinförvaltningens deröfver afgifna utlåtande framginge således, enligt hvad departementschefen vidare framhöll, att våra äldre 1:a klass pansarbåtar, hvilka i alla andra hänseenden än de nu omförmälda fortfarande tillfredsstälde nutidens fordringar, lyckligtvis kunde, äfven om kostnaden derför vore betydlig, förändras så, att de erhöile ett stridsvärde, hvilket han ej tvekade att beteckna såsom fullt lika högt som stridsvärdet hos våra allra nyaste fartyg af ifrågavarande cert.

Marinförvaltningen hade för sin del i allt väsentligt biträdt det uppgjorda ändringsförslaget, dervid marinförvaltningen dock, ej blott af besparingsskäl, utan ock för att höja artilleriets ballistiska effekt, förordat, att i stället för anbringande af den föreslagna 21 cm. kanonen i tornet förut bibehålla en af de nu derstädes uppställda 25 cm. kanonerna, sedan densamma likvisst underkastats vissa förändringar. Vidare hade marinförvaltningen ansett riktigast, att äfven vid dessa far-

tygs ombestyckning två artilleriutredningar för den nya bestyckningen måtte anskaffas.

Dessa af marinförvaltningen förordade modifikationerna i det ursprungliga förslaget ansågo departementschefen, på de af marinförvaltningen anförda skäl, vara lämpliga; och hyste han ej det ringaste tvifvel om ändamålsenligheten af att de sålunda föreslagna åtgärderna med nämnda modifikationerna måtte vidtagas för att sätta våra äldre 1:a kl. pansarbåtar i fullt tidsenligt skick. Han ansågo sig ock böra tillstyrka dessa åtgärders vidtagande, äfven om nybyggnadsverksamheten för flottan derigenom skulle behöfva något tillbakasättas. Han vore nemligen öfvertygad om, att den krafttillökning, som härigenom skulle tillföras flottan, vore större, än som skulle vinnas, om de härför erforderliga medel nedlades på en ny 1:a kl. pansarbåt, för hvars anskaffande skulle behöfvas ungefär samma summa som för den föreslagna förändringen af tre 1:a kl. pansarbåtar.

På kortare tid än två år ansågos de föreslagna förändringarna icke kunna verkställas, helst som det icke syntes vara rådligt att på en gång taga mer än ett fartyg under arbete för att icke under tiden alltför mycket nedsätta våra sjöstridskrafter. Deremot skulle det vara synnerligen lämpligt och ledande till besparing, om man redan nu kunde beställa all den för förändringarnas genomförande erforderliga pansar- och artillerimaterielen, hvarigenom man dels borde kunna betinga lägre pris, dels skulle vinna större trygghet för materielens levererande inom önskvärd tid, hvilket under nuvarande förhållanden, då alla krigsmaterieltillverkare vore oerhördt upptagna, vore af stor betydelse. Med afseende härpå vore det synnerligen lyckligt, om hela den för ändringarnas fullbordande behöfliga summan kunde på en gång beviljas, om den också, med hänsyn till andra statsbehof, måste till utgående fördelas på två år.

Mot de af marinförvaltningen beräknade besparingarna i det uppgjorda kostnadsförslaget hade departementschefen ingen annan erinran att göra än den, att, då han icke ansågo det rådligt att börja något som helst rifningsarbete ombord å något af de nu ifrågavarande fartygen förr, än den för ändringen nödiga bepansrings- och artillerimaterielen vore helt och hållet eller åtminstone i det allra närmaste färdig, den till utrangering föreslagna torumaterielen ej blefve disponibel för den båt, som först skulle ändras, och att således den af marinförvaltningen i sammanhang härmed beräknade besparing, 105,000 kronor, syntes böra minskas med en tredjedel, eller till 70,000 kronor.

Kostnaderna för ändringen af samtliga de tre ifrågavarande far-

tygen jemte en fullständig utredning artilleriammunition för hvardera hade enligt det ursprungligen uppgjorda förslaget uppgått till kr. 4,960,615: —
 hvar till komme kostnaden för den af marinförvaltningen föreslagna andra utredningen af artilleriammunition » 616,140: —
 summa kr. 5,576,755: —

Från denna kostnad afginge enligt marinförvaltningens förslag med nyss antydda ändring beträffande tornmaterielen:

genom bibehållande af den ena 25 cm.
 kanonen kr. 148,270: —
 genom minskning af pansartjockleken å
 tornet för sistnämnda kanon » 60,000: —
 genom användning af den utrangerade
 tornmaterielen till anskaffning af
 nytt torn å två fartyg » 70,000: — » 278,270: —
 då återstående kostnaden blefve kr. 5,298,485: —

Af denna kostnad kr. 5,298,485: —

kunde dock täckas

genom öfverföring från det år 1898
 beviljade anslaget till kanoner i
 reserv för fartygen kr. 57,000: —

samt, under förutsättning att de under punkterna 18, 19 och 21 under denna hufvudtitel i statsverkspropositionen begärda anslag beviljades med föreslagna belopp, från begärda anslag till artilleriammunition och torpeder » 136,500: —
 från begärda anslag till bestyckning af Karlskrona befästningar m. m. » 186,300: — kr. 379,800: —

hvad för ändring af ifrågavarande pansarbåtar erfordrades ett särskildt anslag af kr. 4,918,685: —
 eller i rundt tal 4,920,000 kronor.

Herr *Almström m. fl.* har uti sin ofvan omförmälda motion anført, att, när medgifvas måste, att den föreslagna förändringen af ifråga-

varande tre pansarbåtar skulle i väsentlig mån höja dessa fartygs stridsvärde, motionärerna ansåge sig böra biträda Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning. Enär emellertid en sådan förändring endast borde vidtagas med ett af fartygen i sänder, och med det första af dem icke förr, än pansarbåten »Dristigheten» vore färdig, samt dermed sex pansarbåtar stridsdugliga, under det att den sjunde underginge förändring, på det att flottans styrka icke under någon tid måtte vara försvagad, ansåge motionärerna, att den för ifrågavarande förändringsarbeten erforderliga kostnad af 4,920,000 kronor lämpligen borde fördelas till anvisning under tre år och sålunda för år 1900 för ändamålet anslås 1,640,000 kronor.

Jemväl herr *Lundblad* har som skäl för sitt ofvanberörda förslag framhållit det betänkliga uti att genom ombyggnad på en gång af tre pansarbåtar för någon tid väsentligt inskränka vår användbara fartygs-materiel af detta slag.

Utskottets ut-
låtande.

De båda motionerna skilja sig från hvarandra och från Kongl. Maj:ts förslag derutinnan, att enligt herr Almströms med flere motion den för förändringen erforderliga kostnaden skulle fördelas på tre år i stället för, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, på två år, och att enligt herr Lundblads motion anslag för närvarande skulle lemnas till förändringarna å allenast ett af fartygen.

Af hvad statsrådsprotokollet innehåller och utskottet i öfrigt inhemtat har utskottet blifvit öfvertygadt, att de ifrågavarande tre fartygen genom den föreslagna ombestyrningen och anbringandet af pansarskydd för de nya medelsvåra kanonerna äfvensom öfriga förändringar komma att i såväl offensivt som defensivt hänseende vinna högst betydligt i stridsvärde. Utskottet har jemväl funnit sig böra meddela, att äfven med den kostnad, som nu föreslås att nedläggas å de särskilda fartygen, totalkostnaden för ett hvart af dem icke på två å tre hundra tusen kronor när komma att uppgå till utgifterna för den under nybyggnad nu varande pansarbåten. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka medels anvisande till den ifrågasatta förändringen.

I fråga om ofvan nämnda skiljaktighet i afseende å fördelningen af kostnaden har utskottet funnit Kongl. Maj:ts förslag böra lemnas företrädet, alldenstund såväl tid som penningar derigenom komma att besparas, och hemställer utskottet därför,

att Riksdagen, med afslag å herr Almströms med flere och Lundblads motioner, i hvad de skilja sig från Kongl. Maj:ts proposition, må till försättande i fullt tidsenligt skick af 1:a klass pansarbåtarne Svea, Göta och Thule bevilja ett anslag af 4,920,000 kronor och deraf på extra stat för år 1900 anvisa 2,500,000 kronor.

Bestyckning af befästningarna vid Karlskrona och batterierna vid Fårösund.

12:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till bestyckning af befästningarna vid Karlskrona och batterierna vid Fårösund bevilja å extra stat för år 1900 ett anslag af 800,000 kronor.

Angående
bestyckning
af befästningarna
vid
Karlskrona
och batterierna
vid
Fårösund.
[18.]

Till stöd för denna framställning har departementschefen åberopat hvad af statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet blifvit anfördt till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden under punkten 25 angående det fasta försvaret i allmänhet, och torde jemväl utskottet få hänvisa dertill.

Under åberopande af Riksdagens den 6 innevarande månad fattade beslut angående de under fjerdre hufvudtiteln till stärkande af landets nuvarande fasta försvar af Kongl. Maj:t äskade anslag hemställer utskottet,

att Riksdagen må till bestyckning af befästningarna vid Karlskrona och batterierna vid Fårösund å extra stat för år 1900 bevilja ett anslag af 800,000 kronor.

Artilleri- och torpedmateriel för fartygen m. m.

13:o. I punkterna 19—22 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1900 bevilja till artilleriammunition för stridsfartygen 630,500 kronor, till ersättning af förbrukadt kanonkrut 45,800 kronor, till anskaffning af torpeder m. m. 241,400 kronor samt till anställande af skjutförsök 10,000 kronor.

Angående
anslag till
artilleri- och
torpedmateriel
m. m.
[19—22.]

Beträffande dessa anslagsbehof har departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 66—68) anfört följande.

I fråga om sådan *ammunition för stridsfartygen*, som utgjorde den för dem fastställda 2:a utredningen, för anskaffningen hvaraf medel icke inberäknats i fartygens nybyggnadsanslag och till hvilken icke heller den ersättning, som från öfningsanslaget utbetalades för konsumerad ammunition, lemnade tillgång, hade marinförvaltningen redan i skrifvelse den 18 september 1896 anmält, att för anskaffande af sådan ammunition till de då under nybyggnad varande stridsfartygen erfordrades en summa af 342,000 kronor, hvilken anmälan förnyats i embetsverkets skrifvelse den 10 september 1897 och då ledt dertill, att uppå Kongl. Maj:ts proposition 1898 års Riksdag för ändamålet anvisat 86,000 kronor; hvadan för de nämnda fartygens 2:a ammunitionsutredning ytterligare skulle erfordras 256,000 kronor. Då emellertid, enligt hvad marinförvaltningen i sin skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 anmält, priset på röksvagt krut alltjemt stegrats efter den tid, då ifrågavarande kostnad beräknades, medförde detta en af marinförvaltningen till 18,000 kronor uppskattad förhöjning i sistnämnda kostnad, och kunde till följd häraf återstående anslagsbehof för att förse de år 1896 under nybyggnad varande stridsfartygen med en 2:a utredning af ammunition icke beräknas till mindre än 274,000 kronor. I sistberörda skrifvelse hade marinförvaltningen tillika erinrat, att efter år 1896 ytterligare 2 torpedkryssare och 6 torpedbåtar blifvit satta på stapel, hvilka fartyg beräknades vara färdiga innevarande år, och för hvilka jemväl erfordrades en 2:a ammunitionsutredning, hvars kostnad utgjorde 76,400 kronor, äfvensom att genom ombestyckning af äldre fartyg ännu ett behof af ammunition uppstode, till hvilket likaledes den ersättning, som från öfningsanslaget utbetaltes för konsumerad ammunition, ej lemnade tillgång. I afseende å detta sistnämnda behof hade marinförvaltningen erinrat, att de fartyg, som redan blifvit ombestyckade, voro pansarbåtarna af 1:sta klassen Svea och af 3:dje klassen Ulf, hvartill komme 4 st. 3:dje klassens pansarbåtar, som under innevarande år skulle ombestyckas, samt att till tre af dessa fartyg, nemligen Svea, Ulf och Berserk, en utredningsammunition kunnat dels anskaffas, dels beställas för medel, som stått till förvaltningens förfogande, men att till det återstående ammunitionsbehofvet för samtliga dessa fartyg erfordrades 280,100 kronor. Det totala anslagsbehofvet för anskaffande af ammunition till stridsfartygen för år 1900 hade alltså af marinförvaltningen beräknats till 630,500 kronor.

Till ersättning af förbrukadt kanonkrut hade Riksdagen sistlidna år, på Kongl. Maj:ts förslag, beviljat 36,000 kronor, men dervid tillika framhållit önskvärdheten af att dessa kostnader framdeles måtte gäldas af samma anslag, hvarifrån ersättningen för vid flottan förbrukad ammunition i öfrigt bestredes. Nu hade marinförvaltningen i sin ofvan berörda skrifvelse den 16 september 1898 anført, att, då öfningsanslaget, hvilket betalade all under öfningarna konsumerad ammunition med undantag af sådant krut, som ej inginge i metallpatroner, under flera år visat sig vara alldeles otillräckligt för sitt ändamål, förvaltningen icke kunnat vidtaga några åtgärder till uppnående af det af Riksdagen antydda önskemålet, utan funne sig böra anmäla, att till ersättning för förbrukadt kanonkrut erfordrades, då medelförbrukningen under åren 1896 och 1897 lades till grund för kostnadsberäkningen, för år 1900 en summa af 45,800 kronor.

Uti skrifvelse den 10 september 1897 hade marinförvaltningen anmält, att för *anskaffning af 25 st. 38 cm. torpeder* med tillhörande laddningar för då byggda eller under byggnad varande torpedbåtar erfordrades ett anslagsbelopp af 197,500 kronor. Kongl. Maj:t hade emellertid ansett, att ifrågavarande anskaffning kunde utan olägenhet fördelas på två år, och att anslagsbehofvet i denna del för år 1899 borde upptagas till 96,000 kronor. Riksdagen hade likväl för ifrågavarande ändamål beviljat endast 48,000 kronor, och det återstående anslagsbehofvet för anskaffning af torpeder m. m. skulle således utgöra 149,500 kronor. Såsom af marinförvaltningens oftanämnda skrifvelse af den 16 september 1898 kunde inhemtas, hade, sedan förenämnda skrifvelse af den 10 september 1897 aflåtits, ytterligare tre torpedbåtar blifvit satta på stapeln, i följd hvaraf tillkomme ett behof af 9 reservtorpeder, hvarjemte varfschefen vid flottans station i Karlskrona anmält, att 2 st. 38 cm. torpeder under öfningarna gått förlorade; och borde således sistnämnda summa ökas med för 11 torpeder m. m. erforderliga 86,900 kronor till 236,400 kronor. Dessutom hade marinförvaltningen ansett medel behöfliga till anställande af för torpedvapnets vidmakthållande och utveckling erforderliga försöksskjutningar, i hvilket hänseende för år 1900 föreslagits ett belopp af 5,000 kronor. Anslagsbehofvet för anskaffning af torpeder med tillhörande laddningar samt för försöksskjutning med torpeder utgjorde således enligt marinförvaltningens beräkning 241,400 kronor.

Till *skjutförsök* hade marinförvaltningen ansett att, i likhet med föregående år, jemväl för år 1900 erfordrades ett belopp af 10,000 kronor.

Mot hvad marinförvaltningen sålunda anført rörande behovet af anslag för år 1900 till artilleri- och torpedmateriel hade departementschefen icke funnit något att anmärka. Han ville endast i detta sammanhang erinra om sin i det föregående uttalade åsigt rörande önskvärdheten deraf, att, samtidigt med anvisande af medel för byggande af nya stridsfartyg eller ombestyckning af äldre sådana, medel jemväl måtte anvisas till två utredningar af artilleri- och torpedmateriel för ifrågavarande fartyg. Derest denna åsigt vunne godkännande, skulle särskildt anslag för 2:a utredning af sådan materiel icke vidare komma att begäras.

Af hvad i statsrådsprotokollet anförts till stöd för framställningen om anslag till anskaffande af ammunition till stridsfartygen har utskottet funnit behovet af dylik anskaffning ådagalagdt. Då emellertid det begärda anslaget uppgår till ganska betydligt belopp, har utskottet ansett detsamma lämpligen böra fördelas till utgående under två år, och att för år 1900 endast 315,500 kronor böra till ifrågavarande ändamål anvisas.

Med afseende å hvad utskottet under punkten 6:o härofvan anført angående angelägenheten af att kostnaderna för ersättning af förbrukadt kanonkrut måtte gäldas från anslaget till flottans öfningar, och under förutsättning af bifall till hvad utskottet uti nyssberörda punkt föreslagit beträffande höjning af nämnda öfningsanslag, anser sig utskottet böra afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning om ett extra anslag å 1900 års stat för ersättning af redan förbrukadt kanonkrut.

Hvad derefter vidkommer Kongl. Maj:ts förslag om anslag till anskaffande af torpeder, har utskottet icke funnit anledning till annan anmärkning än att anslaget synes kunna utan olägenhet fördelas på två år, helst tre af de fartyg, till hvilka torpedanskaffning nu ifrågasatts, knappast ännu torde vara fullt färdiga, samt den nu föreslagna torpedanskaffningen till största delen afser reservtorpeder, hvadan utskottet funnit sig böra för år 1900 tillstyrka anvisandet allenast af det belopp, 149,500 kronor, som ännu återstår för att fylla det af Kongl. Maj:t vid 1898 års riksdag anmälda behovet.

Mot det föreslagna anslaget till skjutförsök har utskottet icke funnit anledning till erinran.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må till ammunition för stridsfartygen bevilja ett anslag af 630,500 kronor samt deraf på extra stat för år 1900 anvisa 315,500 kronor;

b) att, vid bifall till hvad utskottet i punkten 6:o här ofvan föreslagit beträffande ökning af anslaget till flottans öfningar, Kongl. Maj:ts framställning om anslag till ersättning af förbrukadt kanonkrut icke må af Riksdagen bifallas;

c) att Riksdagen må till anskaffning af torpeder m. m. bevilja ett anslag af 241,400 kronor och deraf på extra stat för år 1900 anvisa 149,500 kronor; samt

d) att Riksdagen må till anställande af skjutförsök på extra stat för år 1900 anvisa 10,000 kronor.

Ammunitionsförrådshus å Kalsholmen.

14:o. Kongl. Maj:t har i punkten 23:o under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till uppförande vid Karlskrona station å Kalsholmen af ett förrådshus för laddade projektiler och patroner på extra stat för år 1900 bevilja 41,200 kronor.

Angående
anslag till
ammunitions-
förrådshus å
Kalsholmen.

[23.]

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, att uti en till marinförvaltningen den 16 oktober 1897 inkommen skrivelse varfschefen vid flottans station i Karlskrona anmält behovet af medel till anskaffande för stationen af ett ammunitionsförrådshus å Kalsholmen, afsedt till förvaring af de laddade projektiler och patroner, som inginge uti stridsfartygens första ammunitionsutredning, dervid varfschefen, med öfverlemnande af chefernas för artilleri- och ingenjördepartementen, memorial i ämnet jemte ritningar öfver nybyggnaden och dess placering äfvensom två alternativa kostnadsförslag, framhållit, hurusom det föreslagna ammunitionsförrådshuset ur mobiliseringssynpunkt vore oundgängligen nödvändigt, om stridsfartygen skulle kunna klargöras inom rimlig tid; och hade på anmodan af marinförvaltningen varfschefen i en senare skrivelse iukommit med en af planritning öfver Kalsholmen åtföljd utredning beträffande de platser å sagda holme, som för oförmälda ändamål kunde ifrågakomma, jemte deras respektive fördelar och olägenheter.

Marinförvaltningen, som i skrifvelse den 30 november 1897 öfverlemnade detta ärende till Kongl. Maj:ts pröfning, hade dervid anført, att den ökning af flottans materiel, som på senare tid egt rum, medförde oafvisligt behof af ökad utrymme för den till fartygen hörande ammunitionen, hvilket behof i Karlskrona till en del blifvit afhjelpat genom det nyuppförda kruthuset å Kalsholmen, men att, då det ur säkerhetssynpunkt ej vore rådligt att förvara laddade projektiler och patroner i samma hus som krut, det vore oundgängligen nödvändigt att bereda ökad utrymme för förvaring af dessa ammunitionseffekter, hvarvid äfven måste tagas i betraktande vigten af att hastigt kunna verkställa en mobilisering; ur hvilken synpunkt förvaltningen ansåge det med alternativ 1 betecknade förslaget på grund af bryggans anordning vara fördelaktigast. För dess utförande erfordrades ett anslag å 41,200 kronor.

Vid föredragning den 31 december 1897 af denna marinförvaltningens skrifvelse, hade Kongl. Maj:t, med hänsyn till andra behof, hvilkas tillgodoseende då ansetts vara mera angeläget, funnit den då gjorda framställningen icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Marinförvaltningen, som emellertid ansett ifrågavarande behof nu icke längre kunna sättas å sido, hade uti skrifvelse den 16 september 1898 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 förnyat sin ofvanberörda framställning och dervid återoppat de till stöd för densamma redan anförda skäl.

Då den i ärendet förebragta utredning syntes departementschefen hafva till fullo ådagalagt behöfligheten af den föreslagna nybyggnaden och lämpligheten af dess förläggande till Kalsholmen, hemställde han om aflåtande till Riksdagen af framställning i ämnet.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, finner utskottet sig böra tillstyrka bifall till framställningen i fråga och hemställer,

att Riksdagen må till uppförande vid Karlskrona station å Kalsholmen af ett förrådshus för laddade projektiler och patroner å extra stat för år 1900 bevilja 41,200 kronor.

Ny docka i Karlskrona.

Angående
anslag till ny
docka i
Karlskrona.

15:o. Under tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med erinran, att af det anslag å 475,000 kronor,

som Riksdagen år 1897 beviljade till byggande af ny docka i Karlskrona, för åren 1898 och 1899 anvisats sammanlagdt 300,000 kronor, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må af förut beviljadt anslag till byggande af ny docka i Karlskrona å extra stat för år 1900 anvisa återstående beloppet 175,000 kronor.

Anskaffning af ytterligare beklädnads- m. fl. persedlar för värnpligtige vid Karlskrona artillericorps.

16:o. Sedan för detta ändamål sistlidna års Riksdag beviljat 49,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1899 anvisat ett belopp af 30,000 kronor, får utskottet, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställa,

Angående
anslag till
beklädnads-
m. fl. persedlar
för värnplig-
tige vid Karls-
krona artilleri-
corps.
[25.]

att Riksdagen må af förut beviljadt anslag till anskaffning af ytterligare beklädnads- m. fl. persedlar för värnpligtige vid Karlskrona artillericorps å extra stat för år 1900 anvisa återstående beloppet 19,000 kronor.

Minväsendet.

17:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1900 bevilja till minväsendet ett anslag å 100,000 kronor.

Angående
anslag till
minväsendet.
[26.]

Härom innehåller statsrådsprotokollet följande.

Beträffande minväsendet, för hvilket marinförvaltningen i skrifvelse den 16 september 1898 ansett ett extra anslag för år 1900 å 100,000 kronor vara erforderligt, ville departementschefen erinra, att under en längre följd af år för detta ändamål årligen utgått ett extra anslag å nyssnämnda belopp, intilldess anslaget vid 1894 års riksdag nedsatts till 75,000 kronor, vid hvilket belopp det sedermera förblifvit.

I fråga om minväsendets behof för år 1900 meddelade departementschefen, att, förutom de hvarje år erforderliga nyanskaffningarna af minspärrningsmateriel m. m., anskaffning borde ega rum dels af handminor till ersättande af de till sin konstruktion numera föråldrade me-

kaniska minorna, dels af kontramineringsmateriel i betydlig mängd för användning i våra skärgårdar, hvarjemte de gamla till transportpråmar för minmateriel använda f. d. kanonsluparne, hvilka, såsom byggda af trä, blefve för dyra att underhålla, syntes böra, i den mån medel der-till kunde disponeras, ersättas med transportpråmar af stål.

Alla dessa för minförsvarets utveckling synnerligen angelägna anskaffningar och arbeten kräfde emellertid icke obetydliga kostnader, till hvilkas täckande erfordrades ett större anslagsbelopp än det, som under de senaste åren blifvit för minväsendet anvisadt, hvarför departementschefen funne sig böra, lika med marinförvaltningen, föreslå ifråga-varande anslags återupptagande till det högre belopp, hvarmed detsamma tillförene utgått.

Ehuruväl utskottet icke vill bestrida vigten af att den af departementschefen särskildt omförmälda minmateriel måtte anskaffas, håller utskottet dock före, att anslag till högre belopp, än som alltsedan år 1894 för ändamålet beviljats, icke lär derför vara oundgängligen erfordrerligt, och hemställer alltså,

att Riksdagen må till minväsendet å extra stat för år 1900 bevilja ett anslag å 75,000 kronor.

Sjökrigsskolan.

Angående
sjökrigs-
skolan.
[27.]

18:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, i likhet med hvad under de senare åren egt rum, till löneförbättring åt lärarne vid sjökrigsskolan, utöfver de 1,300 kronor, som enligt 1888 års Riksdags medgifvande finge användas af kadetternas terminsafgifter, anvisa för år 1900 ett extra anslag af 1,860 kronor med det dervid för löneförbättringens erhållande fästade vilkor, att den, som ville deraf komma i åtnjutande, icke finge, jemte sin lärarebefattning vid sjökrigsskolan, utöfva lärareverksamhet vid någon privat undervisningsanstalt för inträde i nämnda skola.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen bifallas.

Byggnad, inrymmande matsalar, kokhus m. m. i Karlskrona.

19:o. Uti en särskild till Riksdagen den 6 mars 1899 aflåten proposition (n:o 60) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1900 bevilja ett anslag af 210,000 kronor dels för uppförande å gården till sjömanscorpsens kaserner i Karlskrona af en byggnad, inrymmande matsalar för det i kasernerna förlagda manskapet, kokhus, förrådsrum, boningsrum för skaffningsunderofficeren och kasernkockarne samt varmbadhus, dels för anordnande å annat ställe af lokaler till ersättning för dem, som nu inrymdes i en på den afsedda platsen för den nya byggnaden befintlig trähuslänga.

Angående en Kongl. Maj:ts proposition om uppförande af byggnad för matsalar m. m. i Karlskrona.

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 6 mars 1899 har föredragande departementschefen till en början meddelat, att uti kommandantens vid flottans station i Karlskrona den 31 oktober 1895 till stationsbefälhafvaren afgifna berättelse öfver underlydande personals tjenstbarhet m. m. anförts beträffande de för manskapet afsedda matsalarne inom sjömanscorpsens kaserner i Karlskrona följande.

Den del af kasernerna, som blifvit till matsalar för manskapet upplåten, vore dertill högst olämplig. Dessa salar hade nemligen fått sin plats i bottenvåningen i kasernen n:o 2, der golvet låge direkt på marken, till större delen 1 å 2 fot lägre än den utanför varande gatan. Härtill komme, att rummen vore endast 2,44 å 2,45 meter höga, med låga, invid marken belägna fönster. Någon ordentlig vädring, i synnerhet under kall och fuktig väderlek, vore därför icke möjlig, i följd hvaraf en osund, fuktig, af matlukt bemängd luft der ständigt vore rådande. Salarne voro derjemte så mörka, att under den mörka årstiden, när manskapet inkommit uti dem, man till och med midt på dagen hade svårt att urskilja hvad som funnes på borden, hvarför gasen måste tändas äfven vid middagens intagande. I synnerhet vore detta förhållandet i den norra matsalen, dit solen aldrig inkomme. Matsalarnes storlek vore ej heller tillräcklig, hvilket föranledt, att vid större inkasernering äfven exercishuset måste användas vid manskapets måltider. — Att matsalarne vid kasernernas ombyggnad förlades i bottenvåningen, torde hafva varit en tillfällighetsåtgärd, som berott deraf, att man ansett sig icke kunna minska på logementsutrymmet och att bottenvåningen med sin ringa höjd och sitt osunda läge icke vore

lämplig till boningsrum, hvadan något annat val då för tillfället ej funnits än att till denna våning förlägga matsalarne, hvarigenom en förbättring i dåvarande förhållandet åtminstone erhållits. Några särskilda matsalar hade nemligen ej då funnits, utan manskapet hade intagit sina mål i exercishuset, å kokhusvinden eller i logementen. — Som ljusa och tidsenliga matsalar vore af stor betydelse för manskapets trefnad och behovet deraf med hvarje år allt mera gjorde sig gällande vid jemförelse med, huru annat inkaserneradt kronans manskap hade för sig ordnadt, hade kommandanten ansett sig böra påpeka de omförmälda bristerna och till deras afhjelpande föreslå, att å kaserngårdens östra del uppfördes en byggnad, som förutom matsalar äfven borde innehålla kokhus, förrådsrum, boningsrum för skaffningsunderofficeren och kasernkockarne samt varmbadhus, som nu saknades.

Med anledning af denna kommandantens framställning hade stationsbefälhafvaren anmodat varfschefen vid stationen att låta på grund af den i kongl. brefvet den 2 juli 1875 fastställda allmänna plan för ordnandet af flottans kaserntomt i 8:de qvarteret uppgöra förslag till uppförande af den ifrågasatta byggnaden. Då derjemte, om byggnaden skulle uppföras å dertill föreslagen plats, erfordrades inredning af sprutbod, afträdeshus och vedbodas m. m. i stället för dem, som inrymdes i den å platsen för den föreslagna byggnaden nu befintliga trähuslängan, hade stationsbefälhafvaren äfven låtit uppgöra förslag till sådana ändringar i kasernen n:o 2, i östra kokhuset och i s. k. nya kokhuset, att ersättning för lägenheterna i nämnda trähuslänga der kunde beredas.

Enligt de sålunda uppgjorda förslagen hade kostnaden för nybyggnaden beräknats till 203,270 kronor och kostnaden för ändringar af redan befintliga byggnader till 4,825 kronor.

Med skrifvelse till marinförvaltningen den 29 augusti 1896 hade stationsbefälhafvaren öfverlemnadt de till detta ärende hörande ritningar och kostnadsförslag samt öfriga handlingar, dervid stationsbefälhafvaren, jemte vitsordande af att den ifrågasatta byggnaden för matsalar m. m. vore af behovet synnerligen påkallad, förklarade sig icke hafva annat att erinra mot varfsmyndigheternas förslag, än att den i kostnadsförslaget upptagna posten 33,875 kronor 58 öre för oförutsedda utgifter och varfvets tilläggsprocent syntes kunna i betydlig mån minskas.

Marinförvaltningen hade emellertid ansett sig icke böra i sin skrifvelse den 18 september 1896 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel år 1898 ifrågasätta äskande af anslag för ändamålet, enär dessförinnan behof af extra ordinarie anslag för andra ändamål borde tillgodoses.

I skrifvelse till marinförvaltningen den 31 augusti 1898 hade stationsbefälhafvaren, under återopande af sin skrifvelse den 29 augusti 1896, erinrat, att de nuvarande matsalarna med läge i jordvåningen och med sina mörka, trånga samt af synnerligen dålig och unken luft fyllda lokaler näppeligen länge kunde för sitt ändamål användas.

Marinförvaltningen hade derefter i skrifvelse den 16 sistlidne september angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1900 anført, att marinförvaltningen vid hvad af stationsbefälhafvaren blifvit anfördt icke hade annat att erinra, än att någon betydligare nedsättning af kostnaden genom uteslutande af varfvets omkostnadsprocent (den s. k. varfsprocenten) knappt syntes kunna beräknas, emedan en sådan uteslutning i allmänhet endast innebure, att de varfvets allmänna utgifter, hvilka dessa procent afsåge att betäcka, blefve, för så vidt anginge det ifrågavarande arbetet, öfverflyttade på andra anslag, hvilket åter icke kunde vara med en riktig hushållning öfverensstämmande; härmed likväl icke sagdt, att ej någon mindre del af dessa procent kunde uteslutas.

Af stationsbefälhafvaren hade marinförvaltningen inhemtat, att kostnadsbeloppet för nybyggnaden 203,270 kronor, borde till följd af höjda materialkostnader, särskildt å murtegel, ökas till 207,000 kronor.

På grund häraf hade marinförvaltningen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes i proposition till 1899 års Riksdag äska dels för uppförande å gården till sjömanscorpsens kaserner i Karlskrona af en byggnad, inrymmande matsalar för det i kasernerna förlagda manskapet, kokhus, förrådsrum, boningsrum för skaffningsunderofficeren och kasernkockarne samt varmbadhus, dels för anordnande å annat ställe af lokaler till ersättning för dem, som nu inrymdes i en på den för matsalarna m. m. afsedda platsen befintlig trähuslänga, ett anslag å extra ordinarie stat af 210,000 kronor.

Departementschefen har vidare meddelat, att, såsom han i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 13 sistlidne januari omförmält, kostnaden för de sålunda föreslagna åtgärderna syntes honom vara väl hög, hvarför han i skrifvelse till marinförvaltningen den 11 i samma månad anmodat detta embetsverk att taga i öfvervägande, huruvida icke denna kostnad skulle kunna genom enklare anordning af de föreslagna byggnaderna eller annorledes nedbringas, samt att, sedan utredning i nämnda hänseende blifvit verkställd, inkomma med förnyadt förslag i ämnet.

Sedan i anledning häraf marinförvaltningen remitterat detta ärende till stationsbefälhafvarens i Karlskrona yttrande, hade denne, som an-

modat varfschefen vid stationen att i samråd med kommandanten derstädes verkställa den begärda utredningen, med skrifvelse till marinförvaltningen den 21 nästlidne februari öfverlemnadt tre af chefen för stationens ingenjördepartement den 6, 16 och 20 i samma månad till varfschefen afgifna yttranden rörande ifrågavarande byggnadsförslag; och inhemtades af dessa yttranden, att genom vidtagande af vissa förändringar med den utvändiga putsningen, yttertaket täckning, badrummen och invändig målning af väggarna kostnaden för nybyggnaden å kaserngården kunde nedbringas från förut beräknade 207,000 kronor till 195,540 kronor. För egen del hade emellertid stationsbefälhafvaren förklarat sig icke kunna godkänna de för nedsättning af byggnadskostnaderna ifrågasatta förändringarna, hvilka enligt hans uppfattning icke i längden komme att medföra besparing, då underhållskostnaden för byggnaden till följd af förändringarna antagligen skulle blifva större, än om byggnaden uppfördes efter ursprungliga förslaget; hvarjemte, om väggarnes invändiga målning utfördes med slamfärg i stället för med oljefärg, renhållningen af desamma icke kunde göras lika fullständig. Slutligen hade stationsbefälhafvaren erinrat, att, derest varfsprocenten — hvilken i den ursprungligen beräknade kostnaden, 207,000 kronor, inginge med 18,243 kronor 51 öre och i det nyssnämnda mindre kostnadsbeloppet med 17,406 kronor 76 öre — icke skulle beräknas, kostnadssummorna kunde nedsättas, i ena fallet till 188,756 kronor 49 öre och i andra fallet till 178,133 kronor 24 öre.

Marinförvaltningen, som i embetsskrifvelse den 24 sistlidne februari, med öfverlemnande af de till ärendet hörande handlingar, afgifvit eget yttrande i frågan, hade dervid anført följande.

Den gjorda utredningen i ärendet visade, att någon nedsättning i de beräknade kostnaderna för ifrågavarande högst nödvändiga byggnadsföretag icke ansetts kunna vinnas på annat sätt än genom att en del smärre arbeten å byggnaden utfördes med billigare och sämre material m. m. samt att bestämmelse utfärdades om att varfsprocenten ej skulle utgå. Då emellertid genom den förra åtgärden kostnaderna för detta jämförelsevis rätt stora byggnadsföretag i allt fall ej skulle kunna nedbringas med mera än 11,460 kronor och, såsom stationsbefälhafvaren jemväl anmärkt, kostnaden för byggnadens underhåll m. m. skulle blifva större genom en del arbetens utförande på det ifrågasatta billigare sättet, ansåge sig marinförvaltningen af denna anledning ej kunna föreslå någon nedsättning i kostnadsberäkningen. I fråga om eftergifvandet af varfsprocenten hade marinförvaltningen ej funnit någon grund till att, derest arbetet skulle utföras genom varfvets försorg,

frånse dessa afgifter, hvilka för arbetenas bedrifvande inom varfvet vore oundgängliga; och hänvisade marinförvaltningen i öfrigt till hvad härutinnan blifvit anfördt i dess förutnämnda skrifvelse den 16 september sistlidna år.

Då härtill komme, att under nu rådande konjunkturer kostnaderna för såväl materialier som dagsverken vore i ständigt stigande och att till följd deraf den beräknade kostnaden, enligt marinförvaltningens tanke, vore att anse snarare såsom för låg än för hög, kunde marinförvaltningen icke föreslå någon minskning i den af embetsverket öfverlemnade kostnadsberäkningen, utan ville, med framhållande å nyo af det trängande behovet af ifrågavarande byggnader, endast upprepa sin i nyssnämnda skrifvelse den 16 september sistlidna år gjorda hemställan i ämnet.

För egen del har departementschefen anfördt, att då af hvad i detta ärende förekommit syntes framgå, dels att det föreslagna byggnadsföretaget vore af ett oafvisligt behof påkalladt, dels att i den härför beräknade kostnaden ej kunde göras sådan nedsättning, som kunde anses medföra någon verklig besparing, dels ock att intet giltigt skäl förefunnes för att ur kostnadsberäkningen utesluta den på byggnadsföretaget belöpande varfsprocenten, finner han sig böra biträda marinförvaltningens i ämnet gjorda hemställan.

Af hvad sålunda i ärendet förekommit finner utskottet framgå, att behovet af den föreslagna byggnaden torde vara obestridligt. Emellertid synes det för ändamålet äskade beloppet vara högre, än som kan anses nödvändigt böra till en dylik byggnad anvisas. Utskottet har därför sökt tillse, huruvida icke kostnaderna måtte kunna nedbringas, och har dervid till en början inhemtat, att pålningsarbete för grundläggningen lär kunna undvikas, i fall byggnaden flyttas ungefär 12 meter högre upp från stranden, än hvad förslagsritningen utvisar. Genom en dylik flyttning skulle, enligt hvad utskottet vidare inhemtat, ur kostnadsförslaget kunna uteslutas omkring 10,000 kronor, motsvarande kostnadsförslagets poster pålar med nedslagning, 8,002 kronor 40 öre, samt knacksten, 2,574 kronor, eller tillhopa 10,576 kronor 40 öre. Hvad beträffar kostnaderna för anskaffning eller ändring af en del mera lösa inventarier, såsom t. ex. kar af åtskilliga slag, manglar, bord, bänkar, centrifuger, cisterner, kokapparater, kaffekokare, ångkaminer m. m., tillsammans uti kostnadsförslaget upptagna till nära 17,000 kronor, håller utskottet före, att särskildt anslag ej torde för desamma

vara erforderligt, utan att Kongl. Maj:t ej lär sakna utväg att af tillgängliga medel bestrida samma kostnader. Då derjemte utskottet anser, att genom arbetets utförande på entreprenad den i kostnadsförslaget till ett belopp af 18,243 kronor 51 öre ingående varfsprocenten bör kunna inbesparas, lär således, enligt utskottets förmenande, uti den ifrågasatta anslagssumman kunna utan afsevärd olägenhet åstadkommas en nedsättning med tillhoppa, i jemnadt tal, 45,000 kronor, och att alltså för ändamålet skulle behöfva anslås 165,000 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må på extra stat för år 1900 bevilja ett anslag af 165,000 kronor dels för uppförande å gården till sjömanscorpsens kaserner i Karlskrona af en byggnad, inrymmande matsalar för det i kasernerna förlagda manskapet, kokhus, förrådsrum, böningsrum för skaffningsunderofficeren och kasernkockarne samt varmbadhus, dels för anordnande å annat ställe af lokaler till ersättning för dem, som nu inrymmas i en på den afsedda platsen för den nya byggnaden befintlig trähuslänga.

Stockholm den 18 april 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

vid punkt 10:o (angående anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel):

af herrar *Chr. Lundeborg*, friherre *F. W. von Otter*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *A. G. L. Billing*, *K. Bohnstedt*, *I. Wijk*, *F. E. Pettersson*, grefve *Ph. Klingspor*, *E. Fränckel*, *H. P. P. Tamm*, *N. Fosser* och *G. D. R. Tornerhjelm*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Beträffande det anslag, som — — — — — komplettering och deras utredning.

Hvad derefter vidkommer de båda motionerna i hvad de afse ytterligare anslag till fartygsbyggnad och särskildt den af herr Almström m. fl. väckta, har utskottet velat framhålla, att då, enligt hvad utskottet trott sig finna, krigsrustningarna, särskildt hvad sjövapnet beträffar, i de flesta länder under senare tider bedrifvas med ökad kraft och med växande kostnader, äfven i vårt land allvarliga åtgärder böra vidtagas till sjöförsvarets skyndsammare stärkande.

Såsom af bilagda promemoria (Bil. 3) framgår, kan enligt till buds stående uppgifter öfverskottet å 1898 års statsreglering för närvarande beräknas till omkring 22,000,000 kronor, hvilket öfverskott är helt och hållet odisponeradt. Med afseende härå och med hänsyn till statsverkets ekonomiska ställning i öfrigt, synas dess tillgångar utan tvifvel medgifva den utgift för sjöförsvaret, som af herr Almström m. fl. föreslagits. Härvid har utskottet velat tillägga, att förhållandena synas medgifva, att denna nya krigsmateriel åtminstone till större delen tillverkas vid verkstäder inom landet.

Utskottet anser sig sålunda böra tillstyrka det af herr Almström m. fl. väckta förslaget, att ytterligare 13,200,000 kronor måtte beviljas för anskaffning af ny krigsfartygsmateriel, men har dervid velat, under åberopande af hvad här ofvan anförts i fråga om inbegripande i kostnaden för nyanskaffningar af alla de anslagsbehof, som äro af desamma föranledda, erinra, att i förenämnda belopp, 13,200,000 kronor, icke ingår kostnaden för anskaffande af en andra utredning af torpeder och artilleriammunition till de föreslagna tre pansarbåtarna, hvilken kostnad beräknas uppgå till 1,122,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må — — — — —
— — — eller tillhopa 3,500,000 kronor;

b) att Riksdagen med anledning af herr Almströms med flere förenämnda motion må till anskaffning af ny krigsfartygsmateriel, utöfver hvad som under mom. a) här ofvan föreslagits, bevilja 13,200,000 kronor och deraf för år 1900 anvisa 5,376,500 kronor; samt

c) att herr Lundblads förevarande motion, i hvad den afser större anslag till ny krigsfartygsmateriel, än hvad Kongl. Maj:t äskat, må anses genom Riksdagens beslut, i anledning af hvad utskottet under mom. b) här ofvan föreslagit, vara besvarad.»

Bil

Tabell öfver ordinarie anslagen und

1899 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på förslag.				Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
26,800	—	—	—	—	—	26,800	—
38,600	—	—	—	—	—	38,600	—
S:gr 82,400	—	—	—	—	—	82,400	—
1,729,052	—	—	—	—	—	1,729,052	—
293,795	—	—	—	—	—	293,795	—
32,000	—	—	—	—	—	32,000	—
286,550	—	—	—	—	—	286,550	—
419,870	—	—	—	—	—	419,870	—
T:rpt 2,843,667	—	—	—	—	—	2,843,667	—

Sjöförsva

Departementet o

Departementschefen

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kans

Marinförvaltningen. Nuvarande belopp

Ökas med

FI

Aflöning för flottans corpser och stater. Nuvaran

Ökas med

Karlskrona artillericorps, reservationsanslag

Ålderstillägg, förslagsanslag. Nuvarande belopp

Ökas med

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossecorpsern

Naturaunderhåll, förslagsanslag

Sjöförsva

Departementet o

Departementschefen
 Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kans
 Marinförvaltningen. Nuvarande belopp
 Ökas med

Fl

Aflöning för flottans corpser och stater. Nuvaran
 Ökas med

Karlskrona artillericorps, *reservationsanslag*
 Ålderstillägg, *förslagsanslag*. Nuvarande belopp
 Ökas med

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossecorpsern
 Naturaunderhåll, *förslagsanslag*

tt. A.

Riksstatsens Femte hufvudtitel.

Departementet.

Förvaltningsstyrelsen.

.....
amt kommandoexpeditionen

38,600: —

3,500: —

S:gr

Personal.

.....
elopp

1,729,052: —

44,400: —

32,000: —

5,000: —

.....
reservationsanslag

419,870

Tri:pt

Förslag till blifvande riksstat:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på <i>förslag</i> .				Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
26,800	—	—	—	—	—	26,800	—
42,100	—	—	—	—	—	42,100	—
85,900	—	—	—	—	—	85,900	—
1,773,452	—	—	—	—	—	1,773,452	—
293,795	—	—	—	—	—	293,795	—
37,000	—	—	—	—	—	37,000	—
286,550	—	—	—	—	—	286,550	—
419,870	—	—	—	—	—	419,870	—
2,896,567	—	—	—	—	—	2,896,567	—

1899 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på <i>förslag</i> .				Summa.		
		Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Tr:pt	2,843,667	—	—	—	—	—	2,843,667	—
	—	—	—	—	26,400	—	26,400	—
	114,000	—	—	—	—	—	114,000	—
	33,300	—	—	—	—	—	33,300	—
S:gr	2,908,567	—	—	—	26,400	—	2,934,967	—
	1,300,000	—	—	—	—	—	1,300,000	—
	720,000	—	—	—	—	—	720,000	—
	350,000	—	—	—	—	—	350,000	—
	50,920	—	—	—	—	—	50,920	—
	60,000	—	—	—	—	—	60,000	—
	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
	44,000	—	—	—	—	—	44,000	—
	19,175	—	—	—	—	—	19,175	—
	23,500	—	—	—	—	—	23,500	—
	46,944	—	—	—	—	—	46,944	—
	12,500	—	—	—	—	—	12,500	—
S:gr	1,339,039	—	—	—	—	—	1,339,039	—
Tr:pt	5,630,006	—	—	—	26,400	—	5,656,406	—

Båtsmansindelnings
Ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekin
Lindring i rustnings- och roteringsbesvärn, för
Flottan
Flottans nybyggnad och underhåll, <i>reservations</i>
Dive
Flottans öfningar, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarand
Ökas med
Repetitionsöfningar för reservofficerare, <i>reservations</i>
Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad oc
Undervisningsverken:
Sjökrigshögskolan, <i>reservationsanslag</i>
Sjökrigsskolan
Skeppsgosseskolan
Sjökarteverket, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande be
Ökas med
Ersättning åt officerare och ingenjörer vid flotta
Sjukvård, <i>reservationsanslag</i>
Diverse behof
Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslags</i>
Ökas för jemnande af hufvudtitelnslutsumm
Extra utgifter

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på förslag.				Summa.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Tript		2,896,567	—	—	—	—	—	2,896,567	—
		—	—	—	—	26,400	—	26,400	—
län och Södra Møre härad af Kalmar län		114,000	—	—	—	—	—	114,000	—
slagsanslag		33,300	—	—	—	—	—	33,300	—
S:gr		2,957,967	—	—	—	26,400	—	2,984,367	—
materiel.									
anslag		1,300,000	—	—	—	—	—	1,300,000	—
anslag.									
belopp		720,000: —							
		150,000: —	870,000	—	—	—	—	870,000	—
anslag (nytt)			11,900	—	—	—	—	11,900	—
ersättning derför, förslagsanslag			350,000	—	—	—	—	350,000	—
		11,100: —							
		31,040: —							
		8,780: —	50,920	—	—	—	—	50,920	—
lopp		60,000: —							
		5,000: —	65,000	—	—	—	—	65,000	—
under anställning eller kommendering utrikes			12,000	—	—	—	—	12,000	—
			44,000	—	—	—	—	44,000	—
			19,175	—	—	—	—	19,175	—
			23,500	—	—	—	—	23,500	—
anslag. Nuvarande belopp		46,944: —							
med		75: —	47,019	—	—	—	—	47,019	—
			12,500	—	—	—	—	12,500	—
S:gr			1,506,014	—	—	—	—	1,506,014	—
Tr:pt			5,849,881	—	—	26,400	—	5,876,281	—

1899 års riksstat anslår:									
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på <i>förslag</i> .				Summa.			
		Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tr:pt	5,630,006	—	—	—	26,400	—	5,656,406	—	
	1,400,000	—	405	—	4	—	1,400,409	—	Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstal- kontant
	86,150	—	—	—	—	—	86,150	—	Ökas med
	9,000	—	—	—	—	—	9,000	—	Undervisningsanstalter för sjöfart
	13,000	—	—	—	—	—	13,000	—	Nautisk-meteorologiska byrån
									Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstal- meteorologiska byrån, <i>förslagsanslag</i>
S:gr	1,508,150	—	405	—	4	—	1,508,559	—	
S:ma	7,138,156	—	405	—	26,404	—	7,164,965	—	

Han-

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstal-
kontant
Ökas med
Undervisningsanstalter för sjöfart
Nautisk-meteorologiska byrån
Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstal-
meteorologiska byrån, *förslagsanslag*

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på <i>förslag</i> .				Summa.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Tr:pt		5,849,881	—	—	—	56,400	—	5,876,281	—
deln.									
terna, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande anvisning i									
		1,400,000: —							
		100,000: —							
		1,500,000	—	405	—	4	—	1,500,409	—
		86,150	—	—	—	—	—	86,150	—
		9,000	—	—	—	—	—	9,000	—
terna för sjöfart och föreståndaren vid nautisk-									
		13,000	—	—	—	—	—	13,000	—
Sgr		1,608,150	—	405	—	4	—	1,608,559	—
Summa		7,458,031	—	405	—	26,404	—	7,484,840	—

Bil. Litt. B.

**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
F e m t e hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
Sjöförsvarsdepartementet.		
Till extra löneförbättring åt underbefäl vid Karlskrona artilleri-		
corps	6,200	—
» fullbordande af ny krigsfartygsmateriel	3,500,000	—
» försättande i fullt tidsenligt skick af första klass pansarbåtarne		
Svea, Göta och Thule	2,500,000	—
» bestyckning af befästningarna vid Karlskrona och batterierna		
vid Färösund	800,000	—
» ammunition för stridsfartygen	315,500	—
» anskaffning af torpeder m. m.	149,500	—
» anställande af skjutförsök	10,000	—
» uppförande vid Karlskrona station & Kalsholmen af ett för-		
rådshus för laddade projektiler och patroner	41,200	—
» byggande af ny docka i Karlskrona	175,000	—
» anskaffning af ytterligare beklädnads- m. fl. persedlar för		
värnpliktige vid Karlskrona artillericorps	19,000	—
» minväsendet	75,000	—
» löneförbättring åt lärarne vid sjökrigsskolan	1,860	—
För uppförande af en byggnad, inrymmande matsalar, kokhus m. m.		
i Karlskrona	165,000	—
Summa	7,758,260	—

Bil. 1.

Förslag till

Stat

för de militära befattningar vid flottan, hvilkas innehafvare åtnjuta boställe eller inqvarteringsbidrag i penningar.

Antal			Karlskrona station.		Stockholms station.	
Karlskrona station.	Stockholms station.		kr.	ö.	kr.	ö.
A. Officerspersonalen.						
	1	Chef för sjöförvarsdepartementets kommandoexpedition..	—	—	1,000	—
	2	Adjutanter i d:o à 500 kronor	—	—	1,000	—
	1	Chef för marinförvaltningen	—	—	1,500	—
	3	Chefer för marinförvaltningens militära afdelningar	—	—	3,000	—
	5	Officerare, tjänstgörande i marinförvaltningen, à 500 kr.	—	—	2,500	—
	1	Chef för flottans stab	—	—	1,500	—
	2	Afdelningschefer i d:o, à 1,000 kronor	—	—	2,000	—
	8	Officerare, tjänstgörande i flottans stab, à 500 kronor	—	—	4,000	—
	1	Chef för sjökrigshögskolan	—	—	1,000	—
	1	Adjutant hos samme chef	—	—	500	—
	1	Chef för sjökrigsskolan	—	—	*) 1,000	—
	3	Kadettofficerare à 500 kronor	—	—	1,500	—
	1	Chef för sjökarteverket	—	—	1,000	—
1	1	Stationsbefälhafvare	*) 1,000	—	*) 1,200	—
1	1	Varfschef	*) 1,000	—	*) 1,200	—
Transport			2,000	—	22,900	—

*) Innehar boställe eller bostad

Antal				Karlskrona station.		Stockholms station.	
Karlskrona station.	Stockholms station.			kr.	ö.	kr.	ö.
			Transport	2,000	—	23,900	—
1	1	Kommendant		600	—	*) 1,000	—
1	1	Chef för underbefäls- och exerciskolorna		600	—	*) 1,000	—
1		Ordförande i förvaltningsdirektionen		600	—	—	—
1		Chef för skeppsgossekåren		600	—	—	—
3	3	Varfsdepartementschefer à 600 kronor i Karlskrona och 1.000 kronor i Stockholm		600	—	*) 1,200	*) 3,000
2	2	Adjutanter hos stationsbefälhafvaren à 400 kronor i Karlskrona och 500 kronor i Stockholm		800	—	500	*) 500
1	1	Äldste instruktionsofficer vid exercisskolan		400	—	*) 500	—
8	5	Kompanichefer vid sjömanskåren à 400 kronor i Karlskrona och 500 kronor i Stockholm		3,200	—	1,000	*) 1,500
1	1	Befälhafvare för uppfordrade båtsmanskompanier		400	—	500	—
2		Kompanichefer vid skeppsgossekåren, à 400 kronor		800	—	—	—
1		Äldste officer vid artilleridepartementet i Karlskrona		400	—	—	—
1	1	Biträdande officer vid artilleridepartementet (för torpedmaterielen)		400	—	500	—
1		Äldste officer vid ekipagedepartementet i Karlskrona		*) 400	—	—	—
1	1	Officer vid sjöinstrument- och sjökarteförrådet		400	—	*) 500	—
4	3	Informationsofficerare vid underbefäls- och minskolorna, 4 à 400 kronor, 3 à 500 kronor		1,600	—	1,500	—
1	1	Adjutant hos kommendanten à 400 och 500 kronor		400	—	500	—
		Summa kronor		15,400	—	36,400	—
		Afgår för begagnade bostadslägenheter		3,600	—	11,400	—
		Inqvarteringsbidrag i penningar		11,800	—	25,000	—
				= 36.800			
B. Underofficerspersonalen.							
2	2	Underofficerare, tjänstgörande hos kommendanten, 2 à 100 kronor, 2 à 150 kronor		200	—	*) 300	—
4	4	Uppbördsmän i kaserner och exercisskolor, 4 à 100 kronor, 4 à 150 kronor		100	—	*) 300	*) 600
		Transport		600	—	900	—

*) Innehar boställe eller bostad.

A n t a l			Karlskrona station.		Stockholms station.	
Karlskrona station.	Stockholms station.		kr.	ö.	kr.	ö.
10	5	Transport	600	—	900	—
1		Informationsunderofficerare å 100 kronor och 150 kronor	1,000	—	750	—
		Sjukhusunderofficer	100	—	—	—
		Summa kronor	1,700	—	1,650	—
		Afgår för begagnade bostadslägenheter	300	—	1,650	—
		Inqvarteringsbidrag i penningar	1,400	—	—	—
		Summa inqvarteringsbidrag i penningar, kronor	38,200			

^{a)} Innehar boställe eller bostad.

Anmärkingar:

1:o. Officer, hvilken är till tjänstgöring i öfverstyrelsen eller å flottans station eller till genomgående af kurs vid sjökrigshögskolan kommenderad och icke åtnjuter fri bostad i kronans hus eller enligt ofvanstående stat är berättigad till ersättning derför i penningar, må uppbära inqvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af 300 kronor vid Karlskrona och 400 kronor vid Stockholms station. Chef för båtsmanskompani tillkommer, under enahanda vilkor, inqvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af 400 kronor, om han är bosatt i Stockholm, men eljest af 300 kronor.

2:o. Underofficer, hvilken är till tjänstgöring i öfverstyrelsen eller å flottans station eller varf kommenderad och icke åtnjuter fri bostad i kronans hus eller enligt ofvanstående stat är berättigad till ersättning derför i penningar, må uppbära inqvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af 100 kronor vid Karlskrona och 150 kronor vid Stockholms station.

Bil. 2.

Förslag till
Stat
för Kongl. flottans poliscorps.

A n t a l			A f f ö r n i n g f ö r å r .		B e k l ä d - n a d s - e r s ä t t n i n g .		S u m m a .	
Karls- krona sta- tion.	Stock- holms sta- tion.		kr.	ö.	kr.	ö.	kr.	ö.
1	—	Poliskommissarie.....	1,600	—	—	—	1,600	—
—	1	Poliskommissarie, tillika väbel, arfvode	800	—	—	—	800	—
2	1	Öfverkonstaplar å	1,200	—	—	—	3,600	—
15	10	Poliskonstaplar å	668	—	132	—	20,000	—
		Till extra konstaplar och uppmuntrings- penningar åt personalen						
		vid Karlskrona station	—	—	—	—	1,000	—
		» Stockholms station.....	—	—	—	—	800	—
			Summa kronor				27,800	—

Anm. 1. Till polispersonalen utgå två ålderstillägg, hvardera utgörande för poliskommissarien vid Karlskrona station 200 kronor och för en hvar af öfverkonstaplarne och konstaplarne 100 kronor, det första ålderstillägget efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring inom samma grad.

Anm. 2. Åtnjuter poliskommissarie, öfverkonstapel eller konstapel bostad i kronans hus, afdrages, så länge denna fördel varar, från lönen för kommissarie och öfverkonstapel 150 kronor och för konstapel 100 kronor, allt för år.

Bil. 3.

P. M.

Så vidt nu kan beräknas, uppgå öfverskotten å 1898 års statsreglering till följande belopp i afjemnade tal.

	Kronor.	Öre.
Jernvägstrafikmedlen, beräknade till 9.000,000 kronor, hafva uppgått till 11,000,000 kronor och således lemnat ett öfverskott af	2,000,000	—
Skogsmedlen hafva öfverstigit det beräknade beloppet 3.500,000 kronor med	4,226,000	—
Tullmedlen, beräknade till 39.000,000 kronor, hafva lemnat ett öfverskott af	13,208,000	—
Bränvinstillverkningsskatten, beräknad till 15,500,000 kronor, har efter afdrag af restitution för denaturerad bränvin lemnat ett öfverskott af	3,480,000	—
Bevillningen af fast egendom samt af inkomst har uppgått till	kr. 6,840,000: —	
Efter afdrag för afkortningar, förslagsvis	> 100,000: —	
återstår kr. 6.740,000: —		
Då denna inkomsttitel beräknats till	> 5,600,000: —	
uppkommer ett öfverskott af	1,140,000	—
Myntverkets behållning för år 1898 utgör	1,608,000	—
Summa kronor	25,662,000	—
Öfverskott eller brister å öfriga inkomsttitlar torde kunna antagas ungefärligen motsvara hvarandra.		
Enligt statsrådsprotokollet öfver inkomstberäkningen har hvitbetssockertillverkningsafgiften, beräknad till	kr. 8,000,000: —	
uppgått till allenast närmare	> 6,318,000: —	
hvidan en brist uppstått af	kr. 1,682,000: —	
samt å förslagsanslagen uppkommit en beräknad netto-brist af	> 2,000,000: —	
	3,682,000	—
Efter afräkning häraf återstår såsom nettoöfverskott	21,980,000	—

Stockholm den 12 april 1899.

Alb. Anderson.